

גליון פח • טבת שבט ה'תשפ"ז

דעת תורה בנושאי ארץ הקודש ת"ז

קדישת ציון

התאחדות החרדים לדרישת ציון על טהרת הקודש

קרדיט: משה ברזי

לאכול מפריה

ועל ירושלים עירך

17 כוונות בנענועים

ועל ציון משכן כבודך

9 היכן ציון המקורית?

25 26

• ולשבוע מטובה

• רחם על ישראל עמך

10 עזרת ישראל מיד צר על טהרת המחנה

12 פתוחתי אני לדודי

5 על הנקמות

18 שו"ת הלכות תלישת מודעות

בית המדרש

קוראים כותבים ותגובות המערכת

- 17 יסודות - תפקידו של גליון 'קדושת ציון' -**
הכוונה העיקרית בינעושים • היחס הנכון לחיים
- 18 בני חוץ והיחס לארץ ישראל -** מכתב הרה"ק רמ"מ מפרמישלאן ז"ע • בזכותם • הדרכה לשיוכים מאברהם אבינו • גיוס אברכים לחוץ
- 19 אתערותא דלתתא -** השבת המלכות, החוט המשולש • דברים קטנים חשובים לא פחות
- 20 על המלחמה -** רדיפות בחוץ עקב אי-ההורשה בארץ • הדיון על כיבוש הארץ • חזרה בתשובה • יש תורה
- 21 על התקופה -** האם אנחנו שותפים לתהליך? • האם באמת הגיע הזמן? • לפי המצב של עם ישראל היום - מה הענין בארץ ישראל? • אפשר להסתכל גם אחרת • הן הן גבורותיו
- 24 שונות -** שלושה סימנים • דעת המשך חכמה • דרכי שמים נסתרים
- 25 על הארץ ועל פירותיה -** אכילת פירות ארץ ישראל

14 בעקבות הספר הקדוש
אם הבנים שמחה - פרק כ"ו

ליקט: הרב בצלאל גנז

16 נרפים אתם - על כן אתם
אומרים נלכה נזבחה -
למקורות טענת רודף בזמן הזה

הרב חיים מאיר אינהורן

26 ואביא אתכם אל ארץ הכרמל
לאכול מפריה וטובה

הרב חיים לנדו

28 תיקון מחירי הדיור בישראל
הרב אהרון טירקין

חלק ב' - המגזין:
29 לוח מודעות

30 נחלת יעקב - גדולי ישראל בונים
את ארץ ישראל - אדמו"ר בית לעלוב

חלק א' - מאמרים:

3 דעת תורה

מסודר לפי ימות השנה:

ה' טבת - האדמו"ר רבי אברהם יעקב (השני)
מסדיגורה - בעל אביר יעקב
כ"ט שבט - מהר"ל דיסקין

5 יסודות 'קדושת ציון' -
יום נקם בלבי ושנת גאולי באה (א)

הרב חיים פרידמן

9 בין קודש לקודש

הרב משה מלוביצקי

10 מתנה עזרת ישראל מיד צר
על טהרת המחנה

הרב יהודה אפשטיין

12 'פתחתי אני לדודי'
או שוב 'דודי חמק עבר'
הרב בצלאל גנז

גליון 88

טבת-שבט תשפ"ו

מו"ל: עמותת 'קדושת ציון'

עורך ראשי: הרב יהודה אפשטיין

עורך משנה: הרב פסח הלפרין

צינולוגים: ויקיפדיה, ארכיון האגודה,
אוספים פרטיים.

עיצוב ועימוד: 'צמח'

ועדת ביקורת

דוא"ל: ph@kedushastzion.org

מחלקת הפצה

דוא"ל: hafatza@kedushastzion.org

להרשמה לקבלת הגליונות בדוא"ל,

ולשאלות בכל ענין:

office@kedushastzion.org

☎ 079-6073701 שלוחה 9

☎ 077-3181693

מודפס באלפי עותקים, ומופץ בריכוזים
החרדיים ברחבי ארץ ישראל ובחו"ל.
אין המערכת אחראית לתוכן הפרסומות.

אפשר לקבל את מכתב תמיכת הרבנים
באגודת 'קדושת ציון'
שהתפרסם בגליונות קודמים
בשליחת בקשה לדוא"ל האגודה

ל"ע"נ

שמואל שמשון בן ישראל
לאה מרים בת ישראל

דב בער בן משה

יהודית חביבה בת ר' שלום יוסף

משפחת רבין

הערת המערכת: גליון זה משמש במה
לנושאים שונים הנוגעים לדרישת ציון.

המאמרים והכתובות נמצאו ראויים להופיע
בבמה זו, אבל תוכן הדברים הם על אחריות

הכותבים בלבד. הארות והערות תתקבלנה
בשמחה ובברכה, לדון כדרכה של תורה, ובפרט

כדרכם של תלמידי חכמים שבארץ ישראל,
הנוחים זה לזה בהלכה. והאמת והשלום אהבו.

דוא"ל לענייני הגליון ולתגובות:

DOAR@KEDUSHASTZION.ORG

אגודת קדושת ציון פועלת
להעמיק את תודעת המרכזיות
של ארץ ישראל ביהדות,
כמקום שנתנהל בו כאומה
שלמה הפועלת על פי תורת ה'.

התאחדות החרדים לדרישת ציון
על טהרת הקודש

דבר המערכת

ישבנו בביתו של אחד מזקני וצדיקי הדור, אשר שימש כמשגיח בישיבות חשובות והעמיד תלמידים למאות ולא לפנים. על-אף גילו המופלג, דבריו חדים וברורים, וניכר כי הוא אוצר בתוכו דברי אמת היוצאים מן הלב, אחר שהיו כלואים בתוכו שנים רבות. הוא משתף אותנו במה ששמע מגדולי וצדיקי הדור הקודם וזה שלפניו, מהלך הרוח שנשב בקרב רבים מבני היהדות החרדית באותם ימים, בהם חזו עניינו באופן מוחשי בהתגשמות החלום בן אלפי השנים של שיבת ישראל לארצם. מתוך התרגשות מרובה, תהה באזינו כיצד ניתן להתעלם מנסי ה' העצומים, וזאת לצד הצער והמחאה על כך שלא זכינו להקים את המדינה כרצון ה' על אדני התורה והמצוה. "אלו הקשבנו לגאון רבי עקיבה יוסף שלזינגר בשעתו, ולגאון בעל האם הבנים שמחה אחריו, אילו רק הקשבנו...". דבריו מנסרים את חלל החדר, ואנחנו - חברי הנהלת 'קדושת ציון' - חיפשנו את המלים. האיש מבוגר ואינו בקו הבריאות, וההתרגשות הייתה ניכרת על פניו. באמתחתו כתבים אינספור, העוסקים בכל הסוגיות שעל סדר יומה של 'קדושת ציון' - מצות ישוב הארץ והורשת הגוים מתוכה, מהות תקופתנו כחלק מתהליך הגאולה, החובה לכוון כאן מדינה על-פי תורה, הקמת בית המקדש לפני כינון מלכות בית דוד, צורת החיים של אומה בארצה. כיצד נראית מדינה יהודית, צבא יהודי, כלכלה יהודית, מה המשמעות שה' עשה כך, שהמדינה קמה על-ידי רשעים, לאן פנינו מועדות, ועוד נושאים למכביר. המעין נובע, הכתבים מצטברים, ואנחנו מבקשים ללקט כפי יכולתנו, כטיפה מן הים וכמכחול משופורת.

אחד החברים אזור עוז ושואל מדוע הכתבים נשארים תחת אמתחתו ואינם רואים את אור הדפוס. אנחה כבדה ומעיקה נשמעת מהרב הישיש. "כשאבי ז"ל היה בחיים, אסר עלי להדפיס את זה כל עוד הוא חי. היום - הילדים שלי לא מרשים לי...".

עם כל הקושי שבדבר, התשובה לא הפילה אותנו מהכסא. שוב הרגשנו את מכבש השליטה של בעלי השקפה מסוימת, אשר בכח הזרוע השתיקו כל דעה אחרת והעמידו דעה יחידאית, מנותקת מהמציאות והנסמכת על כרעני תרגומות הלכתיים ורעיוניים כאילו היא ורק היא הדעה הלגיטימית של היהדות החרדית. תוך התעלמות מאלפי מקורות בתנ"ך ובדברי חז"ל, קבעו מסמרות על-פי פרוש מסוים לדרוש מסוים שהתאים למטרה שסימנו מתחילה, ומחקו את כל מי שאינו סובר כמותם.

אנחנו ב'קדושת ציון' כבר מורגלים בתופעה. קשה למנות את מספר הפעמים בהם ישבנו עם גדולי תורה, אשר בטאו את דעתם הבורה בדבר הסוגיות הבעורות שעל הפרק, ומצאנו אותה דומה להפליא למסרים העולים מעל גבי הגליון הזה. אולם כמעט בכל עת בה בקשנו מהם לתת פומבי לדעתם, נאנחו באמרו, כי אין השעה בשלה, ואחר-כך מטילי האימה שואלים בתרועת נאחון - איך זה שכמעט אין לכם רבנים...

יצאנו מביתו המהורהרם, כיצד פורצים את הדרך, כיצד יוצאים מהמתח. הרי כל אחד מאתנו חי בקהילה, יש לו פרונסה, משפחה, אילוצים מכאן ועד הדועה חדשה. אולם כשהבטנו לאחור על מה שהושג בעמל רב של עשר שנים, על האלפים הגודשים את ועידות 'קדושת ציון', על המנינים המרשימים בשער הכותנה בחולו של מועד, בראשי חודשים ובאירועים נוספים, על ההתישבות הנפלאה במצפה לאה ובמקומות נוספים ברחבי יהודה ושומרון, ויותר מכל - על השיח הער בבתי המדרש אודות דרישת ציון על טהרת הקודש - כשזכרנו בכל הדברים הללו, הבנו שהקשיים אינם אלא חלק מהיסורים שארץ ישראל נקנית בהם.

נמשיך להשתדל, נמשיך לכתוב, נמשיך לדבר, נמשיך ללכת אל גדולי וזקני הדור שיועדים את האמת הפשוטה של תורתנו הקדושה, נשאב מהם תורה וירא, ולעיתים אף נזכה להביא את דבריהם בשמם. לא עלינו המלאכה לגמור, אך בהחלט איננו בני חורין ליבטל ממנה. התהליך שהקב"ה מניע כאן הוא בלתי הפיך, אנחנו רק צריכים להתחבר אליו.

שלכם, העורך.

י. א. שמשון

מתחברים למשמעות התורנית המעשית של ארץ ישראל

kdust.office@gmail.com | טל: 079-538-3396 | qdushat-zion.022.co.il

לתרומה: נדרים פלוס: אגודת קדושת ציון | בנק מרחי (20) סניף 459 מספר חשבון 109491 - 'קדושת ציון'

במדור זה נביא בעזר ה' עניני דרישת ציון והמסתעף מדברי גדולי ישראל, שיום פטירתם חל בחדשי הגליון.
הקוראים החשובים מוזמנים לשלוח חומרים מתאימים (נא להקפיד לציין מקור) לעורך מדור זה בדוא"ל MD@KEDUSHASTZION.ORG

לעצב דמות המדינה על יסודות התורה

הַרְבֵּה לִשְׁבֹּחַ אֶת פִּתְחוֹ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְרָאָה בְּכָן אוֹת וּמוֹפֶת מִשְׁמַיִם. בְּהִקְמַת הַמִּדְיָנָה רָאָה הַשְּׁנֵחָה מִשְׁמַיִם הַרְבֵּה בְּכָל הַזְמַנּוֹת לִדְרוֹשׁ לַמֶּעַן הַגִּבְרַת עֲלֵייתָ שֶׁל יִשְׂרָאֵל. שׁוֹמְרֵי תוֹרָה לֶאֱרֹץ, כִּדִּי לַהֲרֹבוֹת בִּקְדוּשָׁה וְלִעֲצֹב אֶת דְּמוּתָהּ הַרוּחִייתָ שֶׁל "סִידוֹת הַתּוֹרָה". בְּנִאֻמוֹ בְּאִסְפֵּת הַכֵּנָה לַכִּנְסִיָּה הַגְּדוּלָּה הַרְבִּיעִיתָ שֶׁל אֲגוּדַת יִשְׂרָאֵל בִּשְׁנַת תש"ד, אָמַר בֵּין הַשָּׂא, כִּי יֵשׁ לִקְרֹא לְכָל הַיְּהוּדִים עוֹלָם שִׁיבוּאוֹ לַהֲתִישׁ בָּאֵן, וְלֹא לִשְׁמוֹעַ מִלְּהַגִּים שֶׁלֹּא נוֹתְנִים לְבָאֵן לְכָאֵן. בְּצוּרָה בְּרוּרָה עוֹד יוֹתֵר דִּבְרִי לֵךְ עִנֵּן הַכִּנְסִיָּה הַגְּדוּלָּה הַרְבִּיעִיתָ, שְׁהִיתָ הָרֶאשׁוֹנָה בָּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

חשיבות בנין ארץ ישראל

בבנין ארץ ישראל ראה לפי זה ענין גדול וחשוב, העריך לעודד גופם את אדמותיהם, ופעם אמר לאנשי המושבות ההרדמים: "את סדר זרועים אני יכול רק ללמד, ויעזרו", שנוכח ללמוד תורה לשמה, אבל לקיים למעשה את סדר זרועים - יכולים רק הפועלים ההרדמים, בידיכם מופקדת עבודת הקודש - להוכיח עולמם כולו, לאפשר להיות פועל לקיים את התורה."

בכל הזדמנות היה קורא ומעודד לעליה ולהתיישבות, וביחוד הדגיש את החשיבות של עליה חרדית, שבה תלוי עתידה הרוחני של הארץ. פעם ערך ביקור גומלין אצל אחד האדמו"רים שביקר אז בארץ ישראל לאשונה, בזמן הביקור הפציר בו שיעלה לארץ על מנת להשתקע, ענה לו: "אם כבודו יבוא עם החסידים - יגרום בכך שאחרים יחזרו בתשובה, וזה יביא את המשיח", וענה שוב האדמו"ר: "ההוא" "הלואי וידעתי שכך יהיה", על זה השיב רבינו: "צריך להאמין כך". ואמנם, האדמו"ר ההוא בא כעבור שנה וחשקתק בנה ישראל.

התנגדותו ליציאה מארץ ישראל

באהבתו הגדולה והיוקדת לארץ הקודש, היה מבקר קשות את אלו אשר מטעמים שונים הגרו ממנה ועזבוה, במקרים אלו היה מזגו הרך וטבעו הנוח משתנים לחלוטין, עד כדי ביקורת גלויה וקשה מהולה בקפידה, והיה מתמלא עגמת נפש וצער.

בא לפנינו אברך שהיה תושב חו"ל לקבל ברכה לרגל חתונתו. לאחר שברכו בברכת קדשו, אמר לו האדמו"ר: "בדאי תשתקע כאן בארץ". השיב לו האברך בנימה שניכרה בה התלהבות מסוימת: "לא כי, אלא אני נוסע לאמריקה", הפסיד רבינו כנגדו וזאתו: 'ומה כאן התלהבות וזאתו'.

וכדומה לזה סיפר אחד שבה לקחת מרבנו ברכת פרדה
בכטרם צאתו לארה"ב בשליחות אחד המוסדות. אמר לו
האדמו"ר בקורטוב של טרונזי: "לא באת להתייעץ אצלי
אם נלנסע או לא, אלא באת בהחלטה גמורה ונחושה לקחת
ממני ברכה, אילו באת לשאול מסופקי מה תשובה הייתי
משיב לך, אבל מאחר והנך עומד לפני הנסיעה, הנני מברך
משיל'ת ישימך מכל רעיון שבתוך לבי השארם ש באמריקה,
וזכרה זו תלווה אותך במשך כל ימי שחותך שם".

לנקות את רחובות ארץ ישראל

בכשנת תרצ"ז פלשו הנאצים ימ"ש לאוסטריה, והקרקע הוחלה בוערת מתחת לגלגלי רבבות היהודים שבתוכה, עם מעשהיהם של הנאצים ימ"ש להתעלל ביהודים וביחוד באבאסדורף ורובנים. בינה התגוררו אז, כאמור, כמה וכמה רחובות וינה ולטאטאם, וביניהם היה גם הר"ב מסידגורה. בכמריית מרובה אמר אז: אינני מיצר על שאני מטאטא את הרחובות, שאלה גם רחובות וינה רחובותי וינה הק"ה הם, אלא לבי דואב על מה יאמרו הגוים!" אותה שעה נדד, נגדד, שאם יזכרה השי"ת ויכול לעלות לארץ ישראל, כי אז מטאטא את רחובותיה. אמר ועשה. לאחר שעלה, היה בכל יום השכם בבוקר ומטאטא את קטע המדרכה בצומצו לביתו, עד שיום אחד מצאו חסיד אחד במעשה זה, ומאותו יום הפסיק.

שמחה בשיבת עם ישראל לארץ ישראל

מספר² הגר' גרוסמן - פעם נכנסתי לרבונו ומצאתי שריו
ששמחה מיוחדת. רבונו, ששם לב שאני תמה על כך, פנה
אליו ואמר - 'יהודי' עני' שהינו חבול ומוכה ואין לו היכן
לדלגתי ראשו, כאשר אנשים מרחמם עליו ומכניסים אותו
לבית, כמה גדולה היא שמוחתי! כך גם אנו בעברנו מלחמת
עולם לבית האכזרית, שבה נהרגו ונרצחו באכזריות מיליוני
יהודים, ועתה כשזכינו להכנס לביתנו, שזו ארץ ישראל,
היה לנו כאותו עני מוכה וחבול שזכה להכנס לבית. והוסיף
ואמר - אך, רואים ויודעים אנו את המצב הרוחני הירוד
במאן בארץ, אף עצם העובדה שהקב"ה הכניסנו לביתנו
לשומע.

תקופתנו על פי נבואות יחזקאל

לאחר חורבן יהדות אירופה, היו חילוקי דעות בין גדולי התורה האם להסכים לחלוקת הארץ בין היהודים לבין

האדמו"ר סבר, שהקמת המדינה היא דבר חיוני למרות כל החסרונות הכרוכים בכך. בנאומו בפני חברי אגודת ישראל בשנת תש"ז, אמר: אנכי צריכים לתבוע מדינה. להניג בטוח, שאם תקום מדינה יהודית, תתעורר היהדות החרדית למלחמה בתוכה. כיום, אין אנו יוצאים לרחוב במסמירת נפש ללחום מלחמתה של תורה. הקמת מדינה יהודית תביא עיטות של מלחמת החרדית.

בציר לפסוק על פי התורה, על פי דברי נביאינו, צריך לעיין ביחזקאל פרק י"ד⁴ אשר שם נאמר שמקודם ית לנו ה' את אדמת ישראל ואחרי כן יערה עלינו רוח חדש ממרום. כל האמונה שלנו בדבר ההתקשרות שלנו בארץ ישראל לא הועלה על השולחן.

וזכרני את הישיבות⁵ במרינבאד, השתתפתי בכולן. דעתו הברורה היא שמועצת גדולי התורה לא התנגדה למדינה העברית, אמנם היו אז גדולי תורה שהתנגדו למדינה, אבל מאז ועד היום חלו שינויים רבים.

בכאן אפשר לעשות בעד התורה יותר מכל מקום אחר בעולם, הישיבות בארץ ישראל, אם יהיה כאן מרכז החיים היהודיים – תהיה להן השפעה רבה יותר מאשר במקום אחר בעולם.

האדמו"ר
רבי אברהם יעקב (השני) מסדיגורה
בעל 'אביר יעקב
ה' טבת תשכ"א

בה' טבת תשכ"א נפטר הרה"ק רבי אברהם יעקב (השני) מסדיגורה בעל 'אביר יעקב', נכדו של רבי אברהם יעקב הראשון מסדיגורה - בנו של הצדיק רבי ישראל מרוז'ין. בסוף ח"ב של ספרו הובאו תולדותיו, ושם (בעמ' קסח-קסט; קעו-קפ) מסופר על חיבתו לארץ הקודש¹:

חִיבַתוֹ הַשְׁתוֹקְקוֹתוֹ לָאָרֶץ יִשְׂרָאֵל מִיָּמֵי נַעֲוָרִיו

אהבתו של האדמו"ר צ"ל לארץ ישראל היתה רבה ועוצומה, ההשתוקקות לעלות אליה ולחונן את עפרה יקדה בו עוד מימי נעוריו. ענין זה קבוע היה בתכניתו עוד מזמן שנמלט מסדיגורה לוינה בימי מלחמת העולם הראשונה.

באותה תקופה, השתקעו כידוע חלק מאדמור"י בית רוזין בוינה, ולא עזבה גם כאשר נסתיימה המלחמה. הרבה תמחו על כך ולא הבינו ענין זה. כ"ק האדמו"ר נתן לכך אחד מהנימוקים, באמרו - יש לנו בקבלה, שוינה היא השער לארץ ישראל, וכאשר דוחקים לשם לאחור, אין חוזרים. ומענין זה ראוי לציין, כי דודו האדמו"ר הרה"ק רבי ישראל מצ'ורטקוב זצ"ל, כאשר חסידיו בגליציה הפציברו לו לשוב אליהם להחיות מחדש את חצרו ומסדותיה בגליציה, השיב גם הוא כי השאר, כי כל ימיו הוא משתוקק לעלות לארץ ישראל, וניה קרובה לארץ ישראל יותר מגליציה, ועל כן אינו רוצה לחזור לשם ולהתרחק מארץ ישראל.

הקב"ה מצפה שיעלו כעת לארץ ישראל

ההתעוררות לעלות לארץ ישראל, אשר החלה ביותר לאחר מלחמת העולם הראשונה, עוררה בו גל של התלהבות, וביותר שמח תמיד על כיבוש חורבותיה של ארץ הקודש והפרחת שממותיה. נשאל פעם אחרי המלחמה הראשונה על טיבה של עליון זו ודעתו עליה, והשיב – ודאי הדבר שחבקה"ל צופה כלל שיהיו יקומו ועלו לארץ ישראל.

1. רבים מהדברים הובאו גם בגליון 'בית יעקב' 79 עמ' 4.

2. שני הקטעים הבאים מתוך הספר 'במחיצתם של גדולי התורה' (להרב שלמה לורנץ זצ"ל) ח"ב עמ' 220 ואילך.

3. נוסח דברי האדמו"ר הובאו מתוך הספר 'אביר המלכות' עמ' רטז-ר"ח.

4. נראה, שהכוונה לפרק לו. ראה שם (פסוקים כב-כו): "לָכוּ אֲמֹר לְבֵית יִשְׂרָאֵל כֹּה אָמַר אֲדֹנָי ה' [קרי א-להים] לֹא מַעֲנֶנְכֶם אֲנִי עֲשֵׂה בֵּית יִשְׂרָאֵל כִּי אִם לִשְׁם מְדֹשִׁי אֲשֶׁר חָלַלְתֶּם בְּגוֹיִם אֲשֶׁר בָּאתֶם שָׁם וְכו' וְלִקְחֹתִי אֶת מִי הַגּוֹיִם וְאֶתְכֶם מִלִּל הָאֲרָצוֹת וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם אֶל אֲדָמְתְּכֶם. וְרָקִיתָ עֲלֵיכֶם מִיִּם טְהוֹרִים מִכָּל טְמֵאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל גִּלְגּוּלֵיכֶם אֲטַהֵר אֶתְכֶם. וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב חָדָשׁ וְרוּחַ חָדָשׁ אֲמֹן בְּקִרְבְּכֶם וְהִסְתֵּרְתִּי אֶת לֵב הָאָדָם מִבְּסוּרְכֶם וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב בָּשָׂר."

5. של מועצת גדולי התורה של אגודת ישראל.

רבי יהושע לייב דיסקין
מהר"ל דיסקין
כ"ט שבט תר"ח

בכ"ט שבט תרנ"ח, נפטר מרן הגאון מהר"ל דיסקין זצוק"ל. בבלינו 76 הארכנו בענין חיבתו של תלמידו הגאון רבי יוסף חיים זונגפלד זצוק"ל לארץ ישראל, קנאותו לכבודה והשקפתו על תקופתו. בדברים שלהלן נראה, כי השורש לדעותיו ומעשיו נמצא כבר אצל רבו מרן הגאון מהר"ל דיסקין זצוק"ל, השרף מברסק.

פועולותיו למען חידוש הישוב

ב'האיש על החומה' (ח"א עמ' 218-215) מסופר - בשטח ישוב הארץ והפרחת שממותיה, היה הרב מברסק פעיל מאד, עודד וחזק את כל אלה שעסקו ברכישת אדמות והרחבת הישוב. בשנת תרל"ט קמה התעוררות גדולה בין עדת החרדים בירושלים למען הקמת תנועה חקלאית, שמסרתה תהא לצאת מהמיצר וההסתגרות שבתוך החומות ולהפריח את הארץ הנמקה בשממונה. מראשוני הוגי רעיון החקלאות החרדית היה הקנאי רבי עקיבא יוסף שליזנר. ראשית דרכם של מייסדי פתח תקוה היתה ביסוד חברה שנקראה 'הת'סדות חברה לעבודת האדמה לנחלת פתח תקוה'... קניית הנחלה והקמת הבתים הראשונים על שפת הירקון לא עלו יפה. החום והולחת הגבוהה שגרמו למחלות קשות ולאסונות ושאר ההרפתקאות שנתנסו בהם המתיישבים הראשונים, גרמו לסכסוכים ומריבות פנימיות, וכל ההתארגנות היתה בסכנה של התפוררות ופירוק. חלק מהמתיישבים חזרו מאוכזבים לירושלים, וחלק נפגעו במחלות ובמגפות. מתי מספר של עקשנים, בראשותו של ר' יהושע שמשפר מהונגריה, נאחזו בצפריניהם במקום, ועברו לגור זמנית ביהוד הסמוכה עד יעבור זעם.

דבר כשלוני ההיאחזות בפתח תקוה כאב מאד לרב מברסק. לכן, נכנס לעובי הקורה ועודד את רוחם של המתיישבים,

שהתארגנו מחדש תחת חסותו, כפי שאנו קוראים בכתב ההתקשרות: "החברה אגודת מייסדי הישוב מחברת פתח תקוה תובב". אנחנו הח"מ נתאספנו יחד להתקשר ולהתאחד באגודה אחת באמת ובתמים, לעשות תיקון לחברת פתח תקוה אשר היא כמעט נהרסת, להקימה על ולבנותה על תילה וכו', והקושר של מקום הישוב יכתב על שם אדמו"ר הגאון אב"ד דבריסק נ"י וכל התנהגות של החברה יהיה רק על פי פקודתו בכל דבר, וכל התקנות המוסכמים ממנו מכבר - קבלנו עלינו לשמור ולעשות מבלי לנטות מיון ושמאל.

כתב ההתקשרות מסתיים: סוכן החברה יהיה אדמו"ר הגאון אבד"ק בריסק שליט"א, וה' יהיה בעוזרו לבנות הנהרסות ולנטוע הנשמות וכו'.

לאחר כמה עמודים עם תקנות מעניינות ומאלפות, בא הסיום: כל החפץ לבוא בברית וחווה אתנו, ויאל בטובו לפנות אלינו במכתבו ע"ש אדמו"ר הרב הגאון הגדול אב"ד דק"ק בריסק שליט"א, אשר הואיל בטובו לקבל עליו משרת סוכן חברתנו.

הרב מברסק התעניין באופן פעיל בהתפתחות הענינים. עודד, דירבן וחזק את החברים לא להתרפות ולא להירתע מהקשיים העצומים שנערמו בדרכם. מבית דינו גם יצאה קריאה הקוראת "לכל אחד החובב עמו וארצו לעמוד לימן החברה". ואכן הפעם תקנו יחד כל ימות ועמק עכור של מגפות וקדחת, היה לפתח תקוה ולמושבה פורחת, עד שהיתה לאם המושבות.

הוראותיו להקמת ישובים חדשים

עוד הובאה שם (עמ' 220) העובדה הבלתי ידועה, ולפיה אדמת המושבה 'סוד המעלה' בעמק החולה על יד 'מי מרום' נרכשה לפי הוראותיו ועצתו של הרב מברסק, עובדה שנתגלתה דרך אגב מתוך עיון בספרים שנדפסו בירושלים, ואשר בהקדמותיהם ניתן לפעמים למצוא עובדות היסטוריות על התפתחות הישוב באותה תקופה.

סיפור טמיר ומקורי על אופן רכישת אדמות 'סוד המעלה' על ידי יהודי מסובאלק ביחד עם שני תיירים ממעורטש נמצא בהקדמה לספר 'ציר נאמן' שנדפס בירושלים בשנת תרנ"ח [מאת רבי יהושע זאב אבר ז"ל, שהיה מכוונה בפי אנשי מתיישביו ר' אבר]. הוא כותב בין השאר:

וכן היתה מחייבתי תמיד בריחי עד שנת תר"ם שנתעוררו רבים מבני ישראל לרצות את אבני הקודש ולחונן את עפר ארץ ישראל, הרעיון הקדוש הזה מצא קו גם בלבבות נכבדי עיר מולדתי סובאלק, ונתתי ידי להיות חבר לקיים מצות עשה של ישוב ארץ ישראל, היינו לקנות אחוזת נחלה בארץ ישראל ולהתישב שם, וכאשר בינותי בדברי רשבי" זיע"א (ברכות ה), אשר מקיש השגת נחלה בארץ ישראל להשגת התורה ועולם הבא, הבנתי כי הרעיון הזה אינו מהדברים הפשוטים המושגים לעין לבו של כל אדם, רק הוא מדברים הנעלמים ונפלאים ככל גופי התורה.

ובאתי אז בשאלת חכם לאדמו"ר הגאון המפורסם שר התורה מופת הדור והדור עטרת דורו מאור הגולה נר ישראל רשכבה"ג מרן ר' יהושע ליב זצוק"ל להשיבני באיזה אופנים נוציא הרעיון הקדוש מכא אל הפועל, והיתה תשובתו הרמה כפי

בינתו הטהורה וכו' וכשבאתי לירושלים תוב"א וראיתי את פני אדמו"ר זצוק"ל, היתה דעתו נוחה מנסיעתי הנה, ויצוני לעלות לערי הגליל ולסיד שמה קאלאניע, וקבלתי עצתו, וכן הקרה ה' לפני שני תרים שבאו מעיר מעזערטיש לקנות אחוזת נחלה בעבור חברה אחת, והתחברתי עמהם להיות אחד מאנשי החברה. וקנינו בשותפות את אחוזת 'סוד המעלה' ת"ו שהיא אצל מי מרום... בעצת אדמו"ר זצוק"ל עזבתי את האחוזה הזאת בידי אנשי 'מעזערטיש', והתחלתי להשתדל בקנין אחוזת 'ארבייל' אשר נשתתפו בה בני חברה ישרה מעיירות שונות שגם הגאון המנוח ראש מחובבי ציון ר' שמואל מוהליבר זצ"ל היה אחד מהם ונשימו לראש החברה וסוכנה, וקניתי את האחוזה במחיר ששירים אלפים ר"כ, ונתתי שני אלפים ר"כ דמי קדימה וכו'.

ההתעוררות לאהבת הארץ מוכיחה כדברי הרמב"ם, שתחילת הגאולה תהיה בדרך הטבע

בספר ציר נאמן הנ"ל הובאו עוד מדבריו של מהר"ל דיסקין, וזה לשונו (שם דף ב): 'וכאשר הייתי מרואי פניו של הצי"ע [מהר"ל דיסקין], טיילתי עמו בכל יום חוץ לעיר לשאוף רוח צח להבריא בריאותו. ולמדתי מדבריו הקדושים, כי היתה תקוות חזקה, אשר ההתעוררות של אהבת הארץ הנעשה והנשמע במחנה העברים, ראייה גדולה שיתקיים הקיבוץ כשיטת (הרמב"ם) (הרמב"ן) ז"ל ודעימיה' וכדפירש הרמב"ן ז"ל עוד אקבץ עליו לנקבציו (ציר נאמן דף דף ב').

הגאולה תלויה בפועלותיו למען ישוב ארץ ישראל

וכן הצדיק ר' אליהו גוטמאכער אבד"ק דעיר גריידיץ כתב, וז"ל: והגאולה ממתנת עלינו ורק בהתחלה מועטת מאתנו, יופתחו כל שערי גאולה וישועה, ויש לומר בטח, שאם יהיה התחלה לישוב ארץ ישראל לפדות חלק מסוים לעבודת ישראל שישמרו שבתות ומועדים מלעבדה, ויקיימו כל מצוות התלויות בארץ, שתבוא הגאולה הגדולה, שהיא בכלל 'זכו', שימרה ויחיש קודם 'בעתה'.

ושאלתי את פה קודש הגאון המנוח אדמו"ר מוהר"ל [דיסקין] זצוק"ל, אם דעתו מסכמת לדבריו, והשיב כי הגאון רבי אליהו לא מסברת עצמו אמר, אלא רק מדברי חז"ל המה, וכל אחד מחובבי להאמין ולהסכים. ואז ראיתי והבנתי שהוא שמואס לדברי הגר"א גוטמכר. וכן הראה לי הלכה למעשה, שהשתדל עבדתי בעת שעסקתי בקנין אחוזת ארבל בשנת תרמ"ה וכו' והיה משתוקק שתבנה האחוזה הזאת (שם דף ס ב).

לא זכו - תהיה אתחלתא דגאולה
ברשיון הממשלות

עוד הובא בשם מהר"ל דיסקין באור מאמרם ז"ל (סנהדרין תח) - "זכו - עם ענני שמאי" - ע"י נסים ונפלאות, לא זכו - 'כבר אנשי' - תהיה אתחלתא דגאולה ברשיון הממשלות (הובא ב'ירחון הפלס' תרס"ז עמ' 435).

...

6. כתב ההתקשרות והתקנות נדפסו בספר 'הברית והזכרון לחברת אגודת מייסדי הישוב'. מן הענין להביא את ההקדמה לתקנות, בה הם מאריכים על כך שמתוך השוואה בין ההסטוריה הלא רחוקה לימינו, אנו יכולים לדאוג שנתנו כל הזמן מתקדמים בתוך שלבים של גאולה, אשר תולדת ומאיה כל הזמן, הולך ואור עד כן היום [וכמוכן שהדברים יכריעו עוד יותר לזמן שמתבונן בימינו]: גלוי וידוע לכל יושבי תבל, כי שינוי העמים וחילופי הזמנים היורדים משמים איר לאט לאט, אף אם אמנם הם גדולים ונוראים, עד אשר אם נערוק ראשיתם מול תכליתם, הם רחוקים כרחוק מזרח ממערב, והדבר נהפך משיש - ממסד למחול, מאפילה לאור גדול, משעבוד לגאולה, בכל זאת יז לאט מהלכם ונאחזים ביתר ידי הומו, יתעלמו עקבי השונים והחליפות המשתנים והמתחלפים מרגע לרגע, ואין רואה ואין מבין ואין איש שם על לב להשכיל אחרית דבר מראשיתו. לא נרגיש בעצמנו איך מרגע לרגע אנחנו הולכים ומתקדמים אל מחוץ הפצצה אל תכלית הטוב, ולא נפקח עינינו להתבונן על הדרך אשר נעברו עליה.

גם עתה בדורינו זה, אשר אנחנו יוצאים מן החושך ומתקדמים אל האור לאט לאט, אשר הולך ואור עד כן היום, עד אשר תפץ השמש קרני אורה על כל פני תבל, ואנחנו מבלי נביט לאחורינו - לא נרגיש, ומה גם בנינו אשר יקומו מאחרינו לא ידעו ולא יבינו מהחשכה אשר התהלכנו, ולא ידעו לה' על כל הטוב אשר נמלנו, ולא נדע להשמר מהדברים אשר הביאו עלינו את גלותינו ושממות ארצנו, לכן עלינו המצוה והחובה, עלינו אשר אנחנו עומדים על הפרק אשר גם רב ינון ועוני סבלנו, וגם על כפות המעמל מפתח התקוה אחוז דינו, עלינו המצוה והחובה להתעורר ולפתוח עינינו ולהביט על מעשה ה', ולהתבונן כי יד ה' תעשה חיל, ועלינו להתחזק ולישר ארחותינו המובילות אותנו למחוז חפצינו, ולהודיע גם זאת לדור יבוא וידור לה'.

ואם אכן נפתח עינינו, לא נצטרך להביט למרחוק, ולזכור את החושך והצלמות, ואת גלי הים הוועף, ואת סערות המים הזדונים אשר עברו על ראשי אבותינו משנים קדמוניות מיום חורבן בית מקדשנו ותפארתנו, רק הזקנים אשר יתהלכו בינינו בדורנו זה, נשאלה את פיהם ויגידו לנו, ויספרו ויאמרו לנו אשר בעיניהם ראו ולא זר, נת שבאו המה הראשונים לירושלם עיר קדשנו, וימצאו שכולה וגלמודה וכצפריים נודדים קוננו בספיף חרבותיה, ורבות שבעה לה נפשם מחמת המצוק, חיהם היו תולים מנגד, גיוס נתנו למכים ולחייים למורטים, ובחרוף נפש סבלו כל מה שעבר עליהם ולא שמו לבם לזה, ובטו בה' ועשו את שלהם לסולל מסילה ליתר חונני עפר ציון החפצים להשליך נפשם מנגד לעלות ולחבק את חיק אמונו הקדושה. הה! איה סופר ואיה שוקל לתאר ולצייר את כל התלאות אשר עברו על ראשם, וגם מבליעדי זה, גם אם לא נטה אזינו לשמוע את דברי הזקנים האלה, רק למראה עינינו נשפוט אשר עינינו ראו ולא זר, וגם לא נביט למרחוק, כי אם עד חמש עשרה שנה, הנה גם אז היה מצבנו נורא מאוד, כי ישבנו בביתנו באימה ופחד, ואם הלכנו בשוק היה מגור מסכב, ומוחץ לעיר היה אימת מוות שוד ורצח, מדבר שממה שמה ושאיה, וכנסות צללי ערב סוגרו כל שערי העיר על מסגר, והנשאר בחוץ היה מאכל למלחמות כפירים.

בזכרון זאת עתה חרדת קודש יאחזנו, על מעשי ה' הנפלאים והנוראים, המשנה תעים ומחליף את הזמנים, מי היה יכול להאמין לפני חמש עשרה שנה שילך יהודי בחצות ירושלם בצואר נטוי, ופניו לא ישיב על כליות ורוק? מי היה יכול להאמין שישב יהודי ביד בטח ושקט מחוץ לעיר משבו ואין מגור מסכב?

מה גדלה מחמתנו בראותנו את חברת מאה שיערים בניהו לתפלות, ומה תגלנה חליתיו על חברת משכנות ישראל המתנוססת בהדרה, האח! האח! בראותנו חברות אבן ישראל, בית יעקב, נחלת שבעה, ויתר בנות ירושלם, סביבה משובצים בסאר עדים ומונוצבים כספירים כיפתת זהרם וכולם מלאים בני ציון הירקים, שוכנים שמה שלים ושקטים בטוחים ושאננים, ואין פרץ ואין יוצאת ואין צוהה ברחובותיהם, וכאשר עמדנו וראינו אותם בפעם הראשון ארצנו משפטנו, כי הדבר הזה מבשר לנו צבא רב, כי כאשר פתחה ירושלם עיר הקודש את חיקה והרחיבה מקום אורלה להביא בניה אליה, גם כן תמחר ותחיש ארצנו הקדושה להביא גם בניה עליה ותחליץ להם משוד תחומיה להשיבע ולענגם מטוב, ועוד נצא השדה ואנחנו נהיה הראשונים לסלול המסילה לשאר עם ה' וישונו בנים לגבולם, ויחידו ויבאו בני ציון הירקים מארץ שבין, עד אשר יקבץ ה' עוד עליו לנקבציו, והנה אמת נכון הדבר כאשר פתחנו כן היה, יהי שם ה' מבורך מן העולם ועד העולם, לא יארכו הימים ומשפטנו יצא לאור ותקוותו לא נכזבה, ארצנו הקדושה הטיבה פניה אלינו גם הויטה ידה וקראה לנו מרחוק ואנחנו שמענו בקולה, ובעוד ה' נעבור חלוצים לפני כל אחינו, והנה עתה אנחנו עומדים 'בפתח תקוה' הפתוחה לפנינו לרוחה, כי תקוותנו כשחר נשקפה, ועוד מעט תצא גם השמש בזהרה ותאיר כל הארץ, ופתאום יבוא האדון אל היכל אשר אתם מבקשים, ואז-לחל על קדושים עמו.

והנה בחר ה' בנו, ובעזרתו הנחילנו חבל נעים מנחלת מן די הירקון והירקון מול יפו, ועתה אחינו הירקים התחזקו בעד עמנו ובעד ערי אלהינו... ודעו, כי כל ישראל אחרינו, ועלינו יביטו לעשות כן ללכת בעקבותינו, עד אשר יעיר ה' ממעון קדשו, וישיב את לב שבות עמו, וימי אצנתו מארץ מצרים יראנו נפלאות, ויטענו בגבולנו בני ישראל כחול הים יושבים על אדמתם, תחת נגנם ותאנתם, מלכנו לפנינו וה' בראשינו, ירושלם יבנה וההיכל יוסד, כהנים על עבודתם ולוויים על דוכן ישראל במעמדם, וכל כולם רוח ה' שפוכה.

7. כוונתו לדברי הרמב"ם בפירושו לשיר השירים, שהובאו בספר דרשת ציון להגר"ה קלישר (מאמר א אות ב), וזה לשונו: ידידי הקורא, הסר מעטה ההרגל מעליך, אשר המון עם יחשבו כי כרגע ירע אף יצירי משיח צדקנו ויתקע בשופר גדול להרעיש כל יושבי תבל, לא כן, כי ראשית הגאולה על ידי התעוררות רוח נדיבים ועל ידי רצון המלכות לקבץ מעט מני פזוירי ישראל לאדמת קודש, כמו שכתב איש אלהים רבינו הגדול הרמב"ן ז"ל על פסוק 'האלף קץ שלמה' בבאורו שם, וז"ל - 'ראשית הגאולה העתידה תהיה על פי רשיון המלכויות, ויהיה קצת קיבוץ גלויות, ואחר כך יוסף ה' יתברך שנית ידו וכתבים יושב את שבתו', ואחר כך יושב וקבץ מכלל העמים' ע"כ. וז"ל הרד"ק בתהלים (קמז), כי לה' לבדו התשועה והוא יסובבנה על ידי בני אדם, כמו שסיבב גלות בבל על ידי כורש, וכן לעתיד יסבב גאולת ישראל על ידי מלכי הגוים, שיעורר את רוחם לשלחם וכו'.

8. הובא גם על ידי רבינו ציון דילר זצוק"ל בספרו 'בטוב ירושלם' עמ' כ.
9. יצא לאור על ידי הרב עקיבא רבינוביץ זצ"ל רבה של פולטובה [יש לציון, שהוא היה נשוי לבת אחותו של מהר"ל דיסקין].

יסודות 'קדושת ציון'

יום נקם בלבי ושנת גאולי באר (א)

הרב חיים פרידמן בעהמח"ס בחר ה' בציון
לתעבות: CF@KEDUSHASTZION.ORG

שידינו מגעת, משום שאחר שהדברים עומדים במבנה מסודר, נקל לקורא וללומד להסיק את המסקנות העולות ביחס לכל מצב משתנה.

אולם הפעם, חרגנו ממנהגנו וסמינו מהסדר הרצוי והמתוכנן, והחלטנו להעלות את הנושא הנשגב של הנקמה בגויים על סדר היום, וזאת בשל דברי חרוך וגידוך כלפי אותו מושג מקודש, שנכתבו באחת הבמות המרכזיות של הציבור החרדי. הדברים אמנם לא נכתבו במוסף תורני, כי אם במוסף לבית, אך דווקא באופן זה ניתן להחזיר לציבור דעות עקומות ועקלקלות אל תוך התת-מודע, כאשר חוש הביקורת רדום, והדברים מחלחלים אל הדור הצעיר, ואחריתו מי ישרנו.

על-כן שנחנו מתנינו והעלינו את נושא הנקמה בגויים על ראש שמחתנו, כי ממנו פנה ממנו יתד להבנת תכלית הבריאה, תפקידם של ישראל, כבודם שהוא כבוד המקום ועוד אבני יסוד של השקפת היהדות הנאמנה.

הקדמה נצרכת מאת המערכת - מדור זה, מהחשובים ביותר שנכתבו מאז יסוד קדושת ציון, אשר הופקד בידי האמונות של הרב חיים פרידמן, תלמיד חכם עצום הבקיא היטב בבכי הסוגיות, עוסק בעקרונות הבסיסיים ביותר שעליהם מושתתת 'קדושת ציון', ותפקידו להגדיר, לחדד וללבן את יסודות האגודה ומערכת הערכים היהודית השורשית העומדת מאחוריה. על-כן השתדלנו מאד להעמיד את הדברים באופן יסודי, מסודר, עם מבנה מדורג מתוך מגמה להעמיד את הדברים על מכונן בפני הקורא, שיוכל לאמוד את ערכם כראוי ולגבש לאורם את תפיסתו ביחס לה' ולתורתו, לישראל ולארצו ולמציאות בה אנו חיים בתקופתנו זאת.

בשל כך, לא היה רצוננו עד כה להתייחס במדור זה בהכרח לנושאים 'בוערים' שעל סדר היום, נושאים שאנו משתדלים להתייחס אליהם בהרחבה במדורות אחרים בגליון. העדפנו במדור זה להעמיד קודם כל את היסודות התורניים על-פי סדרם הנכון והתורני, עד היכן

והנה, כתבה זו הגיעה לבית המדרש, ועוררה סערה הלכתית גדולה בין תלמידי החכמים שליט"א, ונמנו וגמרו שיש כאן טעות גדולה בכמה וכמה מושגי יסוד תורניים - בענייני קידוש השם, בענייני כבוד הנרצחים הקדושים, וגאולתם ומנוחתם בעולם הבא, בענייני כבודו של ישראל, בענייני הצלת נפשות ישראל ובענייני מניעת קטרוג על ישראל על ההימנעות ממצות הנקמה.

ובאתי בזה כ'שלוחא דרחמנא', ו'שלוחא דרבנן', ו'שלוחא דהנרצחים החסידים והקדושים' - אשר דמם צועק מן האדמה אל הקב"ה ואלינו לתבוע את כבוד דמם, ו'שלוחא דציבורא' - עם ישראל המתחננים על נפשם ונפש ילדיהם למנוע סכנה עתידית.

והגני תפילה, שאציל למלא את תפקידי נאמנה על הצד היותר טוב והגנן - לנחת רוח לבורא כל עולמים.

בנקמה במחריבי המקדש, אלא בתיקון המעשים ובציפיה לגאולה.

בעשרה בטבת, שיחול בימים הקרובים, לא נדבר על בבל שאיננה עוד. 'תג מחיר' הוא בניגוד לדרך התורה. בפזמון 'מעוז צור ישועתי', שעדיין מרחש על שפתינו, אנו מבקשים ממלך העולם שיינקום הוא דם עבדיו. כך גם בתפילת 'אבינו מלכנו', הנאמרת בין היתר בעשרה בטבת, שבה אחת מ-26 התחינות היא: "נקום נקמת דם עבדיך השפוך". היחיד שנאמר עליו ועל מעשיו 'זכור' הוא עמלק - שלא הצטיין בהרג רב של יהודים כמו מצרים, לדוגמה. חומרת מעשיו היא בפן הרוחני: 'אשר קר', ובפגיעה בחלשים במחינה רוחנית - ה'הנחשלים אחריו'.

כמה מרגש היה להאזין לניצולי השואה, שלצערנו רבים מהם אינם איתנו עוד, שדיברו בעוז על 'הנקמה היהודית' - או אידישע נקמה - שהתבטאה בהקמת דורות ישרים ומבורכים. זו התקומה האמיתית והנוקבת למי ששאף להשמיד, להרוג ולאבד את העם היהודי".

א] באחת הבמות הציבוריות המרכזיות בציבור החרדי, התפרסמה כתבה תחת הכותרת 'מי ביקש נקמה?', וזו לשונה [עם תוספת הערות מאת המערכת]:

"... הנקמה היא חלק בסיסי בטבע האנושי מאז ומעולם - ולא מהחלק הנעלה שבו. אנחנו מודעים לכך ש'א-ל נקמות ה' והוא ישיב דם עבדיו. מצד שני, התורה מכירה בהתפרצות יצר הנקם, ולכן ציוה יוצר האדם להכין שש ערי מקלט בשני עברי הירדן, כדי להציל את הרוצח בשגגה מפני גואל הדם [א.ה. התורה דאגה אך ורק לרוצח בשגגה אבל הרוצח בזדון מצוה ביד גואל הדם דוקא להרגו (רמב"ם הל' רוצח א ב)].

העם היהודי ספג וסופג את נחת זרועם של עמים רבים. למרות זאת, לא נמצא בתורת ישראל צו לנקום באלו שפגעו והרגו ביהודים, בפסח אנו מתמקדים ביציאת מצרים; בחנוכה - בנס ההצלה מיוון שהחשיכה את עיני ישראל ואף הרגה בהם; וגם בימי החורבן, בעשרה בטבת, אין התמקדות

1. הערת המערכת מעבר לתשובה המפורטת [בגליון זה, ובהמשך בע"ה בגליון הבא]: סגנון דיבורים כמו במאמר זה, בו אנו קוראים כאילו הנקמה על ידינו באויבי ה' אינה מידה טובה, צורם מאד לכל יודע ספר. הטיעונים מתעלמים במופגן מהצו שקיבל רבינו לנקום נקמת ה' במדין. במחית זכר עמלק מדגישים דרשות אחת, ומוחקים את כל שאר המדרשים, הפשטים והמצוות, כאשר גם הדרש של 'אשר קר' מלשון קרירות - הכוונה בו היא שגרם לעוד גויים לפגוע בישראל, כמ"ש רש"י בקריאת זכור, וז"ל: "לשון מקרה, דבר אחר - לשון קרי וכו' דבר אחר לשון קור וחום - צנך והפשיך מרתחתך, שהיו כל האומות יראים להלחם בכם, ובא זה והתחיל", ומשכיחים ככוונה כיצד קוימה מצווה זו בימי הפורים, ואת גודל הנקמה שנקמו במי שרק 'חשב' להרגנו - "שברו איבי היהודים לשלש בהם ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשנאיהם... ויכו היהודים בכל איביהם מכת חרב והרג ואבדן ויעשו בשנאיהם כרצונם". כמובן, שגם יציאת מצרים מלאה בשמחה על הנקמה באויבינו, וכמה אנו מייחלים לה - 'למען תספר באזני בנך וכן בנך את אשר התעללתי במצרים'. ועל זה מתרונן הלב בכל שירת הים, המלאה בנקמת אויבינו. משעשע באופן מיוחד 'אי ההתמקדות' בימי האבלות ברצון לנקמה, כאשר משום מה שוכחים את "בת בבל השדודה אשר שישלם לך את גמולך שגמלת לנו, אשרי שיאחו ונפץ את עלליך אל הסלע", ופרש במצודות - אשרי שיאחו - "אשרי לזה אשר יאחו בידו את עולליך וירצצם על פני הסלע", וכן שוכחים את תכלית הענין, המבוטא בסיום שירת האזינו - "הרנינו גוים עמו כי דם עבדיו יקום ונקם ישיב לצריו וכפר אדמתו עמו (דברים לז). ופרש הרא"ש - "וכפר אדמתו עמו - ישראל עמו כפרו אדמתו של הקב"ה, דכתיב 'ולא רץ לא יכופר כי אם בדם שפכו', וישראל ישפכו דמן של אומות כמו ששפכו דמן של ישראל דכתיב (יהושע ח) 'ונתתי נקמתי באדם ביד עמי ישראל', ואם כן עמי יכפרו אדמתו" [נפיש מהר"י קרא שם, וזה לשונו: "ונתתי את נקמתי באדם ביד עמי ישראל - נקמה זו מעולה היא מכל נקמות שבתורה, שנחת רוח גדול הוא לאדם כשיכול לנקום עצמו ולעשות בשונאו כרצון נפשו"]. גם בקינת אנחנו אומרים - "אל תשמחי אויבתי... וגם עליך תעבור כוס אשר עברני, ואז בסלע סעיפך אנפך את טפיך". כמו כן, הסליחות לי בטבת מסתיימות במילים אלו - "אֲמָרוּ לְכוּ נִכְלָם / וְנִשְׁבְּיָתָה זָכְרָם אֶל-לִבָּא קְנָא וְנוֹקָם / גְּמָלָם יִשְׂאוּ אֶת שִׁבְרָם מִמְּשֻׁבְּהֵם שְׁלֵם / וְיִבְזְשׁוּ מִשְׁבָּרָם קָאִישׁ חִלּוֹם חוֹלָם / שְׁלֵשָׁה סְלֵי חֵרִי - תפילה נוראה, שנוכה לראות את אויבינו תלויים על העץ כמו שר המשקים. צריך גם לזכור את הגרסה הישנה באבינו מלכנו - "נקום לעינינו נקמת דם עבדיך השפוך". הגרסה מבוססת על הפסוק בתהילים (טז) "למה יאמרו הגוים איה אלהיהם יודע בגויים לעינינו נקמת דם עבדיך השפוך", ונאמר (שם נח) - "ישמח צדיק כי חזה נקם", ועוד נאמר (קמט) "לעשות נקמה בגוים תוכחת בלאמים לאסר מלכיהם בזקים ונכבדיהם בכבלי ברזל לעשות בהם משפט כתוב", ופירש רש"י - "משפט כתוב - ונתתי את נקמתי באדם ביד עמי ישראל".

[ב] נפתח בדברי רבינו הב"ח:

כתב הב"ח (שו"ת ב"ח החדשות סימן נב): "שאלה בדין אבילות: אשה אחת נהרגה מפריץ, ועשו ארון ושמוה בתוכו, וסתמו הכיסוי במסמרים, והניחוהו בבית ולא קברוה. לפי שהיו מהדרין אחר הרצח לתפסו ולדונו בדין מיתה, ובדיניהם - אם נקבר הנהרג, קשה הדבר להביא הרצח לידי מיתה. ואחר שתפסו הרצח הולכיהו אל הארון שהאשה מונחת בו, והראוה לומר 'ראה מעשיך אשר עשית', כדי שיודה, כי כך הוא בדיניהם. ולאחר שפתחו הארון להראותה לרצח - חזרו וסתמוהו במסמרים כבראשונה..."

וכאן הב"ח פוסק, שמותר ואף חובה, להשהות קבורת הנרצחת, כדי לעשות נקמה בגוי שרצחה, ושצריכין להשהותה אפילו כמה ימים ושנים שלא לקברה כדי להשתדל לעשות נקמה. ואפילו אם קברוה - מותר לפתוח קברה לצורך הבאת ראיות כדי לעשות נקמה ברוצח.

[ג] ונביא כאן קטעים מלשונו של הב"ח, לשון חכמים מרפא:

"... ומעתה נבוא לנידון דידן, והוא דמה שלא נקבר המת כדי להשתדל נקמה - הוא דומה ממש לעובדא דר"ק [רבי קלונימוס], דמי יודע כמה ימים ושנים צריכין להשהותו שלא לקברה - כדי להשתדל לעשות נקמה, שלא יהיו ישראל הפקר ביניהם חלילה, אם לא יעשה נקמה..."

"... דאין לך מצוה גדולה מזו להשתדל [לעשות] נקמה - דהוא נחת רוח למת, והטרדא גדולה מטרדת צורכי קבורה ותכריכים..."

"... אבל בעיני נראה ברור כמו שהוכחתי... דזה עוסק בכבודו לעשות נקמה, ואינו קוברו עד אחר הנקמה... כי אפילו היה נקבר בארץ וסתמו בעפר - אם היה צריך לפתחו ולראותו כדי לעשות נקמה, לא עולה על הדעת שלא לפתחו, דגדולה נקמה (ברכות לג.)

ועוד, דכיון דהנקמה הוא נחת רוח למת עצמו - א"כ אין זה נגד כבוד המת כשפותחין אותו לצרכו..."

"... אבל כשהפתיחה הוא לכבודו של מת עצמו או לצרכו לעשות נקמה - פשיטא דפשיטא דפותחין אותו, וה"נ דכוותיה שהפתיחה היתה לצורך נקמה כפי שהוא בדיניהם. - הנלע"ד כתבתי וחתמתי שמי אנכי הק' והצער יואל בלא"א מו"ה שמואל זלה"ה אדר השני ש"פ פ"ק קראקא."

[ד] הרי לפנינו, שהב"ח כותב שלשה טעמים מדוע כה חשוב ענין הנקמה, עד כדי שהוא מתבטא: "שאין לך מצוה גדולה מזו":

(א) 'גדולה נקמה' - וכמו שאמרו (ברכות לג.): "גדולה נקמה שנתנה בין שתי אותיות, שנאמר: 'א-ל נקמות ה'."

(ב) 'דהוא נחת רוח למת עצמו'.

(ג) 'שלא יהיו ישראל הפקר ביניהם חלילה אם לא יעשה נקמה'. והיינו, שאין דרך

להתגונן מפני הגויים, אלא על-ידי שתפול עליהם אימתה ופחד בגדול זרועך ידמו כאבן'.

המעם הראשון - 'גדולה נקמה'

[ה] ונלך ונעיין בטעמים שכתב הב"ח, ראשון ראשון:

הטעם הראשון שכתב הב"ח - 'גדולה נקמה'. טעם זה מוזכר גם ע"י הגאון ר' שלמה קלוגר זצ"ל (שו"ת 'האלף לך שלמה' חלק יורה דעה סימן רצ"ט): "על דבר שאלתם במת אחד, דלאחר ה' שבועות נמצא קברו פתוח, ולא היה בו שום גוף רק הרגלים, וחזרו וסתמו אותו. והיות כי חושדים דהנכרים עשו זאת לסגולה, ורצונם לקבול עליהם אצל ערכאות, אבל הערכאות אין מאמינים מעשה זו עד שיפתחו הקבר לראות האמת, אם מותר לפתוח קברו.

לדינא ודאי דמותר לפתוחו מתרי טעמי... ועוד, דמה דאסור לפתוח הקבר - היינו רק בשביל אחרים, כדי לבדוק וכדומה, אבל במה דהוי לכבוד המת עצמו - מותר, וכמ"ש הטור ביו"ד סימן שס"ג - עיי"ש. ולכן הנה לנקום נקמתו עדיף מכבודו, וכמשאחז"ל 'גדולה נקמה שנתנה בין ב' שמות - א-ל נקמות ה', לכך עדיף מכבודו ומותר לפתוח". ובטעם נשגב זה - נתמקד אי"ה במאמר הבא.

המעם השני - מנוחת רוחו של הנרצח

[ו] **הטעם השני שכתב הב"ח - 'דהוא נחת רוח למת עצמו'**. וכמש"כ רמ"ד וואלי (באור משנה תורה - דברים יט יב): "וְשָׁלַח זִקְנֵי עִירוֹ וְלָקְחוּ אֹתוֹ מִשָּׁם וְנָתְנוּ אֹתוֹ בִּיד גָּזָל הַדָּם וְמָת... לפיכך ימסרוהו ביד גזאל הדם, דמצוה קא עביד להמית את ההורג כדי להניח רוחו של קרובו הנהרג."

[ז] באור הדברים: כמו שאמרו בדברים רבה (ב כה): "אמרו מעשה בשני אחים שהרג אחד מהן את חברו, מה עשתה אמן, נטלה כוס אחת ומלאתו מדמו והניחה אותו במגדל, והיתה

"וירא ישראל את מצרים מת - מה היו עושין לה? היו כל אחד ואחד מישראל נוטל כלבו, והולך ונותן רגלו על צוארו של מצרי, והיה אומר לכלבו: אכול מן הירד הווי שנשתעבדה בי, אכול מן המעיים הללו שלא חסו עלי" (מדרש תהילים כב א)

נכנסת כל יום ויום ומצאה אותה הדם תוסס [שאין דם ההרוג נח, בגלל שהוא צועק ודורש נקמה]. פעם אחת נכנסה והביטה אותו ומצאו ששתק, אותה שעה ידעה שנהרג בנה האחר, לקיים מה שנאמר 'שופך דם האדם - באדם דמו ישפך'. עכ"ד המדרש.

וכן אמרו בפסיקתא רבתי (פיסקא כד): "לא תרצח (שמות כ יג) - לא תתרוצח - לא תעשה הדם צורך [צורח] עליך. מעשה באשה אחת שהיו לה שני בנים, עמד אחד מהם והרג את אחיו, מה עשתה - נטלה דמו ונתנה בצלוחית, כל זמן שהיה הדם תוסס ידעה שהוא חי, וכיון שנה, ידעה שהוא מת."

[ח] וכן אמרו (גיטין נז): "אמר רבי חייא בר אבין אמר רבי יהושע בן קרחה: סח לי זקן אחד מאנשי ירושלים, בבקעה זו הרג נבזוראדן רב טבחים מאתים ואחת עשרה רבוא, ובירושלים הרג תשעים וארבע רבוא על אבן אחת, עד שהלך דמן ונגע בדמו של זכריה, לקיים מה שנאמר: 'ודמים בדמים נגעו'."

אשכחיה לדמיה דזכריה דהוה קא מרתח וסליק [נבזוראדן מצא את דמו של זכריה שהוא רותח ועולה]. אמר: מאי האי [שאל נבזוראדן את היהודים, למה דמו של זכריה תוסס, שלא כדרך הטבע?...] אמרי ליה: מאי נימא לך, נבייא הוה בן דהוה קא מוכח לן במילי דשמיא, קמינן עילויה וקטלינן ליה, והא כמה שנין דלא קא נייה דמיה. [אמרו לו: מה נאמר לך, נביא היה בנו, שהיה מוכיח אותנו בעניני שמים, קמנו עליו והרגנוהו, וכבר כמה שנים עברו, ועדיין לא נח דמו].

אמר להו: אנא מפייסנא ליה [אמר להם: אני אפייס אותו על ידי שאנקום את דמו]. אייתי סנהדרי גדולה וסנהדרי קטנה קטל עילויה ולא נח [הביא את חברי הסנהדרין הגדולה והסנהדרין הקטנה, והרג אותם על דמו של זכריה, ועדיין הדם לא נח], בחורים ובתולות קטל עילויה ולא נח, אייתי תינוקות של בית רבן קטל עילויה ולא נח, א"ל: זכריה, זכריה, טובים שבהן איבדתם, ניחא לך דאבדינאו לכולהו [האם אתה רוצה שאאבד את כולם]? כדאמר ליה הכי נח... היינו דכתיב: 'נתתי את דמה על צחיח סלע לבלתי הכסות'."

[ט] בספר 'מעבר יבק' [חיברו חד מן קמייא, הגאון הגדול המקובל הא- להי חד בדרא כמוהר"ר אהרן ברכיה ממודינא צצוק"ל - מגדולי רבני איטליה לפני כארבע מאות שנה] מדובר על מה שכתוב (בראשית ד כה): "וַיֵּדַע אָדָם עוֹד אֶת אִשְׁתּוֹ וַתֵּלֶד בֶּן וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שֵׁת כִּי שֵׁת לִי אֶ-לֹהִים זָרַע אַחֵר תַּחַת הָקָל כִּי הָרְגוּ קִיֵּן."

ומבאר ה'מעבר יבק' (קרבן תענית פרק ז), שהבל בא בגלגול בשת. והנה שת נולד רק אחרי מאה שלשים שנה מאז שנרצח הבל. ועל זה כתב ה'מעבר יבוק': "ועד שנתנקם הבל מקין - לא בא [הבל בגלגול] אל העולם... ועמדה צעקת הבל לפניו ק"ל שנה, וסבל לקין בעולם

ק"ל שנה, והבל צועק, ולא נח מצעקתו, ולא נתגלגל, עד שנתנכם ונהרג קין. והטעם, אמרו האומרים - **שנשמת הנהרג תלויה ועומדת בנקמה**. ולכן נקרא הנוקם - **גואל הדם**. שכמו שסוד הגלגול נקרא גואל - המיבם, וכיוצא, 'או דודו או בן דודו יגאלנו' - כך הנוקם נקרא 'גואל הדם' - **שעל ידי הנקימה גואל אותו מצרתו למעלה שמיצר ומעוכב להתגלגל עד התנקה**.

[י] הטעם הנ"ל - שנקמת דמי הנרצחים הוא מצד מנוחת רוחו של הנרצח, שזהו גאולת דמו, נכתב גם על ידי רבו של הב"ח והשל"ה - **הלא הוא מהר"ש מלובלין**, וזה לשונו (פסקי מהר"ש מלובלין סימן פח) - **"מה שמדקדקין מאד כשנהרג בר ישראל בר מינן להשתדל נקמה על כך, ומוציאין ממון על כך, ובפרט הקרובים וגואלי הדם. נראה שהיא מצוה, כדמשמע פרק הגולין (מסכת מכות דף יב.) בהורג בשוגג, שנחלקו ר' יוסי ור' עקיבא, ר' יוסי סבר מצוה ביד גואל הדם להרוג הרוצח כשיוצא מעיר מקלטו, מדכתיב 'ורצח אותו גואל הדם', ור' עקיבא אומר מי כתיב 'רצח' - 'ורצח' כתיב. וא"כ בהורג במזיד, שנאמר גואל הדם הוא 'ימית' את הרוצח כו' [ולא 'והמית'], אפילו ר' עקיבא מודה שמצוה ביד גואל הדם. וכן פ' הרלב"ג. ואולי שלפכך נהגו כשנהרג ב"מ ע"י גוים - שמשתדלים לעשות נקמה, שכנגד הגוי הרוצח נעשו כל ישראל קרובין וגואלי הדם, וסברא נכונה היא"**.

הבה נסכם את הדברים בצורה מבוארת -

(א) כתוב בתורה (ויקרא יט יח): **"לא תקום ולא תטור את בני עמך"**, ואמרו חז"ל (תורת כהנים): **"נוקם אתה ונוטר לאחרים [לגויים]"**. וגרסת הילקוט שמעוני להדיא - **"לא תקום ולא תטור את בני עמך [אבל] נוקם אתה ונוטר לגויים"**.

(ב) ואמנם **אפילו כלפי יהודי**, אם הוא רוצח במזיד, יש מצוה לגואל הדם לנקום בו בכדי לגאול את דם הנרצח, וכמש"כ **ג'אל הדם ימית את הרצח בפגעו בו'** (במדבר לה כא). ודרשו חז"ל (ספרי מסעי פיסקא קס): **"מצוה ביד גואל הדם להמיתו... לכן נאמר 'גואל הדם הוא ימית'"**.

וקל וחומר בגוי שהרג במזיד שמצוה ביד גואל הדם להורגו. ו"כנגד הגוי הרוצח נעשו כל ישראל קרובין וגואלי הדם" (כלשון מהר"ש מלובלין הנ"ל).

(ג) **אפילו יהודי שהרג בשגגה ויצא מעיר מקלט - לדעת ר' יוסי הגלילי מצוה ביד גואל הדם להרוג, ואם אין גואל הדם - רשות ביד כל אדם**. ואמנם רבי עקיבא סובר, שבכהאי גוונא רק 'רשות' ביד גואל הדם' וכל אדם אין חייבין עליו (מסכת מכות דף יא-יב).

והנה בספרי (שופטים פיסקא קפג) נקט בסתמא כר' יוסי הגלילי, שכך אמרו שם: **"פן ירדוף גואל הדם אחרי הרוצח, מצוה ביד גואל הדם לרדוף"**.

ומוסיף מהר"ש מלובלין, שהמחלוקת בין ר' יוסי הגלילי ורבי עקיבא אינה אלא לענין רוצח בשוגג, משום שלא כתוב **'רצח'** אותו גואל הדם' - לשון **מצוה**, אלא כתוב **'ורצח'** אותו גואל הדם' - לשון **דיעבד**. אבל לענין רוצח במזיד, שכתוב **'ג'אל הדם ימית את הרצח'** - לשון **מצוה**, גם רבי עקיבא מודה שיש מצוה לגואל הדם להרגו. וקל וחומר בגוי שהרג יהודי, וכנ"ל.

[יא] והנה בענין גואל הדם, כתב הרמב"ם (הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק א הלכות א - ד): **"כל הורג נפש אדם מישראל עובר בלא תעשה שנאמר לא תרצח, ואם רצח בזדון בפני עדים מיתתו בסייף שנאמר נקם ינקם, מפי השמועה למדו שזו מיתת סייף וכו'". מצוה ביד גואל הדם שנאמר גואל הדם הוא ימית את הרוצח, וכל הראוי לירושה הוא גואל הדם, לא רצה גואל הדם או שלא היה יכול להמיתו או שאין לו גואל דם, בית דין ממיתין את הרוצח בסייף".** הרי למדנו מדבריו שהריגת גואל הדם את הרוצח היא מצוה, ולא כמו שמשמע במאמר הנ"ל שגואל הדם אינו אלא בעל 'תאות נקם' בזוי [ח"ו]. וממשיך הרמב"ם: **"ומוזהרין בית דין שלא ליקח כופר מן הרוצח, ואפילו נתן כל ממון שבעולם, ואפילו רצה גואל הדם לפטור - שאין נפשו של זה הנהרג קנין גואל הדם, אלא קנין הקדוש ברוך הוא, שנאמר (במדבר לה לא-ג) 'ולא תקחו כופר לנפש רוצח', ואין לך דבר שהקפידה תורה עליו כשפיכות דמים, שנאמר 'ולא תחניפו את הארץ כי הדם הוא יחניף את הארץ'"**.

[יב] וכתב בחידושי דינין והלכות למהר"י ווייל (סימן סא): **"ההורג נפש - אין לגואל הדם ליקח ממון מן הרוצח ולמחול עליו, וז"ל הרמב"ם בפ"ק דהלכות רוצח... ומהאי טעמא נראה אפילו אם חזר הרוצח ועשה תשובה"**.

ומזה נלמד קל וחומר בגוי שרצח יהודי - שאפילו אם הגוי מתחרט וחוזר בתשובה, אין לרחם עליו,

חורבות עזה

וצריך לנקום בו. ולאף אחד אין בעלות לוותר על נקמת דם הנרצח, שזו גאולת דמו לעולם הבא.

[יג] עוד מבואר ב'צרור המור' (לרבינו אברהם ב"ר יעקב סבע, חותנו זקנו של מרן השולחן ערוך, בפרשת שופטים), **שאם חלילה ישראל אינם עושים נקמה ברוצח, אזי הנרצח מקטרג על עם ישראל על כך שאינם מקיימים מצות 'א-ל נקמות ה'.**

וז"ל הפסוקים (דברים יט יא-יג): **"וכי יהיה איש שג'א לרעהו וא'רב לו וקם עליו והכהו נפש ו'מת ונס אל אחת הערים הא'ל. ושלחו זקני עירו ולקחו אותו משם ונתנו אותו ביד ג'אל הדם ו'מת. לא תחוס עינך עליו ובערת דם הנקי מ'ש'אל וטוב לך"**.

וכתב שם ה'צרור המור', **שכל עוד שלא עושים נקמה ברוצח, "הוא הולך וצועק ואומר 'א-ל נקמות ה', ובזה גורם רע ליושבי הארץ אחר שאין עושים דין. וכששופכים דם הרוצח, מיד מתבער [הקטרוג של] אותו דם ההרוג מן הארץ.**

ולזה אמר בכאן 'לא תחוס עינך עליו ובערת דם הנקי מישראל'. כי זהו דם ההרוג שנשפך על לא חמס בכפיו והולך נע ונד בארץ. ובשעת הנקמה, עולה מן הארץ ואינו שואל דין כנגד ישראל. וזהו 'טוב לך'. כי בנקמה - כמו שעושים טוב להרוג, כן עושים טוב לכל ישראל. וזהו סוד עגלה ערופה כמו שנפרש שם בע"ה. ולכן תמצא שכתב גם כן שם 'ואתה תבער דם הנקי וגו'".

[יד] וכן להלן בפרשת עגלה ערופה (דברים כא א-ח): **"כי ימצא ח'לל ב'אדמה אשר ה' א-ל'היך נתן לך לרשתה נפל ב'שדה לא נודע מי ה'כהו... וענו ואמרו י'דינו לא ש'פכו את הדם הזה ועינינו לא ראו. כ'פר לעמך י'ש'אל אשר פ'דית ה' ואל תתן דם נקי ב'קרוב עמך ש'אל ונ'כפר להם הדם"**.

וכתב ה'צרור המור': **"לא נודע מי הכהו. שאם נודע מי הכהו, מיד חייבים לנקום נקמתו, ולא יהיו דמיו צועקים ושואלים דין על מי שאינו נוקם נקמתו... וזהו 'ואל תתן דם נקי בקרב עמך ישראל' - שהוא דם ההרוג שהולך וצועק בקרב העם שיעשו לו דין"**.

[ועיין להלן בדברי ה'טל תורה' על הירושלמי להגאון רבי מאיר אריק זצ"ל].

הטעם השלישי - למנוע רציחות נוספות רח"ל

[טו] הטעם השלישי שכתב הב"ח - **שלא יהיה דם ישראל הפקר בעיני הגויים**. והיינו, שצריך להרוג את הרוצח גם כדי למנוע רציחות נוספות. וכך מפורש בירושלמי לפי פירוש ה'פני משה' (סוטה פרק ט הלכה ו - הבאנו פירוש מ"ידיד נפש): **"מתני' זקני אותה העיר רוחצין י'דיהם ב'מים במקום עריפתה של עגלה, ואומרים (דברים כא) 'י'דינו לא ש'פכו את הדם הזה'. וכי ע'לה על לבנו ש'בית דין שופכי דמים הן? אלא שלא בא ל'דינו [הנהרג] ונ'ס'רנוהו"**.

גמ' רבנן דה'קא פ'תרין קרייא בהורג [נאמר בפסוק 'דינו לא שפכו את הדם

זהו. וחכמי ארץ ישראל מייחסים את האמור בפסוק לרוצח. וכוונת הפסוק] שלא בא על ידיו [שההורג לא בא אצלו לדון] ופטרנוהו [מעונש, ובכך גרמנו שילך וירצח] ולא הרגנוהו [כלומר, ולא גרמנו שזה יהרג] ולא ראנוהו והנחנוהו ועימעמנו על ידיו [והכל על הרוצח]. ע"כ דברי הירושלמי.

וכך פירש הפני משה, וזה לשונו: "שלא בא לידנו ופטרנוהו ממיתה - דאז כשופכים דמו של זה הן, שלא רצו לנקום דמו מהרוצח, וזהו 'ידיו לא שפכו'. ולא ראנוהו והנחנוהו ועימעמנו - שלא עוותו הדין ולא העלימו עין ממנו, וזהו 'ועינינו לא ראו'".

רואים מכאן, שהטעם שבגללו בית דין צריכים להשתדל לעשות נקמה ברוצח, הוא בכדי להציל שלא ירצח אנשים נוספים. ואם נרצח מישהו נוסף על ידי אותו הרוצח, ידי בית הדין מגואלים בדם הנרצח, משום שרציחתו התאפשרה רק בגלל שבית הדין לא השתדל לעשות ברוצח נקמה.

[ואמנם ב"טל תורה' (להגאון הגדול בדורו - רבי מאיר אריק זצ"ל) באר שם באור נוסף: "נראה לפרש על-פי המבואר במדרש רבה, דאין הדם של הנהרג נח עד שימות ההורג, לכן אם לא עשו נקמה בהורג, הוי כאילו הם שפכו דם הנהרג שאין לו מנוחה".

כלומר, לא מדובר כאן שהרוצח הלך ורצח אדם נוסף, אלא עצם זה שלא נוקמים את נקמת הנרצח - זה גופא נחשב שפיכת דמו, כי אין לו מנוחה בעולם העליון עד שתעשה נקמה ברוצח, וזה כמו הטעם השני שהובא לעיל].

טז] והנה הטעם הנ"ל, שהנקמה באומות היא גם בכדי למנוע רציחות נוספות, מבואר גם כן במדרש רבה, שם אמרו, שבמצות 'נקמה באומות' קיים גם הענין של 'בא להרג השכם להרגו', שכידוע הוא ענין של הגנה, שלא תהיה לרוצח אפשרות לרוצח אחר כך.

וכן באר ה'משנת אברהם' על הסמ"ג (לא תעשה י"ב - איסור נקימה ונטירה), וזה לשונו: "בתורת כהנים קדושים: לא תקום ולא תטור את בני עמך. [אבל] נוקם אתה ונוטר לאחרים. כלומר לנכרים. וטעמו של דבר מובן, דכל עצם האיסור של נקימה ונטירה הוא כדי להשבית את השנאה ולהשכיך שלום, אבל בעובדי עבודה זרה [צ"ל נכרים, ושונה מאימת הצנזורה] כבר אמר עמוס (א יא) 'על רדפו בחרב אחיו ושחת רחמיו ויטרוף לעד אפו ועברתו שמרה נצח'. ואפילו תבליג על כל אשר הוא עשה לך ולא תנקום ממנו - לא ינוח לך מלצערך, אדרבה - זה יעודדנו לרודףך יותר, ואם תנקום נקמתך ממנו, ויראה שאתה מוכן להציל את עצמך וליסרהו בחזקה - אז יתירא ממך וישלים אתך. נמצאת אומר, שהנקמה לעכו"ם [לנכרים, וכדלעיל] הוא האמצעי היחיד להשבית ריב ולהשכיך שלום.

בתורה כתוב: 'צרור את המדינים והכיתם אותם כי צוררים הם לכם' וגו' (במדבר כה יז). וכן כתיב: 'נקום נקמת בני ישראל מאת המדינים' (שם לא ב). ומשה אמר לישראל 'לתת נקמת ה' במדין' (שם לא ה). ובמדרש רבה פנחס איתא: 'צרור את המדינים - מכאן אמרו - בא להרג השכם להרגו'. ויש לדקדק מה זה ענין כאן 'להבא להרג השכם להרגו', הלא בכאן הצווי היה לאחר שכבר נכלו על דבר פעור ועל דבר כזבי בת נשיא מדין, כמפורש בקרא. ומה גם, שבפרשת מטות מפורש 'נקום נקמת בני ישראל', ונקימה היא על הרעה שנעשה לך כבר, ועל הצלה שבהווה נופל לשון מלחמה, הצלה, המלטה.

אלא לכך נאמר 'כי צוררים הם לכם', ולא נאמר 'כי צררו' בעבר, ללמד שמטבעם של עכו"ם [נכרים] הוא, שאין עשיית הרע והעוול להם ענין של עבר, אלא של הווה ועתיד, כי עברתם שמרה נצח, ולכן אין תועלת במה שאתה תבליג על רעתו, כי זה לא ישקיט את רוחו וטבעו מלהרע לך, אלא האופן היחידי להרגיע את רוחו ולשבר את תאוותו לצער אותך - הוא שתנקום ממנו וכגמול ידו תשלם לו.

וכן מצינו בשמשון הגבור, שנקם נקימה ללא כל גבול מאת הפלשתים, ושכרו מן השמים עד אין קץ, כדאיתא "נקם אחת משתי עיני - שכר אחת מעיני תן לי בנקמה זו, ושכר האחרת לעולם הבא" (סוטה י). עכ"ל ה'משנת אברהם' על הסמ"ג.

יז] והנה הטעם הנ"ל, שהנקמה באומות היא גם בכדי למנוע רציחות נוספות, נפסק להלכה על-ידי עוד מגדולי הפוסקים, כגון הפתחי תשובה (חושן

משפט סימן תכו סק"א), שם הביא מתשובת צמח צדק (הקדמון) סי' קי"א: "...באחד שנהרג בדרך, ונודע מי הוא הרוצח, ויכולין להנקם ממנו, ודאי דינש לכופ לקרובו של הנרצח שיהא רודף אחר הרוצח להעמידו בדיון, כי מצוה מוטלת על גואל הדם להמית הרוצח, ואם אין הוא עצמו יכול להמיתו - אם לא ע"ז אחר ע"ז הוצאת ממון - צריך להוציא ממנו על זה ככל מצות עשה שבתורה. ועד היכן מיקרי גואל וקרוב, נראה דאין שיעור לדבר, אלא כל שאין קרוב יותר ממנו והוא ממשפחת אביו שראוי ליורשו, מיקרי גואל, ומוטל עליו מצוה זו להנקם מן הרוצח... והנכון, שאותן הוצאות היתרים יתנו מן הקהל כדי לגדור הפרצה, שאם ח"ו לא יהיו נוקמים מן הרוצח - יהיה דמן של בני ברית ח"ו כהפקר. וכן נהגנו פעמים הרבה ועשינו עם פרנסי הדור שהיו מעמידים גואלים לרדוף אחר הרוצחים, ואפילו לפעמים שהיינו יודעים שלא נוכל להוציא מכח אל הפועל להנקם מן הרוצח - אפילו הכי היינו מעמידים גואלים לרדוף אותם בדיון, כדי שיהא מפורסם שאין דמן של בני ברית הפקר, עכ"ד ע"ש".

יח] וכן ב'נימוקי מהר"ר מנחם מירזבור"ק" (הודפס בשו"ת מהר"ר ווייל בסופו בעמוד קעח), וזה לשונו: "דין דגואלי הדם רדפוהו עד חובה והשיגוהו, כדן עשו גואלי הדם שנקמו [נקמת דם] אביהם - דגברא קטלא קטלו, ואין לו דמים.

מצינו בפנחס שהרג זמרי על שבעל ארמית, והכתוב שבחו. וכל שכן זה, ואין להוציא לעז עליהם.

ועל מה שהלכו מחוץ לתחום בשבת כדי לנקום [נקמת דם] אביהם [גם בזה עשו כדן, וקל וחומר הוא]: ומה רציחה, שהיא אב מלאכה, היתה דוחה שבת קל וחומר מעבודה, לולי שכתב 'לא תבערו', כל שכן תחומים דרבנן וכו', והוי כמו פיקוח נפש דדוחה שבת...".

והנה צריך באור, למה 'נקמת דם' הוי כמו פיקוח נפש? אמנם הוא מבואר על-פי דברי הב"ח והצמח צדק, שזה בשביל שלא יהיה דם ישראל הפקר בעיני הגויים, שזה מרבה רציחות רח"ל, וממילא, למנוע את זה הוי פקוח נפש.

רצינו להמשיך ולהשיב תשובות מפורטות על כל מה שנכתב בכתבה הנ"ל, אך קצרה היריעה ונאלץ להשאיר זאת לגליון הבא.

ובינתיים, נחתום מענין הטעם הראשון, שזה מצד שגדולה נקמה, שיש בזה קידוש ה'. ולא לחינם הקב"ה תלה את הגאולה השלמה בענין הנקמה באומות, וכמש"כ (ישעיהו סג ד): "כי יום נקם בלבי ושנת גאולי באה".

2. הוא נקרא גם בשם 'רבי מנחם המעיל' - על שם ספרו 'מעיל צדק', והוזכר בשבחו בש"ך יורה דעה (סימן קכא סק"ז) שהביא את דברי מהרש"ל פרק גיד הנשה (מסכת חולין פרק ז סימן מא), וז"ל: "ומורנו הרב מנחם מעיל צדק בעל הוראה היה מן הגדולים האחרונים וכן נראה לי עיקר".
וכן כתב מהרש"ל (ים של שלמה מסכת כתובות פרק ב סימן נט): "...ראיתי בתשובה מורנו הרב מעיל צדק, שהיה גדול בדורו, מן הגדולים האחרונים, ובקי בכל התלמוד...".
ועוד כתב הים של שלמה (מסכת יבמות פרק ג סימן יז): "...החכם מהר"ר מנחם מעיל צדק, אשר אין ותיקן כמה גדלים וסיגים לתורה, והיה מומחה, וגדול בתורה, ונתפשטו תקנותיו וגזירותיו בכל ארץ אשכנז, וכתב טעמא למלתא...".
ובשו"ת מהר"י ווייל סימן קלג: "...תחלה אבאר לכם מי הוא הרב המובהק רמ"א אשר כתבתם הרבה דברים משמו. שם הגדול היה מה"ר מנחם ממיזבורק. דירתו היה במדינת זכש"ן. היה למדן מופלג גדול בדורו. הרבה דינים ופסקים שכתב וקיבץ וחיבר מהם ספר גדול. ואותו ספר מצוי במדינת זכש"ן, וכל מנהג מדינת זכש"ן אחר אותו ספר. והרבה דברים ופסקים נעתק מספרו והם בידי...".
3. סנהדרין לה: - "רציחה גופה תדחה את השבת [שהיה מותר לבית דין להרוג בשבת את מי שחיב מיתת בית דין], מקל וחומר - מה עבודה [במקדש] שדוחה את השבת - רציחה דוחה אותה, שנאמר 'מעם מזובחי תקחנו למות' [שם הכהן חייב מיתת בית דין ורוצח לעבוד עבודה בבית המקדש, לוקחים את הכהן לבית דין לדון אותו, הגם שעל-ידי זה תבטל העבודה], שבת, שנידחת מפני עבודה - אינו דין שתהא רציחה דוחה אותה?
אמר רבא: כבר פסקה תנא דבי רבי ישמעאל, דתנא דבי רבי ישמעאל: 'לא תבערו אש בכל משבתיכם', ולהלן הוא אומר 'והוי אלה לכם לחקת משפט לדורתיכם' כלל מושבתיכם, מה מושבות האמור להלן - בית דין, אף מושבות האמור כאן - בית דין. ואמר רחמנא 'לא תבערו אש בכל משבתיכם' [שאפילו שריפת מיתת בית דין אסורה בשבת]."

בין קודש לקודש

הרב משה מלוזקי
MM@KEDUSHASTZION.ORG

השבוע היהודי נפתח בהבדלה בין הקודש ובין החול. עוד בטרם מבדילים על הכוס, מיד בפתח תפילת העמידה היום-חולית, בברכה הרביעית, פרשת הדרכים שבה ניכר ההבדל בין תפילת שבע של שבת ויום טוב לבין תפילת שמונה עשרה של חול, אנו מברכים את ה' על חנינת הדעת להבדיל בין קודש לחול, בין אור לחושך, בין ישראל לעמים ובין יום השביעי לששת ימי המעשה, וכפי שנאמר בגמרא (ברכות ג.א) - 'מתוך שהיא חכמה - קבעוה בברכת חכמה'.

כי אכן, גם הבדלה בין קודש לחול חכמה היא, אולם כדי להבדיל בין קודש לקודש, דרושים חכמה בינה ודעת יתרים.

אמנם, כאשר הטשטוש והבלבול הן נחלת הכלל ואילו ההבחנה בין הקודש ובין תולדותיו כוסתה זה מכבר בעפר הגלות, הופכת מלאכת ההבדלה להיות מהמלאכות הקשות שבקודש. לגד ענינו צפות דברי הגמרא (תענית כג.) - 'חנן הנחבא, בר ברתיה דחוני המעגל הוה, כי מצטרף עלמא למיטרא הוה משדרי רבנן ינוקי דבי רב לגביה, ונקטי ליה בשיפולי גלימיה ואמרו ליה 'אבא אבא, הב לן מיטרא!' אמר לפני הקב"ה, 'רבש"ן! עשה בשביל אלו שאין מכירין בין אבא דיהיב מיטרא, לאבא דלא יהיב מיטרא'.

אוי רבונו של עולם! עשה בשביל אלו שאינן מכירים בין הקודש ובין לו תולדותיו ותחליפיו!

הגמרא מפרשת את דברי הנביא יחזקאל (א' טז), אשר התנבא ואמר בשם ה', 'ואהי להם למקדש מעט' - 'אמר רבי יצחק, אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל' (מגילה טז.). ואכן, מאז ועד היום מכנים את בתי הכנסיות והמדרשות 'בית מקדש מעט'. אך לא עלה על דעת איש לקרוא לבית כנסת 'בית מקדש' ללא התוספת 'מעט'.

ברוך המבדיל בין קודש לקודש. אולם מה שלא אירע עם המושג המקודש 'בית המקדש', איתרע המרבה הצער לרבים ממושגי הקודש, באו יתומים וחילולום. כשנתבונן בצבר המושגים שנלקחו מהקודש בה"א הידיעה והושאלו שלא מדעת אל מה שאינו תקות עיני ישראל אלפי שנים, תצוף כמאליה ההבנה, שבנינו לנו בתודעתנו תחליף לבית המקדש, תחליף שאולי יש לו חלק בעמנום הציפיה לביאת המשיח ובנין בית המקדש, ולהפיכתה לצפצוף הזרזי.

נברך בקול צלול 'ברוך המבדיל בין קודש לקודש', וניגש אל המלאכה.

חיבת הקודש

מקור: מושג הלכתי בהלכות טהרה 'חיבת הקודש מכשרת' (חגיגה כד.), 'להתטמא מדבריהן אין הקדש צריך הכשר אלא חיבת הקודש מכשרת הבשר' (רמב"ם סומא אוכלין פ"ה הלכה ז').

שימוש מושאל: חיבה, השתקקות וכיסופין אל דברים שבקדושה.¹

בית ה'

מקור: בית המקדש, המקום אשר אמר עליו ה' (מלכים א ט ז) 'והיו עיני וליבי שם כל הימים', אור העולם ומשוש הלבבות, מושא כיסופי וחלומות עם ישראל בשכנם ובקומם, נקרא בתורה בנביאים ובכתובים, פעמים רבות בשם 'בית ה'.'²

שימוש מושאל: בית המדרש הגדול של החסידות שלי / המבנה הגדול והמרכזי של הישיבה שלי.

חצרות בית ה'

מקור: 'לך אזבח זבח תודה ובשם ה' אקרא, נדרי לה' אשלם נגדה נא לכל עמו בחצרות בית ה' בתוככי ירושלים' (תהילים קטז יז-יט). העזרה, שבה נשחט זבח התודה, נקראת 'חצר', מכיון שהיא אינה מקורה, והיא חלק מ'חצרות בית ה'.'³

שימוש מושאל: קומפלקס בניי מרכז החסידות שלי / הישיבה שלי.

הר הקודש

מקור: 'והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול, ובאו האובדים בארץ אשור והגנדים בארץ מצרים והשתחוו לה' בהר הקודש בירושלים' (ישעיה כז ג). הכוונה, כמובן, להר בית ה' העומד מעבר לכותל המערבי, אשר עליו יבנה במהרה בית ה' בהדרו.

שימוש מושאל: הר מירון.

הקודש פנימה

מקור: 'הן לא הובא את דמה אל הקודש פנימה' (ויקרא י יח) - כינוי לפנינים המשכן, החלק שמחוץ לפרוכת העדות, המקביל של ההיכל שלפני קודש הקדשים בבית המקדש.

שימוש מושאל: חדר קבלת הקהל של האדמו"ר שלי / ראש הישיבה שלי / הפוסק שלי.

בית חיינו

מקור: כן טבעו חז"ל במטבע ברכתם (ברכות ההפסדה) - 'רחם על ציון כי היא בית חיינו'.

שימוש מושאל: בית המדרש הגדול של החסידות שלי / המבנה הגדול והמרכזי של הישיבה שלי. ומה נעשה לטרת חז"ל שהדגישו 'כי היא בית חיינו'?

הכהן הגדול מאחיו

מקור: 'והכהן הגדול מאחיו אשר יוצק על ראשו שמן המשחה ומילא את ידו ללבוש את הבגדים' (ויקרא כא ז). הכהן הגדול הלווה את מעיל התכלת והאפוד, חושן המשפט ובו האורים והתומים ואת ציץ נזר הקודש, בן האנוש היחיד עלי אדמות שנכנס אחת בשנה אל מקום אש להבת שלהבת, לקודש הקדשים אל בין הבדים, ומקטיר קטורת דקה מן הדקה ומה מדם הפר והשעיר אחת למעלה ושבע למטה. ובכן מה נהדר ומה נספך.

שימוש מושאל: חסידות או ישיבה שהתברכה שאדמו"רה או ראשה הוא מזרע אהרן הכהן, מכתירה אותו בתואר 'הכהן הגדול מאחיו'.

השלחן הטהור

מקור: 'ושמת אותם שטים מערכות שש המערכת על השלחן הטהור לפני ה' (ויקרא כד ז). שלוחן הזהב המונח בצפון ההיכל כנגד המנורה הטהורה.

שימוש מושאל: התכנסות חסידים בצל האדמו"ר לשירה ולשמיעת דברי תורה וחסידות מאת האדמו"ר.

שקל הקודש

מקור: 'זה יתנו כל העובר על הפקודים מחצית השקל בשקל הקודש, עשרים גרה השקל מחצית השקל תרומה לה' (שמות ל ג). שקל הקודש משקלו כפול משקלי החולין. בזמן שהיה העולם מתוקן ובית המקדש עמד על מכונן, נתן כל יהודי, כל שנה, מחצית שקל הקודש לצורך קניית קרבנות הציבור של השנה המתחדשת.

שימוש מושאל: מטבע לברכה וסגולה שנתון האדמו"ר לחסידיו בהזדמנויות שונות, או לחילופין דמי המגבית שנתונים החסידים/בני הישיבה למגבית או למוסדות החסידות/הישיבה.

לשכת הגזית

מקור: אחת מהלשכות הבנויות בבית ה' [המקור], ובה יושב בית הדין הגדול שאין למעלה ממנו, והוא הסמכות העליונה להוראת התורה. 'שלשה בתי דינים היו שם, אחד יושב על פתח הר הבית ואחד יושב על פתח העזרה ואחד יושב בלשכת הגזית וכו', אלו ואלו באים לבית דין הגדול שבבלשכת הגזית שממנו יוצאת תורה לכל ישראל, שנאמר (דברים יז ז) 'מן המקום ההוא אשר יבחר ה' (משנה סנהדרין יא ב). מאז משה רבנו, לא ניתנה הסמכות העליונה, הבלעדית והמוחלטת לאדם אחד לבדו ואף לא לקבוצת אנשים, אלא אך ורק לסנהדרין הגדולה היושבת בלשכת הגזית, ואף הם אינם מחזיקים בסמכות זו אלא ביושבם בלשכת הגזית - 'מצאן זקן

ממרא אבי פגי והמרה עליהן, יכול תהא המראתו המראה - תלמוד לומר (דברים יז ח) 'וקמת ועלית אל המקום', מלמד שהמקום גורם' (סוטה מה.).

שימוש מושאל: מעונו של גדול הדור של המפלגה.⁴

על טהרת הקודש

מקור: בימי הזוהר של עם ישראל אשר במהרה ישובו, ימים בהם נשמרה טהרה בישראל, היו מדרגות הטהרה והטהרה נחלקים לשלוש מדרגות עקריות - טהרת חולין אשר בה אין נוהג שלישי לטומאה, טהרת תרומה אשר נוסף בה שלישי לטומאה, וטהרת הקודש הקדושה והחמורה מכולן, אשר בה פוסל גם רביעי לטומאה (רמב"ם הלכות אבות הטומאות פרק יא הלכות ב-ד). הפרושים בעם היו אוכלין חוליהן על טהרת הקודש. 'יוחנן בן גדגדא היה אוכל על טהרת הקודש כל ימיו' (משנה חגיגה ז, ז).

שימוש מושאל: מערכת החינוך של המגזר שלי. כלומר, אם במגזר שלי לא לוקחים תקציבים ממדינת ישראל ואין לומדים לימודי חול בכלל, אז אצלי זוהי טהרת הקודש, וכל השאר לא, אם אני משתייך לחוג שתלמודי התורה שלו נמנים על מוסדות הפטור והמוכר שאינו רשמי, אז בעולמי זוהי טהרת הקודש ואילו החינוך העצמאי ומעין החינוך התורני - לא. אם תלמודי התורה של הקהילה שלי הם של החינוך העצמאי או מעין החינוך התורני, אזי כמובן שמבחינתי זוהי טהרת הקודש, להוציא חלילה את הממ"ח שלא. כמובן שזה לא ימנע מתלמידי הממ"ח, להגדיר את עצמם 'על טהרת הקודש', תוך טענה כי עיקר חומרי הלימוד הינם לימודי קודש, ומכיון שאין בהם תערובת בנים ובנות חלילה. יש גם אגודה חביבה ביותר שמגדירה את מטרותה 'דרישת ציון על טהרת הקודש', משום שדרישתה את ציון אינה מעורבת באהבת רשעים...

ציון המצוינות

מקור: 'הושענא עלית השבטים, הושענא פינת יקרת, הושענא ציון המצוינות'.

שימוש מושאל: קברו של צדיק חסיד.

ובכן, הושענא ציון המצוינות כי היא בית חיינו, הושענא. השב לנו את הקודש ואת טהרת הקודש, טהרת הקודש האחת והמקורית. יבנה בית ה' על הר הקודש, בית ה' האחד והמיוחד, במקום אשר בחר ה' השב העבודה לדברי ביתי, ושם נסדר לפניך את לחם הפנים על השולחן הטהור בקודש פנימה, ונזבח לך זבחי תודה בחצרות בית ה'. שקל הקודש אשא בבית נכון ונישא, וזכינו לראות בשוש הסנהדרין ללשכת הגזית ואת מראה הכהן הגדול מאחיו, כהוד אשר הליש צור ליצורים, כווד הנתון בתוך גינת חמד, כוזר הנתון על מצח מלך וכחסד הניתן על פני חתן. וקיים לנו במהרה הבטחתך שהבטחתך (יחזקאל לו כב) 'ועשיתי אותם לגוי אחד בארץ בהרי ישראל ומלך אחד יהיה לכולם למלך'. במהרה בימינו, אמן.

...

1. חנן הנחבא, בן בתו של חוני המעגל היה, כאשר היה העולם נצרך למטר, היו החכמים משלחים אליו תינוקות של בית רבן, והיו אווזים בשולי גלימתו ואומרים לו 'אבא אבא, תן לנו מטר!', אמר לפני הקב"ה, רבונו של עולם, עשה בשביל אלו שאין מכירים בין אבא שנתון מטר לאבא שאינו נותן מטר.

2. בחזתי לפתוח במושג זה כדי להעיר עליו את ההערה דלהלן: כפי שכבר מובן מהמכותרת וגם מובהר בגוף המאמר, בהבדלה בין קודש לקודש אנו עוסקים, כלומר, במושגים שהושאלו מהקודש אל תולדותיו, ולא חוללו חלילה אל החול. לגבי רוב המושגים המובאים במאמר, אין כאן ביקורת על עצם השימוש במושג הקודש, כי חיבת הקודש (המושאלת) הכשירת להשתמש בלשון הקודש. לא באתי אלא להעיר על שכחת המקור ועל חלק מהמושגים ששאלתן שלא מדעת היא ממש גזלה והכשחת גלות וגאולה, ודעת והבדלה נכון ימצא.

3. למראה ההפתעה, גם הפסוקים 'ושבתי בבית ה' לאורך ימים' (תהילים כו ג), 'שבתי בבית ה' כל ימי חיי' (שם כד), 'שתולים בבית ה' בחצרות א-להינו יפריחו' (שם צב יד), מתורגמים כולם 'בבית מקדשא דה', ולא נמצא אחד מפרשי התנ"ך הידועים שמפרש באופן שונה.

4. המושג 'גדול הדור של המפלגה', לא אני טבעתי, כי אם העיתונות החרדית, אשר שגור על לשונה תמיד 'מועצת גדולי התורה של אגודת ישראל' ו'מועצת גדולי התורה של דגל התורה'. בראש מועצת גדולי התורה של כל מפלגה ניצב כמובן גדול הדור או גדולי הדור של אותה מפלגה.

YEPSTEIN@KEDUSHASTZION.ORG

מתוה עזרת ישראל מיד צו על טהרת המחנה

הרב יהודה אפשטיין - יו"ר האגודה

על רקע דיבורים אודות 'שוויון בנטל', חוק הגיוס והחרב המונפת על עולם התורה בידי מחרפי ה'

בשנות הגלות הארוכה. אולם בפועל, בורא עולם מנתב את עולמו לעבר התכלית הנכספת של גאולת עולמים, ועל-אף כוונותיהם הזדוניות של רוב ככל ראשי הציונות באותם ימים להפוך אותנו לגוי ככל הגויים, מחשבתם לא עלתה בידם, ובעזרת השם יתברך, נצח ישראל אשר לא ישקר, ובכח הנשמה היהודית, אשר כוחה גובר על כל סחף ופיתוי - קמה וניצבה לה מציאות, בה רוב העם היהודי היושב בארצו מרגיש מחובר במדה כזו או אחרת לתורת ה' המקורית, כאשר הציבור החרדי ועולם התורה אינם עוד זן בסכנת הכחדה, כי אם הכח העולה בציבוריות הישראלית, בדרך לשלטון, כאשר עיני רבים בציבור האמוני נשואות דווקא אליו.

עובדה זו מצריכה שינוי תפיסה יסודי באשר לתפקידנו בעולם. תחת המגננה והמנוסה, עלינו לנקוט יוזמה, מתקפה והעמדת חזון למדינה יהודית בכל שטחי החיים, ובכלל זאת - בצבא ישראל. [המונח 'צבא הגנה לישראל' אינו אלא עיוות השקפתי המיוסד על הערך החילוני, ולפיו זכות הקיום של הצבא מבוססת רק על הגנה ולא על התקפה, כיבוש, נקמה והורשה, כיאה וכראוי לבני אברהם, יצחק ויעקב, צאצאי יהושע בן-נון, דוד המלך והחשמונאים הקדושים]. צבא יהודי - אין פירושו מתן אפשרות לאוכל בהכשר מהודר עבור חיילים חרדים. צבא יהודי משמעו צבא הנלחם את מלחמות ה' נגד אויביו המחרפים את שמו ומטמאים את ארצו ואת עם קדשו, צבא שיש לו מוסר לחימה יהודי, הנאמן ראשית ואחרית כל לתורה הקדושה ולחכמה, ומכוון את כל פעולותיו לקיום רצונו יתברך וקידוש שמו של מלך מלכי המלכים בשדה הקרב. מדובר בצבא, המושתת על ערכי פתיחה באש לפי הכלל של 'הבא להרג' - השכם להרגו, ו'בעת מלחמה - טוב שבגויים הרגו', צבא, שאין בו שמץ של רחמים על האויב, צבא השואף לנצחון, להשפלת האויב ולכיבוש כל חלקי ארצנו הקדושה, גם אלו המכונים כיום 'רדף' 'לבנון' 'סוריה' 'עזה', 'שטח A B C', צבא, הרואה ערך יהודי בנקמת ה' באויביו - אויבי ה', ומקיים הלכות מלחמה במלואם, מתוך מחויבות מלאה אך ורק לתורה הקדושה, ולא ל'דין הבינלאומי' ושאר אמנות מערביות. כמובן, שבצבא כזה יקפיד על טוהר המחנה, על צניעות בהנהגה [התופעה המבישה של בנות ישראל המשתמשות מיעודן להקים בית בישראל ותחת זאת משרתות בצבא תחלוף מן העולם] ועל שאר חלקי התורה על-פי גדר ההלכה הברורים. בצבא כזה נראה זאת כזכות לשרת. אף מקרב בני הציונות הדתית, המוכנים בשל השקפת עולמם לשרת גם בצבא הנוכחי על שלל סכנותיו הרוחניות והגשמיות המיותרות כאחד, עלו קולות המפקקים בגבולות הסיכון שנטלו על עצמם, במיוחד לנוכח התוצאות ההרסניות שעולות מהמספרים המדאיכים על עזיבת התורה והמצוות בצבא [ראה בענין זה החוברת המאלפת של ארגון 'תורת לחימה' - שו"ת גיוס חרדים].

איננו משלים את עצמנו. הצבא בו אנו חפצים לשרת אינו מציאות ריאליה שעשויה להתרחש בדרכי הטבע

קיצוניים שדבר אין להם עם צבא ובטחון, להפך - הם הורסים את מערך הלוחמה ומוליכים רחמנות על האויב, שאינה אלא אכזריות על עצמנו ועל ילדינו. התהליך הזה מקשה על כל מי שחושב להתגייס, גם אם אינו חרדי, אם רק שומר הוא תורה ומצוות, ואפילו אם הוא רק רוצה לחיות ולא למות.

אך לענייננו, מה שחשוב הוא, שאחר שיצרו את אותו פיקוד כושל, שהביא עלינו אסונות הנגלים לעיניים אחר הטבח הנורא בשמיני עצרת, זרועות האליטה החילונית הישנה באים כעת בכל הכח לכפות עלינו להתגייס לאותו צבא. הציבור החרדי ורבניו אינם חושבים להיכנע, אך כאשר מדובר במהלך משולב של כל זרועות השלטון הישן - בית המשפט, היועצת המשפטית לממשלה, קמפיינים משומנים המריצים מועמדים פוליטיים, תקשורת מגויסת ועוד - מחובתנו להעמיד לא רק קו הגנה מוצק, אלא גם חזון, יעוד, השקפת עולם סדורה, האומרת לא רק מה לא, כי אם בעיקר - מה כן!

בנקודה זו נוצר חלל עמוק בקרב הציבור, ומקובלנו מרבותינו, כי כאשר הבור ריק ואין בו מים, יש בו נחשים ועקרבים. כל עוד הציבור החרדי לא יעמיד חלופה למתוה הגיוס הנוכחי, אשר גם בגרסתו המרוככת ביותר משמעותו היא שהצבא נשאר מה שהוא, וכל עוד מנסים להכניס לתוכו חרדים בהתאמות כאלו ואחרות, עדיין נשאר חשש של היטמעות שלנו בכור ההיתוך החילוני-פרוגרסיבי, וכך לא נוכל לנצח במערכה. נוכל לכל היותר לדחות את ההכרעה עוד קצת, לעבור עוד גל כמו במשל שהבאנו לעיל מהגמרא ביבמות, אבל החשש הוא כי הנחשול ילך ויגבר, עד שלא יוותר מאתנו שריד ופליט היל"ת.

העדרה של תכנית חרדית חילופית למתוה הגיוס החילוני מביא אותנו לנקודת אין מוצא, וחמור מכך - היא מקבעת בתודעת המון העם - אשר ברובו אוהד את היהדות החרדית - שאין אלטרנטיבה אמיתית למתוה החילוני. על-אף עובדה מצערת זו, לא השכלנו להתוות דרך חילופית לא משום שהיא אינה קיימת, אלא משום שבמשך השנים, התקבעו בתודעה שלנו מספר הנחות יסוד, הבנויות על תפיסה מוטעית שהשתלטה על הציבוריות החרדית, והביאה אותנו לאותה נקודת אין מוצא. על-מנת לצאת מהמבוכ אליו נקלענו, מחובתנו לרענן את היסודות, לבדוק מה מיוסד על אדני תורתנו הקדושה ומה לא, ולצאת מן המצר ההשקפתי, הציבורי והפוליטי.

הנחת היסוד המוטעית העומדת ביסוד החדלון המערכתי, היא שמדינת ישראל שייכת לציבור החילוני, ועבורנו היא אינה אלא עוד תחנה בגלות הארוכה. לנוכח האווירה הכללית בימי קום המדינה, כאילו החילונית עומדת לבלוע אותנו ולנוכח הסחף האדיר לכיוונה [תופעה כלל-עולמית באותם ימים], הדרך היחידה לשימור החיים היהודיים המקוריים היתה פרישה מהמפעל הלאומי והסתגרות בחיי קהילה כפי שהיה

ראשית, אבהיר את המובן מאליו. המתוה היחיד הנחפץ בידי כל מי שדרישת ציון בליבו, הוא צבא המתנהל רק על פי תורת ה' בהתקפה ובהגנה, במחנה ובקרב, ולשם אנו חותרים. זוהי המטרה וזהו היעד. מובן לכל, כי מרכיב מהותי במדינה על פי תורה, הוא צבא המתנהל רק כצבא יהודי אמיתי. הנושא העומד על הפרק כעת אינו דיון על גיוס חרדים לצבא, אלא חלק מהמערכה הכוללת במאבק על דמותה של המדינה. לכן, ברצוני לשותף אתכם, הקוראים היקרים במחשבותי, מתוך הבנה, כי ישנם רגעים מסוימים בהיסטוריה, הנחשבים לרגעים מכוננים, בהם מתקבלות החלטות הרות-גורל, המשפיעות על תהליכים לדורות קדימה. ישנם רגעים, בהם משק כנפי ההיסטוריה כמו עומד מלכת ומחכה להכרעה, להתוויית דרך קדימה, כאילו הוא ממתין להוראה אנה לפנות.

התחושה שעולה ומתגברת בקרב רבים מיושבי בית המדרש בכלל, ורבים מדורשי ציון על טהרת הקודש בפרט, בכל הקשור לסוגיית גיוס בחורי ישיבות וגיוס חרדים בפרט, היא שהגענו לנקודה כזו, בה לא ניתן עוד לדחות את ההכרעה, ומזכירים לנקוט עמדה ברורה, אשר לאורה נכלכל את צעדנו. השלטון האמיתי של מדינת ישראל - ולא מדובר על הממשלה הנבחרת, כמובן, אלא על זרועות האליטות הישנות הלופתות אותנו בחוזקה - שלטון זה אינו מאפשר עוד לדחות את ההכרעה ולחכות עד יעבור זעם. הגמרא בסוף מסכת יבמות (קא). מספרת אודות דף של ספינה שנזדמן לרבי עקיבא בים אחר שנשברה ספינתו, וכל גל וגל שבא עליו, נענע לו ראשו. מאותו מעשה למדו חכמים מוסר השכל - אם יבואו רשעים על אדם, ינענע לו ראשו. כך התנהל עולם התורה מיום הקמת המדינה ועד כה, וכך נוצר מעין הסכם שבשתיקה, ולפיו הצבא הוא חילוני במהותו, ובתמורה קבלנו את יבנה וחכמה. אחר חורבן עולם התורה באירופה ולנוכח הדלות הרוחנית של אותם ימים, היה זה הרע במיעוטו.

ברוך ה', עולם התורה צמח ופרח, גדל והצמיח פארות וענפים, פרחים ופירות יפים ומתוקים, אלפי תלמידי חכמים גודשים את ספסלי הישיבות והכוללים, יורדים לעומק העיון בתלמוד ובהלכה ומנחילים לצעירי הצאן את המורשת, אשרינו שזכינו שהתקיימה בדורנו ההבטחה 'כי לא תשכח מפי זרעו'. אולם דווקא הצלחה זו - עומדת כצנינים בעיני אותו שלטון ישן, הרואה בעיניים כלות, כי עתידם מאחוריהם, וישראל צועדת בבטחה לעבר חידוש הברית עם בורא עולם. בנסיגון נואש לשמר את שלטונם ולמוטט את ציבור היראים, קדשו מלחמה כנגד עולם התורה, והפרקטיקה של גיוס חרדים לצבא חילוני יוצרת את המתוה המעשי בשאיפתם להתיך אותו בכור ההיתוך הצה"לי. במשך עשרות שנים, דאגו באמצעות מימון זר ועמותות עלומות ומסתוריות בעלות אג'נדה שמאלנית קיצונית להרוס את הצבא מבפנים, ליצור שכבה של פיקוד בכיר מנותק מהלוחמים בשטח, אשר יחדיר ארס שמאלני ואנטי-יהודי בקרב הלוחמים, רעיונות פמיניסטיים

יטול על שכמו את מצות השמירה וההתישבות ברחבי ארצנו הקדושה תוך הטבעת צביון תורני מובהק על המפעל כולו - מהלך כזה יחזק את הבטחון של מדינת ישראל בכל הרבדים, יסתום את פי המקטרגים על אי-נשיאתנו בנטל הבטחוני ורק יעצים את עולם התורה בדרך להפיכתו לזרם המרכזי בעם ישראל, לקראת נטילת מושכות ההנהגה לקראת כינון מלכות ה' והגשמת החלום בן אלפי השנים.

אבקש מכל קורא בעל חוש ביקורת ולב מבין לבחון בעין פקוחה את ההצעה, ואחר שתתישב על הלב - לקדם אותה מול כל הגורמים האפשריים, לפני הכל בתודעה הציבורית, ולאחר מכן - במוקדי ההשפעה. מי לה' - אלינו!

על-מנת להתחיל להניע את הרעיון לעבר הפן המעשי, הייתי רוצה שנעשה יחדיו יראי ה' ודורשי שמו כעין עצומה, שתיראה בערך כך -

עצומת 'צבא יהודי' - מתווה נאמני התורה למען בטחון האומה

אנו החתומים מטה, המבקשים ליטול חלק בבטחון של עם ישראל בארצו, מצהירים כי ברצוננו להילחם במסגרת צבא יהודי הנאמן לה' ולתורתו, להגן על עם ה' וארצו. מוכנותנו לכך מותנית בצבא הלוחם לאורם של ערכי התורה, כדלהלן:

ציאת מוחלטת להלכה ולחכמי התורה: הפיקוד הצבאי והחלטותיו יוכפפו אך ורק למקורות ישראל ולהדרכת גדולי התורה, ולא ל'דין בינלאומי' או לערכים זרים שאינם מבית מדרשנו. **שינוי מוסר הלחימה:** אימוץ תפיסת קרב תורנית השואפת לניצחון, הכרעה, נקמה באויבי ישראל והשפלתם, תחת הכלל ההלכתי "הבא להורגן - השכם להורגו".

יעד המלחמה - כיבוש והתיישבות: הצבא יפעל להחלת ריבונות, כיבוש והתיישבות יהודית בכל שטחי ארץ ישראל המובטחים, ללא מגבלות פוליטיות.

שמירה על טוהר המחנה: הקפדה מחמירה על גדרי הצניעות והפרדה מלאה. צבא יהודי אמיתי מושתת על מחנה קדוש ואינו כולל שרות נשים. **חלופת הנטל - התיישבות ביטחונית:** כל עוד צה"ל מתנהל כ'כור היתוך' חילוני-פרוגרסיבי, אנו מציעים נשיאה בנטל בדרכים הבאות:

ישיבות הספר: העתקת הישיבות לנקודות קצה בטחוניות (גבעות יהודה ושומרון, הנגב וערים מעורבות) כדי לחזק את האחיזה בשטח תוך המשך לימוד התורה.

ביטחון התיישבותי: בחורים שאינם עוסקים בתורה ילחמו את מלחמתו של עם ישראל דרך בנין הארץ, חקלאות ועבודה עברית בנקודות ישוב קריטיות, מתוך תפיסה שההתיישבות היא עמוד השדרה הביטחוני של המדינה.

לא נתגייס כדי להיטמע; נתגייס כדי להוביל ולהגן על פי תורת ה'.

...

קרדיט: משה בריז

עכו, יפו ועוד - אין צורך להכביר במלים כדי לתאר את החשיבות האדירה של נוכחות יהודית מוגברת בתוכן. על-פי המתווה המוצע, תועברנה הישיבות הקדושות בהכוונתם של גדולי ישראל מריכוזי היהדות החרדית בבני-ברק, בירושלים ובשאר הערים החרדיות לאותם מקומות קריטיים בעלי חשיבות בטחונית מכרעת למאבק על הארץ. אף בחור ישיבה לא יצטרך ללבוש מדים או לצאת משטחי הישיבה. כולם יוכלו להמשיך ולשקוד על תלמודם, ויתקיימו בהם דברי רבותינו בעירובין כא: - "לכה דודי נצא השדה - אמרה כנסת ישראל לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם, אל תדינינו כיושבי כרכים שיש בהן גזל ועריות ושבועת שוא ושבועת שקר, נצא השדה - בא ואראך תלמידי חכמים שעוסקים בתורה מתוך הדחק". מלבד זאת, המהלך יאפשר פתרון נאות גם עבור אותם בחורים, אשר לצערנו אינם יכולים לשקוד על תלמודם במשך כל היום. אותם בחורים יגיעו גם הם לאותם מקומות בהם נצרכת נוכחות יהודית, יספגו מרוחם ותורתם של בני הישיבות הקדושות ויעסקו בשוב הארץ - בבניה, בחקלאות, בכל מלאכה הנצרכת לקיום הישוב ההולך ומתפתח תוך קיום מצות כיבוש הארץ בהידור בקדושה ובטהרה. לעיניהם יעמדו דברי החתם סופר הידועים בחידושי לסוכה לו. -

"נלע"ד רבי ישמעאל נמי לא אמר מקרא 'ואספת דגנך' אלא בארץ ישראל ורוב ישראל שרויין, שהעבודה בקרקע גופה מצוה משום יישוב ארץ ישראל ולהוציא פירות' הקדושים, ועל זה ציוותה התורה 'ואספת דגנך', 'ובועז זורה גורן השעורים הלילה' משום מצוה, וכאלו תאמר לא אניח תפילין מפני שאני עוסק בתורה - הכי נמי לא יאמר לא אאסוף דגני מפני עסק התורה, ואפשר אפילו שארי אומניות שיש בהם ישוב העולם - הכל בכלל מצוה...". והגם שרוב ככל בחורי הישיבות, המסוגלים לשקוד על תלמודם יומם ולילה, יאחזו

בטווח הקרוב. ועם זאת, חשוב להעמיד את החזון, משום שבלי אותו אופק - אנחנו הולכים כסומים בארובה, וגרוע מכך - אנו מפתחים תפיסת עולם עקומה, כאילו לתורת ה' אין חלק ונחלה בעולם המעשה, כאילו אין דבר כזה צבא יהודי, כאילו ה' רוצה שלעולם לא נעמיד כאן את מלכות ה', אלא נהפוך למעין 'נזירים' הפרושים מהוויות העולם, כפי שהגדיר אותנו מדריך המהפכה המשטרית אהרן ברק, אשר בחכמתו להרע מוכן לפטור את 'העילויים והמתמידים' שבינינו מהגיוס, ובלבד שנסתגר בארבע אמותינו וניתן לו ולשכמותו לנהל את עם ישראל. העמדת החזון של צבא יהודי תיישר את המח ואת הלב, תבסס את אמונתנו בשליטת התורה בעולם ותפיח את הרוח הנכונה בקרב הציבור, את אותה רוח שתחולל את התהליך המבורך אשר יהפוך את החזון למציאות, אמנם לא בטווח המיידי, אבל מהר הרבה יותר ממה שאנו מתארים לעצמנו.

ועם זאת - קשה לנו מאד לראות כיצד נעשקה ממנו מצווה גדולה זו של עזרת ישראל מיד צר, ועל מצות פיקוח נפש, הדומה לה מבחינות רבות, אמרו בגמרא, כי "אין עושים דברים הללו על ידי נכרים, ולא על ידי כותים אלא על ידי גדולי ישראל" (יומא פד:). ומתוך רצון כנה להתמודד עם הקושי, חשבתי על מתווה, אותו אני רוצה להציע לפני החברים היקרים, מתווה אשר יאפשר לעולם התורה לקיים את מצות עזרת ישראל מיד צר ולפעול למען שמירה על ארצנו הקדושה, מבלי לסכן את עולמנו הרוחני גם במציאות הנוכחית, בה הצבא מנוהל על-ידי פיקוד פרוגרסיבי השואף להרוס לא רק את הציבור החרדי, כי אם את כלל הציבור המאמין.

כיצד אוכלים את העוגה ומותירים אותה שלמה? לטעמי, התשובה לכך טמונה בהעברת כובד המשקל של הנטל הבטחוני מצה"ל למקומות אחרים. המלחמה האחרונה הוכיחה, כי אם נסמך על הפיקוד הבכיר של צה"ל שישמור על בטחונו, אנחנו עומדים מול שוקת שבורה. לעומת זאת, רבים הם אלו אשר תורמים תרומה מכרעת לבטחון האומה בדרכים שונות שלא במסגרת הצבא. הציבור החרדי ידוע בשיעור ההתנדבות הגבוה שלו לארגוני חסד שונים, אשר רבים מתוכם מסייעים בנטל הבטחוני. אבל יותר מכך - ההתיישבות ברחבי ארצנו הוכחה כבעלת ערך בטחוני ממדרגה ראשונה, ובכל מקום בו יש מאבק על הארץ, עצם המציאות של יהודים הגרים במקום מגבירה באופן משמעותי ביותר את האחיזה הצבאית ומרחיקות משם את האויב. ברחבי יהודה ושומרון מצויות גבעות וחוות, המשוועות לנוכחות יהודית. הנגב אף הוא זקוק ליהודים במקומות בהם הבדואים משתוללים, והערים המעורבות - לוד,

שמע ישראל - עם(ה)קפה של הבוקר

מאמר אקטואלי יומי

לאור ההתפתחויות הגורליות המתרחשות חדשות לבקרים בחיי האומה ולאור החסר האדיר שמורגש אצל רבים בהתבוננות אמונית על האירועים לאור ההשקפה המסורה לנו מרבותינו מעתיקי השמועה אוהבי ה', עמו וארצו, אשר סללו לנו את דרך דרישת ציון על טהרת הקודש, מאמר דעה יומי מאת יו"ר האגודה הרב יהודה אפשטיין ישלח בדוא"ל לכל דורש ומבקש.

נאמין את עצמנו ודי בוקר כאנה יואית
של דרישת ציון, אקטואלי וארתקית.

ניתן להצטרף לרשימת התפוצה בדוא"ל: 1@קריאתשמע.ישראל או 1@SHEMA-YISRAEL.ORG

פתחתי אני לדודי' דודי חמק עבר'

הרב בצלאל גולן
BGANZ@KEDUSHAZION.ORG

אליה, כי כשם שבחר בהם, כך בחר בארץ ישראל, ויחד אותה להם. ואין נקראים 'גוי אחד' אלא עמה, שכן פרש רשב"י (זהר ח"ג צג) על מקרא שכתוב (שמואל ב ז כג) 'ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ'.

כל זאת קרה, למרות שכל חרדי ידע, שהמסגרת השלטונית אינה מתנהלת על-פי תורה. אבל המציאות העניקה זכות תחת המטריה הדמוקרטית לכל יהודי לחיות את חייו ולחנך את ילדיו כפי שירצה.

איננו מתעלמים מכך, שכאשר השלטונות תכננו מראש ומצאו מקום להתערב ולפגוע במרקם החינוך החרדי בשנות קום המדינה, הם עשו כל אשר לאל ידם להשחית. אבל העובדה היא, שהיהדות החרדית קמה וגם נצבה על-אף מזימתם.

כיום, החינוך החרדי פורח כפי שלא פרח מעולם עם תלמודי תורה הפרוסים בכל רחבי הארץ לכל גוונים, בתי יעקב, ישיבות וכוללים כפי שלא היה מעולם.

הדמוקרטיה גם אפשרה ליהדות החרדית להתארגן פוליטית לקיום האינטרסים שלה, עד שהגענו למצב בו היהדות החרדית יצאה ממצאות של קהילה קטנה היושבת בשמורות טבע קטנות ונידחות שברובה הגדול אינה מעורבת בחיים הציבוריים בכלכלה, בבטחון ובכל תחום מדיני, לכזו הפרוסה כמעט בכל נקודה בארץ, המנהלת עיריות, בתי חולים, ארגוני חסד והצלה, תקשורת וחינוך, המקימה ממשלות, משתתפת בהן - אם כשרים או בראשות הוועדות החשובות ביותר בכנסת, שלמעשה מחזיקות את כל השלטון כמו ועדת הכספים [העוצמתית יותר מכל משרד בראשות שר, באשר היא המזרימה את 'החמץ' הקיומי לכל מערכות המדינה ללא יוצא מהכלל - החינוכיות, הכלכליות, הבטחוניות והתרבותיות] או ועדת החוקה וכיוצא בכך.

וכאן - קרה משהו.

המדינה קמה על-ידי התנועה הציונית על בסיס הרעיון של 'נקח את גורלנו בידינו' ואצל רבים מראשיה היה זה תוך התעלמות גמורה מהחלום של מלכות בית דוד ובנין בית המקדש, או גרוע יותר - דחיה גמורה של בורא עולם ותורתו [עיין ערך המאבק על אי-הזכרת שם שמים במגילת העצמאות. ואמנם היו שותפים מהמקימים ששמרו תורה ומצוות, אבל בפועל - מידת השפעתם נשארה כמעט אפסית, ופעמים רבות הם שמשו כעלה תאנה, שאיפשרה לכל מיני תמימים בעיקר מהעולים החדשים והעם שבשדות לתת אשראי לשלטונות]. ראשי המדינה אמנם הסכימו לאיזה סטטוס קוו שיאפשר צורה יהודית במרחב הציבורי, רף בסיסי של כשרות

הסוף של המציאות הזו, היה בקרמטוריומים של אירופה, כאשר התקיים בנו "ואכלה אתכם ארץ אויביכם", לא תקפץ.

ופתאום, ללא הכנה ללא הגיון, ללא סיכויים, חזרנו לארץ ישראל. והיום, נמצאים בה למעלה ממחצית העם היהודי הידוע לנו מתוך רווחה גשמית ורוחנית שלא היה לה אח ורע מיום החורבן [ואולי גם לא קודם לכן]. הארץ נבנתה ופורחת משממותיה, עולם התורה בארץ-ישראל השתקם באופן מופלא מהשואה הנוראה והארץ נהיתה למקום התורה הגדול בעולם, ולהבדיל - גם כלכלית וטכנולוגית הפכה ישראל למעצמה, עד שכל אומות העולם עומדות בתור כדי לרכוש את המצאותיה וכו'.

ביחס לשאלה האם היה מותר להקים מדינה או לא, האם שלטון שאינו מחויב לקב"ה ולתורתו הוא דבר טוב או לא ביחס למציאות בה אין שלטון יהודי בכלל - אין כרגע כל נפקא מינה. היה זה דיון נכון ונצרך לפני שמונים שנה. כרגע, זו עובדה מוגמרת [שגם אם מלכתחילה היה אסור להקים מדינה כזו, היא כבר אינה ניתנת לביטול מצדנו מחמת פיקוח נפש למיליוני אחינו בני ישראל שאין להם לאן ללכת, גם מצד 'לא תחנם', שיהודי אינו יכול למסור את ארץ ישראל לגוי, ומטעמים נוספים - גשמיים ורוחניים כאחד, ואכמ"ל].

מאות אלפים ויותר מבני היהדות החרדית עלו מהגולה במשך שנות קיום המדינה לארץ הקודש. הם לא עלו בגלל הזדהות עם הרעיון הציוני, אלא בגלל ההרגשה הטבעית שהייתה קבועה בלבו של כל יהודי מאז החורבן, שחלומנו הוא שיבה לארץ הקודש, כשהוא מתפלל על כך כל יום שלוש פעמים. ברגע שנוצרה אפשרות - הן כלכלית של פרנסה והן רוחנית, בה אפשר לקיים חיים וחינוך על פי תורה, והן בטחונות - 'קפצו' מאות אלפים על הזדמנות זו ובאו, וכפי שכתב בעל ספר החרדים (פרקים נז, נט), והעתיקו גם השל"ה (שער האותיות אות ק' קדושה תנ"י-תנ"ח) -

"מצות עשה מן התורה לדור בארץ ישראל, שנאמר (דברים כו) 'וירשת וישבת בה'. ואמרו ז"ל בספרי (ראה פ, שמצוה זו שקולה כנגד כל מצוות שבתורה וכו'". ע"כ ממנין תרי"ג לרמב"ן ולרשב"ץ.

וצריך כל איש ישראל לחבב את ארץ ישראל ולבוא אליה מאפסי ארץ בתשוקה גדולה כבן אל חיק אמו. כי תחילת עווננו שנקבע לנו בכיה לדורות, יען מאסנו בה, שנאמר (תהילים קו כד) 'מאסו בארץ חמדה'. ובפדיון נפשנו מהרה יהיה, כתיב (שם קב טו) 'כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו'. גם הקרובים והרחוקים אשר חוצה לה, ראוי שיהיו נכספים ותאבים

היהדות החרדית נמצאת באחת הצמתות המכריעות בתולדותיה.

ולא. לא בגלל חוק הגיוס. חוק הגיוס אינו אלא אחת מההשלכות של המציאות, בתוכה אנו מנסים להתקיים.

זר מכוכב אחר, לו היה קורא את העיתונות החרדית לכל גוניה כיום, היה מקבל את הרושם, ולפיו אנו נמצאים במצב של ערב גרוש כמו בספרד וכיוצא בכך, ושההשארות כאן נעשית יותר ויותר בלתי אפשרית. השלטונות על כל זרועותיהם מצרים את צעדינו וזכויותינו עד להפיכת יהודי חרדי לתת-גזע, כפי שהיה בפזורות הגולה, ללא זכויות אזרח וללא כל תקצוב ועזרה, תחת מתקפה של הסתה ושנאה, עד כדי הפקרת דמינו [סימון יהודים חרדים, הדריסה בשמגר...].

נבחן את המציאות, האם היא אכן תואמת רושם זה.

בכל מאבק הישרדות - הן אישי וקל וחומר ציבורי - קודם לכל, יש להגדיר נכון את שדה הקרב. מה המצב האידאלי, מה המצב האופטימלי שאנו יכולים להשיג במצב הנתון הנוכחי ומה יש לנו כרגע בפועל.

ודאי, שכולנו כאחד מייחלים ומתפללים על ביאת משיח, כינון מלכות בית דוד, וזה בית ה' נישא בראש הרים. זה המצב האידאלי.

אבל כפי שתמיד אמרו יהודים - 'צריך קצת מ'שקה' כדי להתחמם ולהתקיים בקור הנורא עד האכסניה'. גם במלחמת הישרדות, קודם שזכינו ליעודים הגדולים, עלינו לנהל את חיינו לפרנסה, לקורת גג, מוסדות לחינוך הילדים, הקמת משפחות, בריאות, רוגע וכל הנצרך למלא את שליחותנו בעולם הזה, גם כשעדיין בן דוד לא בא.

במשך שנות הגלות הארוכה, כששוב ושוב נקלענו על כרחנו למאבקי קיום והישרדות, מציאות החיים תחת שלטון הגוי הייתה ברורה מאד. היה ברור, שאנו נתונים לחסדי המלך השולט, לא קווינו לקבל מידו דבר, לא שיעזור לנו בחינוך, לא ברווחה, לא היה לנו שום עניין במה שקורה מחוץ לחומות הגטו, לא היו לנו העדפות פוליטיות [כמובן, כל עוד שזה לא נגע למהלך חיינו הגשמיים והרוחניים] ולא התערבנו בפוליטיקה. ידענו, שאנו בסך הכל גרים ואורחים כאן, העם אינו עמנו והארץ אינה ארצנו. היום אנחנו כאן, ומחר - במקום אחר. זה היה הדג.א. היהודי שלנו. ידענו, שאנו אך ורק גרים ארעיים במקום ורצינו אך ורק שיעזבונו לנפשנו וישכחו שאנו בכלל קיימים. זה היה המצב הרצוי ביותר שיכולנו לקוות אליו ולקבל.

1. רק לשבר את האוזן - עם כל המציאות הנוראה של ההעברה על הדת של יהודי עדות המזרח בידי השלטון הכפרי בראשית ימיה של המדינה, כאשר בוחנים את המציאות בפרספקטיבה היסטורית, רואים שעצם המציאות של אותם יהודים בארצנו הקדושה הביאה לכך שבעבור דורות ספורים, רבים רבים מהם שבו לצור מחצבתם בזכות תנועת התשובה האדירה שהתפתחה בארצנו. אחיהם שנתרו בגולה, לעומת זאת, והגרו לצרפת, לארה"ב ולמקומות נוספים בעולם - אחוזים מבהילים מהם התבוללו לגמרי בגוים, והיו נמצאים בסכנת הכחדה רוחנית, ולעיתים גם גשמית, כאשר האופק היחיד הנראה לעין שיאפשר להם להמשיך לחיות כיהודים ולגדל ילדים בעלי תודעה יהודית כלשהי היא עליה לארץ ישראל, עם כל המציאות המורכבת שאנו נתונים בה כיום.

היא הכלי העיקרי, שעל-ידו ניתן להגיע להשפעה והישגים [ובזכותם גם אלו שלא השתתפו יכלו להתקיים באופן של הרחבה ושגשוג, ואכמ"ל].

כרגע, אין לנו אלטרנטיבה אחרת. אנו צריכים להפנות את הכח הארגוני שלנו [הפוליטי] למערכה בעיקר **בחזית אחת** בה האויב מתרכז. החזית המשפטית של הפרקליטות והבג"ץ - שם מקור הצרות והרשע והסכנה הגשמית והרוחנית, יותר מכל דבר אחר. את כל המשאבים צריך להפנות לחזית זו, כי רק בביטולה ירווח לנו.

לזה דרושה אחדות, כי ללא כח האחדות [כמו המצב היום, שגם לנושאים הקריטיים ביותר שעל סדר הקיום החרדי איננו מסוגלים להתאחד אפילו לדיון ליד שולחן אחד], לא נשיג דבר. אחדות - לא רק בתוך היהדות החרדית עצמה, אלא עם כל היהודים

מחפיר, מערכת חינוך המוטלת לחלוטין על כתפי ההורים והציבור ללא תנאים של בתי חינוך תקינים ורחבים [עד כדי ביטול השתתפות המדינה בחינוך העצמאי, ברשת של ש"ס ובסמינרים] הוא דבר שיפגע קשות בכל מסגרות החיים - בחינוך, ברוגע ובשלוה. הדרה ממערכות המדינה ברווחה ובדיוור היא גזירה שרוב הציבור לא יוכל לעמוד בה כלל, והתוצאה ההרסנית של כל אלו מובנת לכל, ללא צורך לפרט.

מי שיתעמק בפרטים יבין, שבמציאות החיים הנוכחית זה יביא לחורבן. כלל הציבור אינו בדרגה של מסירות נפש והסתפקות במינימום ההכרחי, כמו שאולי חוגים נבחרים יכולים להתקיים בהם. כולנו בתוך עמנו חיים ורואים את המוני הצעירים שרוצים רמת חיים והנאה מכל מה שהעולם סביבם מציע [שאינו אסור באופן מוחלט על פי ההלכה] באוכל

[שאינו מזלזלים כלל בזה], וחוק המסדיר נישואין וגירושין כהלכה, וזאת מהסיבה שהשלטונות הבינו, שללא חוק כזה, העם - שברובו היה מאמין בתורה גם אם לא שמר עליה לגמרי בכל אורחות חייו - לא יוכל להשלים עם חוסר התחשבות בנושא קריטי כזה ויווצר פילוג שלא יהא בר תקנה. [אמנם במשך השנים שוב ושוב התכרסמו וצומצמו גם הסכמות אלו].

תכניתם של מייסדי המדינה לא צלחה. גם אם בחלק קיום המצוות, הם הצליחו למעשה לנתק ציבורים רבים, רוב העם נשאר בשורש נשמתו מחובר לקב"ה ולתורה, גם כשאינה באה לידי ביטוי גמור בתהלוכות חיי, והוא מתנער יותר ויותר מאותה הנהגה מייסדת. ובפרט, בציבור החרדי התקיים ב"ה הנאמר בפסוק "רבבה כצמח השדה נתת", כשהיום כבר עשרות אחוזים [מהסך הכללי] של ילדי מאיישים את הכיתות הנמוכות של מערכת החינוך, כאשר בעוד כאחד עשר שנים [!] הם הולכים לקלפי! כותב השורות מכיר אישית אח ואחות מבני הישוב הישן בגיל ה-80-90, כשהאח בבחרותו סר מדרך אבותיו והגיע לאחד התפקידים המשפיעים ביותר במדינה ויש לו בסך הכל ארבעה צאצאים - בן שמעולם לא נישא, בת גרושה, ולה בן ובת! זאת, לעומת אחותו שהמשיכה בדרך אבותיה, ויש לה כבר קרוב לשמונה מאות צאצאים, כ"י! [וכמו שאומרים בשם החזו"א, כמדומה ב'פאר הדור', שהם גזרו על עצמם כרת]. זוהי דוגמה מאפיינת של המצב.

"המה ראו כן תמהו ונבהלו נחפזו, רעדה אחזתם שם חיל כיולדה" [ואולי מ'היולדה'...].

המציאות מפחידה אותם, בצדק. השילוב בין היהדות החרדית לרוב המון העם בג'וש הימני והמסורת, הרואה עצמו קודם כל יהודי, ולא פרוגרסיבי חסר דת ולאום, גורמת להם להכנס למגננה ולנסות להפר ולסכל את התגשמות חלום הבלהות הזה מבחינתם. לכן הם נלחמים בכל כלי הנשק שעדיין ברשותם - בפרקליטות, בבג"ץ וכו'. והם אינם נמנעים מפעולות אנטי-דמוקרטיות אלימות והסתה, שקרים והפצת שנאה וכו'.

מה בידינו לעשות?

שתי אופציות בידינו.

הראשונה - כמו שרבים וטובים ביהדות החרדית מציעים, היא להתנתק מהם לחלוטין. להתכנס בגטאות שלנו, לא להתערב להם במערכות השלטון, לא להנות מתקציבי החינוך והרווחה ומכל דבר שלו זכאי אזרח בארץ דמוקרטית, כאילו אנו עדיין בארץ אויב תחת שלטון גוי. ואז, יתכן שלאחר שישתכנעו שאנו לא מאיימים עליהם, יניחונו לנפשו.

אמנם, הבעייתיות בדרך זו, כפי שטוענים רבים וטובים, היא שבשונה מהמצב שהיה בגטו באירופה, אנחנו כבר לא שם.

דבר ראשון, החשוב מאין כמוהו - כאן יש לנו חובת ערבות על אחינו בני ישראל, שבקרבם עדיין לא מספיק חזקה הרגשת המסירות עבור חיי היהדות, שלא יפלו חלילה בידי החילוניות הפרוגרסיבית, ויש לנו גם אחריות על כבודה וקדושתה של ארץ הקודש, לא רק בתוככי שכונותינו החרדיות.

ובנוסף, לא פחות קריטי - עלינו להביט על מה שקורה בתוך המחנה פנימה.

מציאות חיינו החרדית היא [אם תמצא חן בעינינו, אם לאו], שהציבור החרדי הרחב רוצה [ואליבא דאמת גם חייב] לחיות ברמת חיים המתאימה ל-2026. עוני

גם הקרובים והרחוקים אשר חוצה לה, ראוי שיהיו נכספים ותאבים אליה, כי כשם שבחר בהם, כך בחר בארץ ישראל, ויחד אותה להם. ואין נקראים 'גוי אחד' אלא עמה, שכך פרש רשב"י (זהר ח"ג צג) על מקרא שכתוב (שמואל ב ז כג) 'ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ'."

בארץ הקודש שחפצים שהם ובניהם ישארו חלק מהעם היהודי - כל אחד לפי דרגתו, ולא חלילה ליפול לזרועות הפרוגרס הרסני שבכפירתו במסדר העולם על מתכונתו אינו מבחין בין יהודי לגוי, בין זכר לנקבה, בין אדם לבעל חיים וצמח, ר"ל.

לא ירחק היום, כאמור, ובעוד כחמש עשרה שנה כבר נהיה כח כזה, שהשפעתו בארץ הקודש על כלל ישראל תהיה אדירה. נרצה או לא, נאלץ לקחת אחריות על עצמנו ועל הציבור כולו. ישנם כאלו בינינו, שמשם רועדים מהיום הזה, אבל הכל רואים בברור, שהקב"ה מוביל אותנו לשם. אנו נהיה אחראים על הכל - על החינוך של כולם, על הכלכלה והבריאות. וכן, גם על בטחון הפנים והצבא.

אם טוב ואם רע, עם מסורת כיצד להתנהג או ללא מסורת מאבותינו, במצב כזה אנו נהיה בעמדת כח כזו, שלא יהיה יותר 'ידישע גוי של שבת' שיעשה עבורנו את הכל כמו שהיה עד עכשיו, אלא אנו נצטרך למצוא בתורה - שכוללת את כל הזמנים, התקופות והמציאויות - את הדרך נלך בה.

וכן אמרו רבותינו (חולין נז:) - "תניא היה ר"מ אומר - 'הוא עשך ויכונוך' - כרכא דכולא ביה. ממנו נביאיו, ממנו שריו, ממנו מלכיו, שנאמר (זכריה י) 'ממנו פינה ממנו יתד' וגו'."

ובביגוד וכו', ועדיפה השתיקה בנושא כאוב וקריטי זה, אלא שעלינו להיות ריאליים בהכרת המציאות והגבולות שבהם כלל הציבור יוכל לעמוד.

אז מה כן?

אכן, אין פתרון למחר בבקר. כנראה שהשנים הקרובות עדיין תהיינה שזורות במאבקים. אבל הכיוון צריך להיות ברור. אנחנו במאבק על עתיד הקהילה החרדית כאן, על עתיד אחינו שבשדות ועל צורתה של ארץ קדשנו.

בכל דור ישנה המלחמה שלו וישנם כלי המלחמה שלו. לפני מאה שנה קבעו גדולי הדור, שההכרח מחייב לשנות את צורת המאבק ולהשתמש בכלי הנשק שהיו מועילים אז. החלו להוציא עיתון - דבר שלא היה מעולם קודם, החלו לייסד בתי חינוך לבנות במסגרת 'בית יעקב', דבר שעורר התנגדות מרובה, אחר שלכל אורך ההיסטוריה בנות ישראל גדלו בבית וחלקן הגדול אפילו לא ידע קרוא וכתוב, התאגדו כארגון וכמפלגה והשתתפות בבחירות [עוד בחו"ל] במסגרת 'אגודת ישראל' - דבר שמעולם לא היה. כל זאת - לא משום שהתורה השתנתה, חלילה, אלא משום שהמציאות השתנתה, וכלי ההשפעה הישנים התחלפו.

גם כשחזרנו לארץ הקודש, הורונו רוב ככל גדולי ישראל, שיש להשתתף במערכת הפוליטית, כי

בעקבות הספר הקדוש אם הבנים שמה

להגאון רבי ישכר שלמה
טייטל זצוק"ל הי"ד

ליקט: הרב בצלאל גנז

לרגל יום השנה לפטירת רבנו זצוק"ל הי"ד, החל ביום י"ג בשבט, נביא דברים מהקדמתו לספרו על מה שהעיר אותו לכתבת הספר

מיושבי הגלות, וחלק גדול מאחינו בני ישראל שנהרגו בימינו בעוונותינו הרבים היו ניצולים ע"י שהיו כבר בארץ ישראל, ועתה מי מקבל האחריות בשביל אותו דם כשר שנשפך בימינו בעוונותינו הרבים.

ואם כי יש לדון אותם החרדים שעמדו מרחוק לכף זכות, שעשו זאת מחמת זהירות יתירה דהיה בהו, מחמת היראה שאולי לא יהיה בשלמות רוח התורה כדבעי למיהוי, אבל ימחלו לנו ששכחו את דברי רבנו החסיד בחובת הלבבות בהקדמה בד"ה וכאשר, שכתב: מן הזהירות שלא תרבה להיזהר. וכתב שם, שאם היה כל מתעסק בענין מעניני הטובה שותק ועומד עד אשר יוגמר כל רצונו, לא היה אדם עושה דבר, ואילו היה כל מי שרוצה למלאות לו כל מדות הטוב ולא יכול להשיג מניח מה שיזדמן לו מהן, היו כל בני אדם ריקים מן הטובות וחסרים מן החמודות, והיו שבילי הטוב שוממים ומעונות החסד היו נעזבים, עכ"ד הקדושים הנאמרים בשכל ובחכמה.

וממש נתקיימו דבריו בזה באלו החרדים שעמדו מרחוק חברת הבנין מחמת הזהירות יתירה דהיה בהו, דעתה אנו ריקים מן הטובות, ושבילי הטוב שוממים ונעזבים מן מעונות ההצלחה שהיה בידנו להציל אלפי אלפים מישראל שנהרגו בעוונותינו הרבים וגם מתו במיתות משונות רח"ל לאלפים ורבבות, ממש נתקיימו בנו נבואת ירמיה (י כ) "אהלי שווד וכל מיתרי נתקו בני יצאוני ואינם", ואילו היו החרדים נותנים ידם להעוסקים בזה המפעל הקדוש לפני ששים חמישים או ארבעים שנה [הדברים נכתבים בשנת תש"ב] - ב.ג. והיו מלהיבים את לבות בני ישראל להשתתף בזה, אז כמה היה הרחבה לנו בארץ, וכמה וכמה אלפים מבני ישראל היו מתישבים שמה והיו ניצולים מממות לחיים, והיו מקיימים בזה (משלי כד, יא) "הצל לקוחים למוות". אבל כעת שהתנגדו לזה, ולא די בהתנגדותם לחוד, עוד גרמו להעלות איזה שנאה בלבבות הפשוטים מן החרדים לעסק בנין הארץ, עד שאם אחד פותח פיו לדבר ולהתלהב עצמו לבנין ארצנו, הוא משוקץ ומתועב בעיניהם, והכל גוערין בו "אתה ציוניסט ושקץ ומתועב", וגרמו בזה באמת מיאוס ושיקוץ לארץ חמדה. ואיש הפשוט שאין לו דעת עצמו להכריע מדעת התורה אם זה אמת או לא, ורוצה שיחזיקו אותו לחרד וחסיד, הוא צועק ככרויכא על הרוצה להתעסק בבנין הארץ, 'אתה פושע וציוניסט', ובזה הוא מבאיש ריחו ואת ריח ארצנו הקדושה, ובאמת הוא רק תם ושיאנו יודע לשאול ואינו יודע בין ימינו ושמאלו.

ואם שכמה מן התלמידי חכמים אמיתיים הולכים בלבותיהם ומחשבים מחשבות טובות במפעל הקדוש הזה ומודים אמת בלבבם שרק זה תכליתו, לקומם ולכונן את בית חיינו ולחונן את ארצנו ולרצות את

חיקה ולהקים את ביתה. ואחר עבור איזה שנים מהתקופה החדשה של החרות שהיתה נקראת 'עת הזהב' [דיא גאלדענע-צייט] התנוצצה תמיד שנאה על אחינו בני ישראל יושבי הגלות פעם כה ופעם כה, וגדלה והתבערה במדה גדולה עד שסיכנה את הכלל כולו, וכה הלכנו מדחי אל דחי, עד שהגענו לזמן הזה שאנו בו כעת במעמד איום ונורא.

ונהנה בעשרות השנים האחרונות נפתחו עיניהם של החפשים והכירו טעותם במה שדימו למצוא פה בגלות חפץ נפשם, כי ראו שדברי שנאה יסובבם מכל צד, ותחת אהבתם יטשטשו ולוחמים אותם חנם, אז נתנו לבם לפקוד עיניהם ולהכיר כי אך לשווא תוחלתם למצוא מנוח פה בגולה, והתעוררה התשוקה בקרבם לשוב לארץ אבותינו, וכן עשו התחלה בזה.

אבל החרדים על דבר ה' עמדו והעמידו עצמם מן הצד ולא לקחו חלק בעבודתם, כי החזיקו עצמם בחזקה ישנה שלהם מאז כי שב ואל תעשה עדיף, ובינו לבין ארצנו הקדושה נבנה במקצת [כן ירבה וכן יפרוץ] על-ידי המתחילים הנ"ל, והחרדים והצדיקים עמדו מרחוק, וממילא מובן כי אשר טרח בערב שבת יאכל בשבת, והואיל שהחרדים לא טרחו בזה, אין להם השפעה בארץ כלל, והשפעת הארץ הוא בידי הטורחים והבונים אותה, והמה אדוני הארץ, על כן אין לחידוש ולפלא כלל על מי המושלים בארץ, כי נוצר תאנה יאכל פריה.

ועתה יאמרו נא החרדים, ולא ידעתי אם יכלו באיזה פעם לתרץ עצמם לפני בית דין של מעלה על מניעתם עצמם מליקח חלק בתנועת בנין הארץ, ולא נתנו אוזן קשבת לקול קריאתם של צדיקי הדור הנ"ל שהיו ידועים ומפורסמים לקדושי ה' מבלי נגיעת עצמית כלל וכל דבריהם היה תורה שלמה ותורת אמת כמשה מפי הגבורה, ויען שהתעוררות יצא מפיהם הקדוש, היה להם להטות את לבבם אל דבריהם ולציית אל מיליהן וליקח חלק במפעל הקדוש הזה.

וממילא, אם גם היראים והחרדים היו בעצה ובמפעל הזאת, היה לארצנו הקדושה מראה ותואר אחרת לגמרי במעלה של קדושה ממה שיש לה עתה, אם כי גם התואר ופנים של עתה היא רצויה ונחמדה לפני אבינו שבשמים, וכמו שכתבתי בפנים להלן [פרק שני אות יב-יג] בראיות מוכיחות מחז"ל, אבל הכל מודים אם היה הבנין בצירוף ובהשתתפות החרדים היה זה במעלה קדושה ועודפת טפי במעלה עליונה ובקדושה עליונה הרבה הרבה מאד. ועתה כי המה התיצבו עצמם מרחוק, אין להם להתפלא ולשאול שאלות על זה ועל זה, כי המה חייבים בדבר.

ועוד, אילו היה הבנין של הארץ עוד מלפנים בהשתתפות ובהסכמות כל כלל ישראל, כבר היה הארץ מכונן ומשוכלל להתקבץ בתוכה חלק גדול

בהמשך למה שידוע לכל על דברי מרנא הח"ח שאמר לרב כהנמן זצ"ל על המלחמה הנוראה שעומדת לפרוץ, והרב כהנמן שאל אז מה יש לעשות, והחפץ חיים ענה לו "בהר ציון תהיה פליטה", וכן נאמרו הדברים מפי הרבי מקלויזנבורג כפי שהובאו בספר 'לפיד האש', שאילו היינו שומעים לגרע"י שלזינגר זצ"ל על עליה והקמת מדינה של תורה, היו לארץ ישראל פנים אחרות לגמרי, וגם היו ניצולים מיליוני יהודים.

כותב רבנו בהקדמתו (בספרנו עמ' 15) -

ואחרי הציעי לפניך, אחי הקורא, את דברי גאוני וקדושי קדמאי, עיניך הרואות שעוד מלפני שמונים שנים התעוררה רוח הקודש בקרב גאון עוזנו ומשיח אפינו ראשי ומנהיגי הדור לשוב לחיק אמנו, ושלא לחבק עוד חיק נכריה, וליתן כוחותינו ודמינו וממונו לארצנו הקדושה להרימה מעפרה, לכוונה ולשכללה ולהרים קרן מלכותנו, כנודע מספרי המקובלים, וכמו שאבא א"ה בפנים הספר (פרק שלישי אות לה), שארץ ישראל היא בספירה העליונה, בחינת מלכות, ומלכות היא אם ישראל, והיא ממתנת ובוכית עלינו שנבוא אל חיקה.

וגם הגאון הקדוש רבינו רבי הלל מקאלמייא הדפיס בשנת תר"ם קול קורא וגרא בגרון ולא החריש לעורר את אחינו בני ישראל לקנות את אדמת ארץ ישראל מידי הישמעאלים, והיה אז שעת הכושר שהשולטאן היה עומד במלחמה ונחסר לו זוזי, והיה רוצה למכור את ארץ ישראל ועבר הירדן וסוריא בחצי חנים, והקדוש הנ"ל ראה אז בזה פקידה לטובה וקרא בחיל בחוצות ודבר על לב ישראל שימהרו לפדות מלכותנו מידי זרים ומידי טמאים, ולבנות חורבותיה ולפאר מקום מקדשנו ולהחזיר העטרה ליושנה לעשותה ליפה נוף משוש כל הארץ [וכן מובא משמו של רבינו ר' בונים מפשיסחא בספר חידוה"ר עה"ת ערך ארץ ישראל - ב.ג.] והוא היה הראשון שייסד קולוניא 'פתח תקוה', כמסופר כל זאת בהקדמה לספר תוספות בן יחיאל על ספר הקדוש תנא דבי אליהו, לחתנו הגה"ק מו"ה עקיבא יוסף בעל לב העברי, אך בעוונותינו הרבים לא מצאו דבריו לאוזן קשבת, ודבריו היו פורחים באויר, ולא מצאו מקום להניח בלבבות אחינו בני ישראל, כי החרדים אחזו בפלך השתיקה והדומיה ובמדת שב ואל תעשה עדיף, כנודע ממדתם בזה מאז, והקיצונים החפשים נשחזו מהתקופה החדשה שנתנה חרות בעולם ואמרו 'פה אשב כי אוויתיה', וחשבו למצוא מנוח פה בארצות הגולה אחר שהשתוו בזכות הארץ כאחד מאזרחיה, ובינו לבניה הניחו לאמנו הקדושה להתגולל בעפרה ובחורבותיה וליתן עיניה מקור דמעה לבכות וליילל עלינו על עמדתנו עוד בגולה מבלי לשום לב לחמוד ולכסוף ולחשוק לשוב אל

אבניה ועפריה, אבל נשאר רק מחשבה טובה בלב לבד, כי לא ימלא נפשו להוציא מחשבתו בדיבור, כי ירא וחת מהגערות שיגער בו ויעשו אותו לשיקוץ ומתועב ולציוניסט, וכה היו מפיצים שנאה ושטנה בעולם החרדית נגד כת שנתנו לבם לבנות את ארצנו על תילה, וממילא גרמו בזה גם מיאוס לארץ חמדה, ונפלו בעבירת המרגלים שעליהם נאמר (תהלים קו כד-כה) "וימאסו בארץ חמדה... וירגנו באהליהם", ומה היה סופם של המרגלים, שגרמו על-ידי זה בכיה לדורות, וכן המה עוד הוסיפו בכיה על בכיה, והגענו למה שהגענו היום, שבבית ישראל ראינו שערוריה על שערוריה ובכיה על בכיה, וכל זה הוא מפני שמאסנו בארץ חמדה, כאשר הבאתי מדברי חז"ל בפנים להלן בספרי (פרק שני אות ז).

ועיין בספר שפת אמת למרן מהר"מ חאגיז (דף נא.) שכתב בגדול העונש של המדברים בגנות יושבי ארץ ישראל, וזה לשונו: כי יצאה הגזרה מלפניו יתברך, דכשם שכל האנשים הרואים את כבודי, דהיינו הדור ההוא, אני גוזר עליה שלא יהיו רואין את הארץ, כך לדורות הבאים, כל מי שיוציא שם רע על הארץ ילקה בגופו ויכנס בעונש זה, והיינו "וכל מנאצי לא יראה" (במדבר יד כג), דקאי על העתיד ג"כ, עיי"ש.

ועיין עוד בספר הקדוש חסד לאברהם להמקובל א-להי [זקיננו למרן החיד"א] (מעין ג נהר יב), שכתב בזה"ל: כל הדר בארץ ישראל נקרא צדיק, הגם שאינו צדיק כפי הנראה לעינים, כי אם לא היה צדיק היתה הארץ מקיאו, כמו שאמר הכתוב (ויקרא יח כה) "ותקיא הארץ את יושביה", וכיון שהארץ אינו מקיאו, בהכרח הוא נקרא צדיק ואף אם הוא בחזקת רשע, עכ"ל הקדוש¹.

ובספר נחלה לישראל לגדול אחד מארץ ישראל שנפטר עוד בשנת תרכ"א, הביא לדברי בעל חסד לאברהם הנ"ל, והוסיף עוד על זה בזה"ל: הרי להדיא איך אין אנו מבינים עפ"י ראות עינינו גשמי את יושבי ארץ ישראל, כי אדם יראה לעינים וה' יראה ללבב, א"כ אין אנו יכולים לדונם ולבזות את אישים פרטים, וכל שכן הכלל, אפילו אנו רואים מהם אשר לא הוטב בעינינו ולא טוב עשה בתוך עמיו, עכ"ל.

ואני מוסיף עוד על דבריו, וכל שכן כשאנו רואין בדברי חז"ל, שמעשיהם רצויים לפני המקום, כגון אלו בוני הארץ דזמננו, כאשר אביא א"ה בפרק ג' באריכות, דוודאי אסור לדבר עליהם סרה? וכל מי שאינו נזהר בזה ואינו שומר את פיו, אינו שומר מצרת נפשו, ויפול תחת הגזירה (במדבר יד כג) "וכל מנאצי לא יראה", וכדברי רבינו רבי משה חאגיז הנ"ל, ה' ישמור מהם ומהמונם.

ואודה על האמת ואזכיר את חטאי, שגם בעיני היה לנמאס מפעל הזה של בנין הארץ מחמת שמעתי כן מהרבה מנהיגי חרדים סתם, ונשרש בלבי כך, ולא התעניינתי בזה כלל, כי טרוד הייתי בגירסא בלימוד תלמידים ולחבר חיבורים בגפ"ת ובשו"ת להשיב לכל שואל בדבר ה', ורק אחר שלקיננו בגלות החל

הזה עיינתי בהלכה זו והאיר ה' עיני שטעות היה בידי וביד אשר התנגדו לזה, ואני מודה ואומר, כמו שמצינו בש"ס (עי' שבת סג, ב"ב קכז.) מרבא ומכמה גדולי חכמינו ז"ל שהודו ואמרו 'דברים שאמרת לך טעות היו ביד', ומודים דרבנן היינו שבחיהו, וב"ה אני איני חת משום אדם לומר בפומבי דברים אמת שבלבי, כי אני ב"ה שימשתי גדולים וצדיקי עולם, ונתגדלתי בין חכמי דור קדושי עליונים אמיתיים, וגם למדתי ב"ה מימי נעורי, ונשאתי אשה בימי נעורי, כי נתקשרתי עם בת גדול הדור בהיותי בן י"ט שנה, ולא פסקה תורה משולחני מאז עד עתה, ואין אני מבטל דעתי דעת תורה משום גדול או רבי בזמננו, רק אם יתוכח עמי בדרך משא ומתן של תורה בראיות מדברי חז"ל, אז אודה על דבריו אם יצדקו, אבל לא בסברות כרסיות לחוד.

וה' יודע ועד, כי לא כתבתי דברים הללו למען להתנאות ולהתהיר, רק למען האמת והצדק ולמען כבוד שמו יתברך ולמען כבוד אומתנו וכבוד ארצנו הקדושה, ואיש אשר אין לו פניה לא יירא ולא יחת מלומר האמת, כאשר כתב בהקדמת ספר דברי יוסף להגאון ר' יוסף שווארץ מירושלים, שכתב בפירוש הכתוב (דברים א כז) "לא תגורו מפני איש כי המשפט לא-להים הוא", כי המשפט שהוא אמת, לא-להים הוא והוא המכריע. והכוונה, אם ידעת שדברך נכונים ואמיתיים, לא תגור מלאומרם, כי האמת הוא המכריע, עכ"ד. ועיין ירושלמי סנהדרין (פ"ב ה"א) וירושלמי הוריות (פ"ג ה"א), גבי ריש לקיש שאמר לרבי יהודה הנשיא - וכי בשביל יראה דילכון אמנע מלמימר אולפנא דרחמנא, עיי"ש המעשה דריש לקיש אמר מילתא שגרם בזה איזה בזיון לרבי, עיי"ש.

ונחזור לראשונות. מעת שהתעוררה התנועה הזאת עד עתה נתחלפו העתים ונשתנו הזמנים וכמעט כל סדרי בראשית נהפכו על תילם, ובימינו בזמן מועט נתחדש מה שלא קרה מקודם באלף שנים, ואנו רואים נגעים ומקרים רעים מתחדשים תמיד חדשים לבקרים במצב עם הישראלי, והוא נקטף ונגדע מכל צרכי החיים הנחוצים, ואחינו בני ישראל אבדו במדינות אלו את האדמה מתחת כף רגליהם, ומה גם הדור הצעיר אין להם קיום ושארית פה וכולם עיניהם נשואות לילך אל ארץ אחרת אם היו יכולין לילך, אבל אנה? כי כל הארצות סגורות לפנינו, בגלל כן התגברה התשווקה והשאיפה אצלם לעלות לארץ ישראל, כי שם ישוב חדש ונוצר כל כח גברא שבא לשם.

ועתה, אם עוד החרדים והיראים לא יקחו חלק אקטיבי בבנין הארץ בכללותה ובפרטותיה בעינא פקיאח ובהשתתפות ממוניהם ובדעתם וברוחם, לא יהיה להם דעה כלל בהנהלה ולא יהיו להם יכולת להועיל להצעיר שבא לשם באיזה דבר חומרי, א"כ ממילא יפלו מהם כל דור הצעיר ויתנפלו בזרוע האחרים, ובזה יוגזל מהם גם השפעתם הרוחני עליהם, ואנה יולין דבר זה?

ובאמנה שמעתי מפי מגידי האמת ששמעו מפי קדשו של רבנו הקדוש מאונסדארף צוק"ל בשנה י"ח למספרם (שקורין: אום יאהרע - 81נע), שאמר בזה הלשון: "אוי, איך זעהה דאס ח"ו יידען וועלן נישט קענען פערבלייבען דא אין דיא מדינות און מען וועט מוזזען לאפען, מען וועט נישט האבען וויא צו לאפען. פאר וואס זעהט מען נישט אויס צו בויען דען ישוב אין ארץ ישראל", [תרגום: אוי, אני רואה שח"ו היהודים לא יוכלו להשאר כאן במדינות אלו והיו מוכרחים לברוח, לא יהיה לאן לברוח, למה אין רואים לבנות את הישוב בארץ ישראל?], עכ"ד הקדושים אשר דיבר ברוח קדשו. והוא בעצמו השתדל בדבר מה בזה, וכה היו דבריו לפני כ"ה שנים, ואז היה עוד שקט ושאנן במדינות האלו, וממש רוח הקדוש נזרקה מפי קדשו, כי בעוונותינו הרבים הגענו למה שאמר, שאין שארית לישראל פה במדינות הללו, וכוונתו היה לעורר את לב היראים ולהקיץ אותם מתרדמתם ולהקים מעצלותם בנקודה הזאת, אבל מה שעבר עבר, וכעת שהגענו בעוונותינו הרבים לנבואתו של רבנו הקדוש הנ"ל, החוב קדוש מוטל על החרדים והיראים וביותר על מנהיגי הדור להכיר את האמת וללבב את דברי רבינו ודברי שאר גדולי עולם וצדיקי אמת שהבאתי לעיל, להתעניין בענין זה בכל מאמצי כוחם, ומה גם שזהו שאיפת כל ההמון ודור הצעיר לעלות לארץ הקדושה, מוטל על חכמי הדור להיות בעזרם ולעודדם, ועצתם ינחם, ואז יתגבר השפעתם עליהם גם ברוחניות.

ומי לנו גדול מרבנו החתם סופר, שהיה אומן מופלא במדת ההנהגה כנודע לכל, ומרגלא בפומיה, 'החדש אסור מן התורה', ולא היה מכיר שום 'קאמפרומיס' [-פשרה] בדבר הנוגע לתורה ומצוותיה, ואע"פ כן מצינו שכתב (נדה מח.) בפסוק "שדים נכנו ושערך צמח" (יחזקאל טז ז), ד'שערך' קאי על ההמון, בעת שיש איזה צמיחה ושאיפה לההמון, וחכמי הדור רואין שיש בה עיקולי ופשוטי, אז מוטל על חכמי הדור שלא לרחקם בזרוע, כי על-ידי זה יפול השפעתם מעליהם, רק מחויבים חכמי הדור להתנהג לאט לאט עם אנשי דורם ולהיות בבחינת 'שדים', כי 'שדים' הוא ר"ת 'שמאל דוחה ימין מקרבת', ועל-ידי זה לא יופסק הקשר ביניהם. זה תוכן דבריו, ובפנים הארכתי בזה יותר (פרק ראשון בתחילתו), ולא כתבתי דברים הללו פה רק כדי לסמוך דברי לדברי הגדולים מדורות שלפנינו ולפני פנינו שהתלהבו לבם מאד בעד בנין ארצנו הקדושה, שהבאתי פה בתור הסכמות על ספרי, ואסתגר בזה.

נאום הכותב באישון לילה, נגהי יום ג' לסדר 'ואתה תצוה את בני ישראל', בשנת גש"ת אל הקודש, פה עיר הבירה בודאפעסט, ואני בתוך הגולה, וה' ישים קץ לגלותנו ויביאנו במהרה אל הר קדשנו.

הק' ישכר שלמה טייכטהאל

...

1. הערת המערכת: דברי החסד לאברהם צריכים עיון גדול ולא ידענו להולמם. הלא דבר זה, שהארץ מקיאה את יושביה, נוהג בין בבני ברית ובין בבני נכר הארץ, כאשר כתבה התורה בפירוש (ויקרא יח כח) - "ולא תקיא הארץ אתכם בטמאכם אותה כאשר קאה את הגוי אשר לפניכם". האם נאמר מעתה, שכל הגויים שהתקיימו על הארץ בכל הדורות ולא נהרגו או הושלכו מתוכה, ומחבלי החמאס בכללם, לדוגמא, היו צדיקים, אתמהא! והרי לכאורה הדברים פשוטים וגללים לעין, ששתי תשובות בדבר - א. הארץ אינה מקיאה את הפרטים החוטאים אלא את העמים. ב. גם העמים החוטאים אינם נהרגים או מוקאים מהארץ עד שיגדישו מאוד את סאתם, כמאמר הכתוב (ישעיה כח ח): "בסאסאה בשלחה תריבנה" (ראה סוטה ט.), וכמאמר ה' לאברהם (בראשית טו טז): "כי לא שלם עון האמורי עד הנה" - כלומר, ודאי שכבר עכשיו הם רעים וחטאים לה' מאוד, אולם לא שלם עוונם כדי שייגיעו למידה זו שתקיאם הארץ. ומאליה עולה התמיהה, וכי אנשי סדום הרעים לה' והחטאים מאוד היו כולם צדיקים עד ליום השמדתם? והלא אפילו עשרה צדיקים לא נמצאו שם, וצער ג.

2. מה שכתב רבנו, שמעשי בוני הארץ רצויים לפני המקום, וכמו שהביא לכך אסמכתאות להלן בספרו - דברים כגון אלו כבר כתב הרמב"ם (תשובה פרק ג הלכה ב) - "ושיקול זה אינו לפי מנין הזכויות והעונות, אלא לפי גדלם. יש זכות שהיא כנגד כמה עונות, שנאמר (מלכים א יד יג) 'ען נמצא בו דבר טוב', ויש עון שהוא כנגד כמה זכויות, שנאמר (קהלת ט יח) 'וחוטא אחד יאבד טובה הרבה'. ואין שוקלין אלא בדעתו של א-ל דעות, והוא היודע היאך עורכין הזכויות כנגד העונות". ובדאי, אין כוונת הרמב"ם וגם אין כוונת רבנו, שמעתה אנו פטורים ממצות 'הוכח תוכיח את עמיתך', וגם לא באו להפקיע מדברי חז"ל (פסחים ק"ג), שהרואה יהודי עובר עברה - מצוה לשנאותו. ובדאי, שבכל הנוגע למצוות המוטלים על האדם - אין לו אלא מה שענינו רואות. אלא שכנגד הרבנים והחוגים שהשליכו מאחרי גוים את מצות ישוב הארץ מפני רשעתם הנגלית לעין של בוני הארץ, בא רבינו להשיב [בנוסף לשאר טענותיו שהעלה בספר], שלמען האמת אנחנו לא נדע מי רצוי לפני ה' ונמצא בו דבר טוב, ואדרבה - ניתן למצוא כמה וכמה אסמכתאות לכך שמעשיהם בכל הנוגע לישוב הארץ רצויים לפני מסובב הסיבות א-ל דעות תמים דעים, ואין לנו לבזותם בלבנו כאשר אין בידינו למחות בידים ולהוכיחם על פניהם.

נרפים אתם על כן אתם אומרים נלכה נזבחה למקורות טענת 'רודף' בזמן הזה

הרב חיים מאיר אינהורן
CHAIM@KEDUSHASTZION.ORG

לי שבעים איש מזקני ישראל אשר ידעת כי הם זקני העם ושריו". אך חכמינו ז"ל ירדו לעומק הענין, והזהירו לבל נחלבלב כי טענת 'רודף' היא טענת גדולי ישראל. לא היא - באמת הטענה הזו היא של דתן ואבירם! ואמרו רבותינו במדרש והביאם רש"י, "ויפגעו - אנשים מישראל... דתן ואבירם היו". גם בבית שני, נחמיה הצדיק משקם את החומה, בונה את ירושלים, והעמים בארץ כהרגלם שלא בקודש עד היום הזה, עושים אשר לאל ידם להרוס ולנתון. והנה קמים אף כן מתוך היהודים, ומהחשובים שבהם עם טענות 'רודף' על נחמיה - מה אתה מתסיס עלינו את הגויים, ואף מכתבים בערבית נכתבו מעל דפי גיליונות העיתון שלהם בימים ההם, לאמר להם שאנחנו דווקא רוצים לחיות בשלום עם עמי הארץ, ונאמר שם בנחמיה (ו) "גַם בְּיָמֵינוּ הָיָה מִרְבֵּים חָרִי הַיְּהוּדָה אֲגָרְתֵיהֶם הוֹלְכוֹת עַל טוֹבָהּ וְאֲשֶׁר לְטוֹבָהּ בְּאוֹת אֲלֵיהֶם. כִּי רַבִּים בִּיהוּדָה בְּעֵלֵי שְׂבוּעָה לוֹ... אֲגָרוֹת שֶׁל טוֹבָה לְיִרְאָנִי, וּפִירֵשׁ רִשִׁי" "טוביה - ישראל רשע" ² "שהיו שרים רבים ביהודה אשר היו לו לטוביה בעלי ברית" "אגרות היה שולח תדיר להפחידני שלא לבנות בנין החומה". ונחמיה מסתכל להם בעיניים ואומר, "וְאִמְרָה, הָאִישׁ כְּמוֹנִי בְּרָחָה? ... לא אָבֹא!" עלה נעלה, זכרה לי א-להי לטובה! וכלב בן יפונה, הוא האדם הגדול שהתורה שולחת אותנו ללמוד אצלו שיעור כיצד מגיבים לטענת 'רודף' - "ויהי כלב את העם אל משה ויאמר עלה נעלה וירשנו אתה כי יכול נוכל לה". ובגיל פ"ה שנה טוען כלב ליהושע ואומר - "בן ארבעים שנה אנכי בשלח משה עבד ה' אתי... ואחי אשר עלו עמי המסיו **את לב העם** ואנכי מלאתי אחרי ה'... ועתה הנה אנכי היום בן חמש ושמונים שנה עודני היום חזק כאשר ביום שלח אותי משה ככחי אז וככחי עתה למלחמה ולצאת ולבוא, ועתה תנה לי את ההר הזה אשר דבר ה'... אולי ה' אותי והורשתים". ונשאלת השאלה, איזו גבורה מצאנו שהייתה לו בגיל ארבעים? גבורה כזו שהוא טוען שעדיין קיימת אצלו גם בגיל שמונים וחמש, גבורה שמאפשרת לכבוש לבד את חברון עם כל הערבים והענקים? והתשובה פשוטה - אכן בתורה מתוארת גבורה ענקית של כלב - הוא עומד מול עשרת נשיאי ישראל שצועקים עליו 'אתה רודף של כלל ישראל', והוא לא מתרגש, ואומר - אני בן מלך שעשוי מאבנים טובות, עלה נעלה וירשנו אתה כי יכול נוכל לה. אתה שומע - טובה הארץ, מאד מאד, והגויים? לחמנו הם, סר צלם מעליהם, וה' אתנו אל תיראום, ועתה תנה לי את ההר הזה אשר דבר ה' ביום ההוא, כי אתה שמעת ביום ההוא כי ענקים שם וערים גדולות בצרות אולי ה' אותי והורשתים כאשר דבר ה'". זוהי הגבורה, ורק היא, זה מה שצריך בשביל לכבוש את חברון - "ועבדי כלב עקב היתה רוח אחרת עמו וימלא אחריו, והביאותיו אל הארץ אשר בא שמה וזרעו יורשנה".

ואכן, כבר למחרת הוזמה חצי העדות, מפני שהודיעו בעיתון בשער בת רבים, שהנימוק היה אחר, והוא מחמת כי הבג"ץ הרשעים בלאו הכי יפסלו את החוק. אלא שביני לבני תמהתי, כיצד בכלל הצליחה להתפרסם חדשה כזו? והרי 'רודף' היא סוגיה רצינית בהחלט, ומדוע כל מי שניסה לקיים דין תורה כהלכתו במציאות ימינו, מששבנו לארצנו כהבטחות הנביאים - נטען כלפיו בצורה מוגזמת שהוא רודף? ברור, ששאלות אמיתיות בנושאי סכנה חייבות להידון בכובד ראש. השאלה כאן היא אחרת לגמרי, מדוע כאשר באים להיכנס לארץ, כל דיון על 'רודף' מאבד פרופורציות?

על מפתן הכניסה לארץ, לפתח חטאת רובץ. יצר הרע איום ונורא, שחור ומפחיד, שלא רוצה שיכנסו לארץ. הוא מפחד מעבודה במקדש, והכלי המרכזי

אתו הוא משתמש, היא טענת 'רודף' כלפי הרוצים להיכנס עכשיו לארץ - "עז העם הישב בארץ, וגם ילדי הענק ראינו שם, לא נוכל לעלות אל העם כי חזק הוא ממנו". זו סכנת נפשות ממש - "לנפל בחרב נשינו וטפנו יהיו לבז הלוא טוב לנו שוב מצרימה". זה רודף של כלל ישראל "לתת אתנו ביד האמרי להשמידנו, אנה אנחנו עלים אחינו המסו את לבבנו לאמר עם גדול ורם ממנו". הפתרון היחיד ליצר המרגלים הזה הוא לעמוד מולו, להסתכל בעיניים, ולומר - "אני בן מלך, עלה נעלה וירשנו אתה כי יכול נוכל לה. אתה שומע, טובה הארץ מאד מאד, והגויים? לחמנו הם! סר צלם מעליהם וה' אתנו אל תיראום".

שורש כל הגאולות - ביציאת מצרים. גם שם, כאשר רצו להקריב קרבן פסח, ומשה רבינו אומר לפרעה שעם ישראל רוצה לזבוח לה', מיד קופצים המרגלים התורני[ם] וצווקים על משה - אתה 'רודף', אתה נותן לערבים המצרים חרב להורגנו, הדיבורים שלך על זבחים ועל קרבנות בזמן

הזה, מדליקים את פרעה, 'ויאמרו אליהם, ירא ה' עליכם וישפט, אשר הבאשתם את ריחנו בעיני פרעה ובעיני עבדיו, **לתת חרב בידם להרגנו**' - אתם ממש גורמים לשפיכות דמים!

מי שלא מעיין בסוגיה, מדמה כי טענת 'רודף' מגיעה מגדולי ישראל. מקריאה שטחית בתורה, נדמה כאילו 'שוטרי ישראל' טוענים זאת - "ויראו שטרי בני ישראל אתם ברע... ויפגעו את משה ואת אהרן". השוטרים - הרי הם חברי הסנהדרין הראשון של כלל ישראל! "ויאמר ה' אל משה אספה

הזמן גרמא, ונושא מן החדשות עלה לבית המדרש, בדבר חוק הריגת מחבלים, שהוא נושא תורני מובהק, הדן בחיוב הריגת רוצח גוי, ובפרט בארץ ישראל. והנה, באחד הימים עלה לבית המדרש עלם אחד וטען כי נתפרסם באחד מאתרי הביבין על אחד הגדולים שאמר כי אין לתמוך בחוק, והסיבה שפורסמה שם היא מפני ש"יש כאן חשש רודף, כי אם הערבים יראו שאנחנו עושים דבר כזה - זה יכול לגרום שפיכות דמים". בבית המדרש לא קיבלו את הלשון הרע, וטענו שאסור להאמין לדבר כזה, אשר משתמע ממנו, שההורג מחבלים רוצחים נתעבים ייחשב כרודף ויהיה מותר להציל את הציבור ממנו בנפשו, והרי יש איסור מיוחד להאמין לזה במיוחד על תלמיד חכם אשר מחויבים לדונו לזכות, כמו שכתב בשערי תשובה (ג) - "אם

האיש ההוא ירא א-להים, נתחייבת לדון אותו לכף זכות... גם כי יהיה הדבר קרוב ונוטה יותר אצל הדעת לכף חובה". לכן, פשיטא שאסור להוציא שם רע על אדם גדול ולומר בשמו שלהרוג רוצח זה רודף, בעוד המחבל הזה בעצמו - עליו חל דין רודף האמתי, שנאמר עליו "ואלו הן שמצילין אותן בנפשו: הרודף אחר חבריו להרגו". כשמדובר ברודף גוי שהוחזק ברציחה, המצוה היא להרוג את הרודף, ולא ההפך - לתת לו להמשיך לרדוף, מחשש שמא זה יעצבן רודפים אחרים.

1. ועדיין צריך עיון, מדוע התורה כותבת בצורה כזו שיכולים לבוא לידי טעות כאילו השוטרים הצדיקים הם אלו שנכשלו בטענת רודף? ולא מצאתי במפרשים, ושמה זה כלול בטענת חז"ל, שהיתה עליהם תביעה מדוע יראו ללכת לפרעה, ולא עזרו למשה ואהרן כאשר נגשו לפרעה, וכמו שכתב רש"י ז"ל "ואחר - אבל הזקנים נשמטו אחד אחד מאחר משה ואהרן, עד שנשמטו כלם קדם שהגיעו לפלטיין לפי שיראו ללכת".
2. ויל"ע מטוביה העמוני, עיי"ש.

עורך המדור: הרב יואל ברמן

בית המדרש

מכתבים ומאמרים שנשלחו למערכת, עם תגובות רבני בית המדרש – מטובי הכותבים בגליון

יפורות

תפקידו של גליון 'קדושת ציון'

לכבוד אגודת 'קדושת ציון',

ברכות לרגל מלאת עשר שנים להוצאת העלון החשוב והנפלא. יה"ר שחפץ ה' בידכם יצלח להגדיל תורה ולהאדירה, להרבות כבוד שמים, ונזכה לראות בבנין ירושלים.

אין לתאר את גודל התועלת שקבלתי באופן אישי מהעלונים. במשך שנים, הייתי נבון הרבה בעניינים אלו. מצד אחד עינינו הוראות את עם ישראל הולך ונבנה ברוחניות וגשמיות וכל יום שעובר הדברים נתקנים יותר, ומצד שני יש הרבה קלקולים, וגם הדברים המתוקנים מתגלגלים ע"י רשעים שמגמתם הפוכה מרצון ה'. ואנחנו רואים ואיננו יודעים מה אנחנו רואים. וכשהגיעו לידי העלונים, נהייתי לראות ברורי סוגיות חשובות בכל הקשור להגדרת האומה ולתפקידה ובדברים הנוגעים לתהליך הגאולה, ברורים בצורה יסודית ומעמיקה כשהכל מבוסס מהתנ"ך ומדרשי חז"ל, מדברי התלמוד וחכמי הדורות. והיו הדברים אצלי כמים קרים על נפש עיפה.

[כבר הצעתי בעבר שתלקטו את כל עיקרי המאמרים לפי נושאים, ותאגדו לספר מכורך, לדעתי הוא יתקבל בציבור בזרועות פתוחות, וישפיע כפליים].

רבים שואלים מה ניתן לעשות למעשה כדי לקדם את מדינת התורה. ולכאורה נראה, שפשוט צריך ללמוד את הסוגיות הנוגעות לניהול מדינה כהלכה למעשה. ובוודאי אם היה לנו ספר ברור על הלכות עירייה, בו היו מוצאים מהש"ס והפוסקים את ההלכה למעשה בזמננו בכל נושאי הממון הציבוריים, היה ניתן לדרוש מהנציגים ומהציבור לנהוג לפיו. וכן כיו"ב בשאר הנושאים. וכן כתבו בעלון פעמים רבות.

ואין זה יקרה? לא נראה כרגע ש'קדושת ציון' מתכננת להקים כאלו כוללים.

אבל באמת זה אמור להיות מעצמו! אם הציבור ידרוש ללמוד את הנושאים האלו, יפתחו כוללים בענין זה. אלא שכיום הדבר לא מפריע לציבור, טוב לנו שיש כמה חילונים שמנהלים את המדינה ו'נס שלא שואלים אותנו'. כך אפשר גם לפעמים להורות לעצמנו היתר כששווה לנו...

ובאמת, זה פלא לראות בני תורה רציניים עובדי ה' שעמלים בכל כוחם לברר איך נרצה את ה' בנטילת ארבעה מינים, אך אדישים לגמרי לכל מעשה ה' בעולם כאילו הם מלאכים בשמים. [או כאילו עזב ה' את הארץ, ומה שקורה כאן הכל מעשי בני אדם או מעשה שטן...]. כל הסוגיה של היחס לתקופתנו לא זכתה לבירור רציני במחוזותנו, ואנשים מסתפקים בסיסמאות ריקות כאילו מדובר בדברים בטלים, ואם בנושא זה, שהוא עקרוני מאוד גם כדי להבין את דרכי ה' וגם כדי לדעת מה תפקידנו בעת הזאת, שורת האדישות, קל וחומר

בנושאים פרטיים שעולים מדי פעם ואין איש שם על לב. הנה דוגמא - נחלקו יושבי הארץ האם להחזיר את החטופים תמורת השארת חמאס או לא, ובבית המדרש שקט, לא ידוע לי אפילו על אסיפה אחת רצינית של תלמידי חכמים שדנו בנושא הזה כדרכה של תורה. ובענין זה התמיהה רבה יותר, כי הנציגים החרדים מביעים דעה. [ניתן לראות בעיתון 'תד נאמן' שמסקרים נדון זה כאילו הם מהאו"ם (כשהוא עוד היה ניטרלי...) - פעם מביאים ימני ופעם מביאים שמאלני, ומעולם לא הביאו רב אחד שידון בנושא זה ממקורות היהדות. והתורה צווחת - עשאוני בניך כספר מתח...].

כאן ניכר תפקידו העצום של הגליון הקדוש, לעורר את האנשים לשים ליבם למה שעובר על עם ישראל, לראות את יד ה' בכל דבר, לנסות להבין את רצון ה' מאיתנו, להתבונן איך מתגלה לעינינו עוצם שליטת יחדיו יתברך שהעולם קיים כדרכו, ואעפ"כ הכל מוביל לגילוי כבודו.

להזכיר למי ששכח [או שלא למד], שיבנה וחכמיה היתה הדרישה היהודית כאשר הקיסר כבש את ירושלים, אך כשירושלים בדינו - איך נזיחנה ונסתפק ביבנה? וכי לחינם נשבענו "אם אשכח ירושלים תשכח ימיני", איזו צורה יש למי ששם אפר בראש החתן לזכר החורבן כאשר מה שביכולתו לבנות אינו בונה, כיצד הוא מתאבל על חורבן שהוא שותף לו?

כל עלון כזה מעלה את הנושא מחדש בזווית המיוחדת לאותו חודש ולאותה תקופה, ומחייב את הלומדים לדון על זה. והיום כבר ניתן לראות בני תורה רבים שעוסקים בנושאים אלו. [לאחרונה פורסמו כמה ראינונות שנשאלו ראשי ישיבות בנושאים אלו, והציבור דרש תשובות, לא סיסמאות וגלגולי עינים, והיד עוד נטויה].

ברור, שבתוך כמה שנים נראה כוללים רבים בציבור החרדי שעוסקים בהלכות מדינה, ונראה מאמרים תורניים בכל הנושאים הציבוריים העולים ומתחדשים.

והנה, כל דברינו עד כאן זה על משפט התורה, אבל באמת רוח אפינו הוא בית המקדש והוא תכלית הכל, וכל דברינו הני"ל שייכים גם בנוגע לזה, שכאשר תחודש הציפיה למקדש, ממילא יפתחו כוללים שיבררו את הלכותיו למעשה ותתעורר דרישה ציבורית לחדש את עבודת הקרבנות ובכלל את בנין המקדש.

גם אם החרש נחרש, רווח והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר, אבל מה איתנו ובית אבינו...

*

לפני כמה חודשים יצא לי לראות בחוש כמה אפשר לעסוק בתורה ולהישאר תלויים. ישבתי עם כמה אברכים והצגתי לפניהם את השאלה - איך יתכן שמצליחים לייטט מאות טילים מאיראן ולא נופלת שיערה מראש יהודי, וביום למחרת ערבי פשוט הורג שבעה יהודים ביפו, מה קורה פה? היש ה' בקרבנו אם אין? האם ה' אוהב אותנו ושמח בנו או כועס עלינו? [שאלה שעורר אותה הרב אפשטיין במאמרו]. נענה אחד האברכים ואמר - מאי נפקא מינה, הרי אם ה' אוהב אותנו, אנחנו צריכים להתחזק בלימוד ובקיום

המצוות כהכרת הטוב, ואם כועס עלינו, אנחנו צריכים להתחזק כדי לרצותו שייסיר מעלינו אפו, ובין כך ובין כך צריכים להתחזק, וכל הדיון מיותר ואפילו יש בו ביטול תורה.

הייתי המום ואמרתי לו, שאני מקווה שאשתו ובניו יודעים האם הוא אוהב אותם, ולא עושים את רצונו מחמת המ'ה נפשך...

כמה עמוקה היא גלות הדעת, שאנשים משקיעים את כל כוחם וזמנם ללמוד לקיים מצוות ולא זוכרים שתכלית כל התורה היא קיום הברית שאמר ה' לאברהם - 'והייתי לך לא-להים ולזרעך אחרך', ולא זוכרים את מה שאומרים בכל יום - 'אני ה' א-להיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לא-להים'. וכבר כתב החסיד מגירונדי - 'ומה הועילה בכל קניניה אם רעה בעיני אדוניה'.

יהודה איצקוביץ
ירושלים

...

הכוונה העיקרית לנענועים

אל מעלת כבוד אגודת 'קדושת ציון',
שלום רב לכם, שכרכם הרבה מאוד,

רציתי לספר לכם עובדא קטנה שמראה עד כמה צריכים לחזק הדברים הפשוטים ביותר של קדושת ארץ ישראל לתוך לבם של אנשים חרדים, שמתפללים בכל יום שלש פעמים - 'ולירושלים עירך ברחמים תשוב'.

פגשתי ידידי, אדם חשוב מאוד, יודע ספר, ולרבות האותיות הקטנות, לפני סוכות, ושאלתי אותו מה הוא הכוונה הראשונה שיש לך בעת הנענועים, הרי יש הרבה כוונות שיכולים לכוון בעת הנענועים, הארבעה מינים הם נגד השם הוי"ה, הם משפיעים דעת לאדם, כמבואר בספרי קבלה, משפיעים שמחה, כמבואר בספר החינוך, הם מכוונים נגד השבע מדות, והשבעה אושפיזין, שלשה הדסים נגד אברהם יצחק ויעקב וכו', ועניני קבלה. ואם כן, שאלתי היתה מה הוא הכוונה הראשונה והמרכזית שאתה מכוון בעת נטילת לולב והנענועים, והוא ענה לי בפשטות - מה השאלה בכלל, רחמנא אמר תקעו, כלומר לפני הכל, קודם לכל הכוונות, העיקר הוא לקיים רצון הבורא, ואחר כך הוא מכוון עניני קבלה. שאלתי אותו שוב, ומה אתה מכוון מיום השני, שמדאורייתא אין חיוב לולב אז, והוא ענה לי, שביום השני הוא מכוון לקיים מצוות חז"ל, ואחר כך הוא מכוון שאר עניני קבלה.

שאלתי אותו, אתה מכוון רק לקיים מצות חכמים ומיד אתה פונה לכוון עניני קבלה, האם אתה לא עומד על הכוונה למה תיקנו אותו חז"ל, והוא משנה וגמרא בסוכה (מא) - "בראשונה היה לולב ניטל במקדש שבעה, ובמדינה יום אחד. משחרב בית המקדש, התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא לולב ניטל במדינה שבעה, זכר למקדש". ובגמרא: "מנא לן דעבדינן זכר למקדש? אמר רבי יוחנן - דאמר קרא 'כי אעלה ארכה לך וממכותיך

ארפאך נאם ה' כי נדחה קראו לך ציון דרש אין לה, דרש אין לה - מכלל דבעיא דרישה". הרי חז"ל לא תיקנו אותו מגזרת הכתוב, אלא שראו דציון דורש אין לה, ולכן תיקנו שיעשו זכר למקדש, ולהתעורר על-ידי זה לבקש על המקדש. יוצא מזה, שנטילת לולב ביום שני הוא חתיכה של תפילה על המקדש, וזאת צריך להיות הכוונה המרכזית בנטילת לולב, שבשביל זה תקנו חז"ל מצוה זו. הוא הסתכל עלי בעיניים גדולות... האמנם... מעולם לא חשבתי בכיוון זה.

ואתם, אחינו כל בית ישראל - חזקו בעד ערי א-להינו, ציון דורש יש לה.

משה פלאי

...

היחס הנכון לחיים

לכבוד אגודת 'קדושת ציון' שלום רב,

אני קורא את הגיליון שלכם בשקיקה, ואני חייב לכם הכרת הטוב, מלבד על עצם התכנים המשובחים והמקוריים, גם על זה שמציעירתי אני מרגיש שמשוה עם החינוך הקלאסי שאני מתחנך אינו מתישב עם דברי חז"ל והקדמונים בנוגע לשאלה כיצד לחבר את התורה עם החיים. וכשנסיתי לדבר עם חברים ומבינים, לא כל-כך הבינו על מה אני סח, הרגשתי מוזר. והנה הגיליון שלכם הוא שבבילי ממש כמים קרים על נפש עייפה, פתאום אני רואה שיש עוד אנשים שחושבים כמוני.

אחרי הרבה שנים של איסוף חומר תורני בנושא, אני מרשה לעצמי להעיר לכם משהו שיכול להועיל.

לדעתי, קשה מאוד עד בלתי אפשרי לעורר אנשים למצוות ישוב ארץ ישראל ע"י מעשים, כשחסר שלב אחד קודם, והוא היחס הנכון לחיים עצמם. וזאת, אחר שבמהלך הגלות עסקנו בכיבוי הרגש הטבעי כלפי החיים, מתוך מצב הישרדותי, כשפסגת הרצון היה לשמור על ערכי התורה, ומחוסר ברירה רדפנו והשלכנו לפח האשפה את היחס הנורמלי לרגשות בסיסיים.

לעצמי, רשמתי מאות מאמרי חז"ל שמוכיחים זאת, הנה דוגמה בולטת.

הגמ' בשבת קי"ט מתארת בצבעים איך האמוראים היו טורחים בעצמם לקרוא שבת.

לא ע"י הכנת שטיקל תורה, אלא ע"י עבודה במטבח בהכנת אוכל,

פעם, כשלמדתי את הגמרא עם חברותא, שאלתי אותו אם אפשר להחליף את השמות. תחת כל שם של אמורא, אדביק שם של אחד מגדולי ישראל, והוא ענה לי - למה לא? אמרתי לו - אם כן, לא הבנת מה הגמרא רוצה עם כל השטיקל והאריכות. בא נלמד עוד פעם. למדנו עוד פעם, והוא אומר לי - מה אתה רוצה, שמעתי שהרב אלישיב זצ"ל ביקש מבני ביתו שהוא בעצמו רוצה להעביר את המקור למצב שבת. אמרתי לו - אין ברירה, רק ללמוד כך בפועל, אולי תבין מה לא מסתדר לי פה, הנה.

רע"א זבן בתליסר אסתיירי פשיטי בישראל מתליסר טבחי ומשלים להו אציגורא דדשא ואמר להו אשור הייא אשור הייא ר' אהרן לייב שטיינמן הוה יתיב אתכתקא דשינא ומושיף נורא רבי אהרן מבעלז לביש גונדא דתנא דבי רבי ישמעאל בגדים שבישל בהן קדיה לרבו אל ימזוג בהן כוס לרבו ר' שלומקא זוועיהלער מחריר רישא הרב שך מלח שיבוטא החזו"א מדליק שרגי הנודע ביהודה גדיל פתילתא החתם סופר פרים סילקא הגר"ח והגר"ז מצלחי ציבי ר' חיים גריינמן מצתת צתותי ר' אלה לופיאן מכתף ועייל מכתף ונפיק אמר אילו מקלעין לי ר' ישראל סלנטר והסבא מסלבודקא מי לא מכתפינא קמיהו

ואז הוא אמר לי משפט מצמרר, וכך הוא אמר - אני מפחד לומר, אבל אתה מבזה תלמידי חכמים. והאמת, שהגמרא בעצמה מיישבת את הכל, ובזה טמון הסוד. אילו מקלעין לי ר' אמי ור' אסי מי לא מכתפינא קמיהו.

וכדברי רש"י, בערב שבת יוצא ונכנס להביא תמיד משואות כלי תשמיש ובגדי חופש ומגדים כאדם שמקבל את רבו בביתו ומראה לו שהוא חשוב עליו וחרד לכבודו לטרוח ולהרבות בשבילו.

כלומר, אני אכבד את השבת כמו שאעשה כשרבי או אבי ואמי יבואו לביקור,

אם ר' חיים קנייבסקי זצ"ל היה מתעסק במטבח מתוך התרגשות כשהסטייפלר בא לבקרו, לבטח היה עושה כן גם לכבוד שבת. אבל הוא לא, המטבח לא עניין אותו, האוכל לא הזיז מיתר בליבו, הוא הכין שטיקל תורה לאבא, ולכן גם בשבת הוא הסתפק במשהו מינימלי רק לצאת יד"ח, וההכנה היתה במישור הרוחני.

מי שהרג את הרגש לאוכל, לא יעבוד את קונו על-ידי אוכל.

אני מוסיף דוגמה מהגיליון האחרון של קדושת ציון, שם מובאים דברי החתם סופר (במדור של 'דולי ישראל בונים את ארץ ישראל' הערה 1), שבועז זרה את שדהו בעצמו, על אף עשירותו משום מצוות ישוב ארץ ישראל, והחת"ס משהו את מצוות תפילין למצות ישוב ארץ ישראל. כמו שלא ידחו תפילין משום ביטול תורה, כך לא ידחו ישוב ארץ ישראל משום ביטול תורה.

אכן, חתם סופר מעורר השראה, אבל אני שואל בכנות שאלה, שעם כל העבודה העצמית שעשיתי במשך השנים עדיין אין לי תשובה עליה - האם משהו יכול להגיד לי שאם החתם סופר היה עולה לארץ והיה לו שדה, הוא היה זורה בעצמו את השדה? לכאורה השכל מחייב זאת, הרי לא יתכן שהחת"ס כותב על בועז משהו שהוא לא מאמין בו.

אבל החינוך הוא אחרת,

כל ספרי הילדים בנויים הפוך לגמרי.

אני חושב שאם הייתי מספר למשהו כזה סיפור, שהיתה איזו תקופה שבה הנודע ביהודה עלה לארץ והוא קנה שדה ועבד שם בעצמו, הוא היה מגחך לעברי - לא מתוך ידיעה עובדתית שזה מעולם לא קרה, אלא שכך היא תפיסת עולמו, שלא יתכן שהנודע ביהודה יתעסק בדברים כאלה על חשבון הגמרא.

הנה עוד דוגמה שלמדתי היום, בחולין צא: - "אמר רבי עקיבא: שאלתי את רבן גמליאל ואת רבי יהושע באטליז של אמאום, שהלכו ליקח בהמה למשתה בנו של רבן גמליאל".

בא נתרגם זאת לעולם המעשה - היתה פעם, שר' חיים עוזר פגש את ר' מאיר שמחה ואת החפץ חיים באטליז כשהלכו לקנות בהמה למשתה בנו של החפץ חיים.

לעניות דעתי, כל זמן שזה מעורר אצלנו זרות, אי אפשר לעלות עוד דרגה לכיוון ישוב ארץ ישראל, ששם יש עוד פרויקט לנטרל את הפחד מהיסחפות אחרי ציונות חילונית.

לכבוד רב, יוסף רבינוביץ

הרב מיכאל שפירא:

לכבוד הכותב החשוב שיחי,

בודאי דברייך נכוחים על השתנות הדורות מאז ימי התלמוד ועד לימינו בכל צורת היחס אצל עובדי ה' לעניינים גשמיים כמו אכילה ושתייה, וכן עבודת האדמה, זריית הגורן, חריש וקציר. ויש לדון בזה האם יש בכך עלית הדורות או ירידתם, והאם בארץ ישראל יש ערך חדש ונוסף לכל העיסוק בגשמיות שתהא

בקדושה בלתי לה' לבדו. והמעין כסדר במאמרי של הרב בצלאל גנז שיחי, ימצא נחת גם בנושא עמוק זה. ועם זאת, בין אם נכונה הטענה ובין אם לא, עלינו לדעת כי זאת התורה לא תהא מוחלפת, ויסוד המצוה של ירושת וישיבת הארץ קיים בכל תוקפו ואין שינויי הדורות מעלים או מורידים בזה כלל.

ולדוגמה, המצוות שכל איש ישראל מייחל להן בכל ליבו, ומשנן אותם בוקר וערב לפני התפילה - 'את קרבני לחמי לאשי ריח נחוחי תשמרו להקריב לי במועדו' - מצוות הקרבנות בבית מקדשנו שיבנה במהרה - הלא ברור כי היחס בין אנשים לבעלי חיים בתקופתנו אינו דומה כלל לימי התלמוד והמשנה, ואנשים מן הישוב נרתעים מבעלי חיים והחיכוך איתם אינו נחשב לחוויה נעימה במיוחד, מלבד ליטופים קלים של ילדים בפירת החי ושטיפת ידיים מיד לאחר מכן. האם יעלה על דעת משהו לוותר על קרבן פסח או על תמיד חס ושולום? ברור שלא!! ואדרבה - להם עיקר תקוותנו ויחולינו, שנזכה מהר מהר לרוץ עם כבשים, פרים ובני יונה, להשלים חובותינו ונדרינו בשמחה.

כיוצא בזה, גם מצוות ישוב הארץ - שינויי הדורות יהיו מופלגים ככל שיהיו, את תורתנו הקדושה נשמור כבבת עינינו, לה ניחל ואותה נקיים בשמחה ובהידור. וברגע שתבוא האפשרות המעשית לידנו, נראה את אותם אברכים מסולתים העוסקים כל ימיהם בסברות שכליות ודקות - עודדים וחופרים באדמה, נעליהם מתלכלכות בבזבז ובטיט וכולם אור ושמחה על אותה מצוה שנזדמנה לידיהם - 'וירשתם אותה וישיבתם בה'!!

בכבוד רב

...

בני חו"ל והיחס לארץ ישראל

מכתב הרב רמ"מ מפרמישלאן זי"ע

לכבוד 'קדושת ציון',

הנני שולח לתועלת הרבים, דורשי ציון המסולאים בפז, את דברי קדשו של מרן הגה"ק רבי מנחם מנדל מפרמישלאן זי"ע, מראשי תלמידי הבעל שם אשר עמד בראש שיירת העולים לארץ ישראל בשנת ה'תקכ"ד ביחד עם חברו הגה"ק רבי נחמן מהורדנא. זכינו ונשאיר ממנו מכתב אחד (אגרות א"י 306), מכתב ששלח לאחיו רבי צבי מזלאטשוב, וזה לשון קדשו:

"הנה עד מתי אתה יושב בחוץ לארץ ואתה שומע לקול המדברים סרה על ארץ הקודש הזאת, אשר כל חללי עלמא כלא נחשבו עליה. צריך להתפלל תפילות הרבה להרגיל קדושתה, ואז ידע לחבב בעצמו שהוא הולך עם א-להים".

בברכה, מאיר פרידמן

...

בזכותכם

אל מע"כ עורכי וחברי אגודת 'קדושת ציון'.

אני רוצה להודות לכם על פעילותכם למען ארץ ישראל. זה השפיע עלי באופן אישי, נחשפתי לעולנים שלכם בעת שלמדתי בירושלים, ואני מתרגש כל פעם מחדש כשאני קורא בעלונים שלכם, זה מחמם את הלב ומחזיר את האהבה הישנה שיש בלב כל יהודי כלפי ארצנו הקדושה. לצערי, אני גר במקום הכי מרוחק מארץ ישראל, מבחינת התושבים והילוכם,

כל החוקים האלה ואת המשפטים, אמרו - ישיבת ארץ ישראל שקולה כנגד כל המצוות שבתורה. חזרו ובאו להם לארץ ישראל.

הערת המערכת:

נשלחה למערכת תמונה מיישום עצתו הנבונה של הרב מנשה בן-יוסף שנמסרה לשולחת המכתב, ועטרנו בה את שער הגליון הנוכחי.

אתערותא דלתתא

השבת המלכות, החוט המשולש

אל כל אחינו בית ישראל החוברים יחדיו לדרישת ציון, פועלה של האגודה כידוע הוא עצום בהרבה תחומים - אני רוצה להתמקד במהפכה התודעתית, אותה אנו רואים בשטח. אם נגדיר את המהפכה בכמה מילים, נאמר כך - ציבור גדול מקיים מה שאמרו חז"ל - "אין מראין סימן טוב לישראל עד שיבקשו מלכות שמים ... ובנין בית המקדש".

אבל אני רוצה לעורר על החוליה השלישית - מלכות בית דוד, שחושבני שחסרה מאד הדרישה לכך, וכמו שאבאר מה שנראה לי מדוע זה כך.

'קדושת ציון' חדורה ומחדירה לדעתי שני עקרונות - דבר ראשון, הצפייה וההשתוקקות לגאולה [על כל פרטיה] היא משהו חי, בוער ומרכזי בכל חיינו.

והנקודה השנייה החשובה ביותר - שמוטל עלינו באופן מעשי לקדם את השבת השכינה לציון [על כל פרטיה].

חושבני, שאותו דבר צריכים לעשות לגבי מלכות בית דוד. ונקדים, שאנו מצווים במצוות עשה - 'שום תשים עליך מלך', זוהי מצוה גמורה ש[עקרונית] בידינו וחובתנו לקיימה, וכדלהלן. וחשוב מאוד להדגיש - לא די במה שיש דרישה למלכות ישראל, שיהיה לנו שלטון ועצמאות, וגם לא די במה שאנו חפצים בשלטון התורה. כי יש לעם ישראל חטא שדבק בו כבר כמעט שלשת אלפים שנה - המאסה במלכות בית דוד. וכידוע, הם לא מאסו במלכות בית דוד כי הם רצו להיות בגלות, הם מאד רצו מלך וגם בהתחלה רצו מלך צדיק - אבל הם מאסו בבחירי ה' אשר ה' כרת עמו ברית עולם לתת לו ולזרעו בדווקא את המלכות. גם מבחינה מעשית, אין לנו אפשרות לקיים את מצות המלכת המלך כי אם מבית דוד, שהרי כאשר אין שמן המשחה ואין נביא, אי אפשר להמליך מלך שלא מזרע בית דוד.

נראה לי, שהאגודה צריכה לקחת גם את הנושא הזה לידיים - דבר ראשון, שמבחינה תודעתית נבין כמה זה חשוב וכמה אי אפשר בלי זה, וכמו שביחס לשני הדברים האחרים, אנו מבינים שזה כאויר לנשימה - ככה לגבי מלכות בית דוד, עיקר הדרישה מגיעה רק בהבנת החסרון והצורך בדבר אותו אנו דורשים. כל עוד לא נדע ונבין היטב את חשיבות מלכות בית דוד, לא נדרוש אותה.

והדבר השני - לחשוב מחשבות, אולי יש איזה קצה חוט ששייך להתחיל לאחוז בו מבחינה מעשית. [אני לא עוסק בחקר משפחות, אבל מה שאני יודע הוא שהאבן עזרא בזכירה כותב על משפחות ידועות בבגדד שהם הם בית דוד, והאברבנאל שם כותב על משפחתו ועל משפחת 'דאוד' שהם מוחזקים כבית דוד, כמו כן

רק במה יצחק שונה מאברהם שירד לחו"ל לתקופה קצרה כשהיה רעב וה' לא אמר לו דבר - כי רק יצחק הוי עולה תמימה, שאינו ראוי לצאת כלל].

אם בחור מחו"ל היה שואל את אברהם אבינו היום, האם להתחתן עם בחורה מחו"ל שאינה רוצה או אינה יכולה לעבור לארץ ישראל, הוא היה אומר לו: השמר לך, פן תשוב שמה! ה' א-להי השמים, אשר לקחני מבית אבי ומארץ מולדתי, ואשר דבר לי ואשר נשבע לי לאמר 'לזרעך אתן את הארץ הזאת', הוא ישלח מלאכו לפניך... שמעון בראונפלד

גיוס אברכים לחו"ל!

לכבוד אגודת 'קדושת ציון',

שאלה לי בעניני מסית ומדיח. אולי. האם מותר לי להוריד שלט גדול המפרסם כולל וקהילה שתלוי בכניסת הבנין שלי, לקרוע אותו לגזרים ולהשליכם לפח?

שכונת ארזי הבירה שאנחנו כמעט יובל שנים זוכים לגור בה, ברוכה בתלמידי חכמים חשובים ומשפחות נפלאות, שהרבה מהם עלו לשבת בארץ הקודש מארצות הגולה והקימו כאן לתפארת דורות ישרים. לצדם, לצערי, מאכלסים את השכונה צעירים רבים מאד, דוברי אנגלית בראש חוצות, שבאים, אחרי חתונתם בנכר, להתבשם מאויר ארעא הממכרים, ללמוד ולהתחזק בלימוד תורת ארץ ישראל, ואחרי איזו שנה שנתיים של ירח דבש כזה, לקחת את נכסי ארץ ישראל אלה (פלוס ילד) ולרדת חזרה לטומאת ארץ העמים! שהשם ירחם עליהם ועל הוריהם - שאולי נחשבים קלם תינוקות שנשבו לדבר אחד - כי [במנוחם] שהזכור לאחרונה הם לא התרוממו אפילו טיפה מעל קרקע המציאות' שגדלו אֹתָהּ.

והנה, בכניסה לבנין ביתי - כרזה ענקית צבעונית, מושכת היטב כל עין, המציעה הצטרפות לכולל וקהילה בצפון אמריקה - **שראש הכולל מגיע לארץ לגייס אברכים ושניתן לקבוע ראיון אתו!**

בלי להגזים: זה פוגע בגופי ובנפשי לראות את הדבר הזה. אבל מה אעשה? אין לזוגות האלה שום צל של כוונה להתישב בארץ! חלק חוזר לעבוד בעסק של אביהם וחלק באמת רוצה להמשיך ללמוד לפני זה. הם פתוחים להצעות כאלה, מחפשים אותן, וחושבים ש'הרבצת תורה' - **תורה שאינה כוללת את המקום שבו יש לקיים אותה!** - היא מצוה חשובה. את נשימתי ואת נשמתו אני מוציאה בנסיון - לפעמים, אם יש לי פתח - להסביר איפה אנחנו עומדים בהיסטוריה ואיזו מתנה נתן לנו הבורא בדורות האלה - אבל אינני רואה סימן ברכה. [שלא לדבר אפילו על השערוריה היותר גדולה - ליסד קהילת תורה חדשה על אדמת נכר].

סליחה. אין לי את מי לשאול את השאלה.

ש. סלייטר, ירושלים

תשובת הרב מנשה בן-יוסף:

להוריד אולי אפשר, ואולי לא. אבל תועלת יותר להעתיק את דברי הספרי הללו בצורה יפה ומושכת את העין ולתלות ליד. לא צריך אפילו להוסיף מילה.

ספרי דברים פרשת ראה -

מעשה ברבי אלעזר בן שמעון ורבי יוחנן הסנדלר שהיו הולכים לנציבים אצל רבי יהודה בן בתירה ללמוד ממנו תורה, והגיעו לציידן וזכרו את ארץ ישראל, זקפו עיניהם וזלגו דמעותיהם וקראו בגדיהם, וקראו את המקרא הזה: 'וירשתם אותה וישבתם בה ושמרת לעשות את

ה' וויליאמסבורג שבארצות הברית, בירת חסידות סאטמר. ומה שאתם עושים מאוד מחזק אותי ועוזר לי לא להסחף חלילה להשקפת המעוותים בסביבה שלי. [לדוגמה, בויליאמסבורג אי אפשר למצוא אתרונג ארץ ישראל, רק אתרונג מרוקו, ובשבילם זה הידור... ועל אלו נאמר 'וימאסו בארץ חמדה'... אבל ב"ה זכיתי אתמול לקנות אתרונג יפה מארץ ישראל].

אני לא מפסיק לחשוב על ארץ ישראל, אני כל כך מתרגש כל פעם שמישהו מגיע מארץ הקודש, ואני לא מוכן ולא מצליח למצוא לי מנוחה פה, בגלות, בעמק הבכא. אני מרגיש מנותק משורשי, וכאילו הנשמה שלי נשארה אי שם בארץ הקודש. ולכן אני מתכוון לעלות בעזרת השם בחורף הבא, לתקופה, כדי לתת לאשתי את המבט הנכון על ארץ ישראל, ולהראות שזו אפשרות לגור שם, והגם שזה רק לתקופה, זה עדיין כרוך בקשיים רבים שהצטרפתי לעבור בכדי לעלות, וחישבתי שכל זה לא מגיע לקשיים שהיו לעולים בתקופות קודמות, לדוגמה הרמב"ן והאור החיים הקדוש, תלמידי הבעש"ט ותלמידי הר"א, זכר צדיקים לברכה.

ואם הם התאמצו כל-כך לעלות, גם אני אענה חלקי בזה, ויה"ר שאזכה לישב בארץ ישראל בקביעות ולראות במו עינינו בשובר לציון ברחמים.

תחזקנה ידיכם!! חזקו ואמצו כי ה' עמכם!!!

מ.ש. לוי

הדרכה לשידוכים מאברהם אבינו

בפרשת חיי שרה כתיב - 'ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו המושל בכל אשר לו שים נא ידך תחת ירכי, ואשבעך בה' א-להי השמים וא-להי הארץ אשר לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני אשר אנכי יושב בקרבו, כי אל ארצי ואל מולדתי תלך ולקחת אשה לבני ליצחק. ויאמר אלי העבד אולי לא תאבה האשה ללכת אחרי אל הארץ הזאת, ההשב אשיב את בנך אל הארץ אשר יצאת משם? ויאמר אליו אברהם השמר לך, פן תשיב את בני שמה! ה' א-להי השמים, אשר לקחני מבית אבי ומארץ מולדתי, ואשר דבר לי ואשר נשבע לי לאמר 'לזרעך אתן את הארץ הזאת', הוא ישלח מלאכו לפניך ולקחת אשה לבני משם. ואם לא תאבה האשה ללכת אחריך ונקית משבעתי זאת, רק את בני לא תשב שמה!'

מתוך תשובת אברהם לעבדו רואים למה אכפת לו כל כך אם בנו יעבור לחו"ל להתחתן ולגדל משפחתו - כי ה' נשבע לו - 'לזרעך אתן את הארץ הזאת'. אז יודעים, שרצון ה' הוא שזרעו ישרא בארץ.

אבל מה יהיה עם 'שידוכים'? לא יודע, אם אין ברירה, ניקח איזו כנענית, אבל דבר אחד אני אכן יודע - שהוא חייב להשאר בארץ, כי כך רצונו יתברך!

ויש להעיר, שלא רק ליצחק אבינו שייכת תשובת אברהם, אלא זה שייך כמו כן לנו! אברהם אבינו לא דיבר על מה שהארץ ניתנה ליצחק, אלא לזרעו. אנחנו צריכים לשאול את עצמנו, וכי אנחנו פחות נחשבים זרעו של אברהם?

[נ.ב. המדרש הידוע, ולפיו הסיבה שאין ליצחק לרדת לחו"ל היא כי הוא עולה תמימה - לא נמצא פה אלא להלן בפרשת תולדות, כדאיתא שם ברש"י, וז"ל - "אל תרד מצרימה. שהיה דעתו לרדת למצרים כמו שירד אביו בימי הרעב, אמר לו - אל תרד מצרימה, שאתה עולה תמימה, ואין חוצה לארץ כדי לך". יש לשים לב, שרש"י מביא את דברי המדרש על 'לא תרד', ולא על 'גור בארץ הזאת', ונראה שזה בדווקא, כי ה' אמר ליצחק טעם אחר לגור בארץ, כמפורש שם - "כִּי־לֶךְ וְלִזְרַעְךָ אֶתְּנָה כְּלִי־הָאֲרָצָה הַזֶּה... וְנָתַתִּי לִזְרַעְךָ אֶת כְּלִי־הָאֲרָצָה הַזֶּה...". ומה שרש"י מפרש מהמדרש, זה

משפחתו של רבי יהודה אלברצלוני 'הנשיא' מוחזקת כזרע בית דוד].

אז כמו שלגבי מצות ישוב הארץ ומצות בנין בית המקדש ומצות השופטים אנו פועלים מבחינה מעשית, נדחוף למחשבה שהקב"ה יצרפה למעשה, על פעולות גם במישור הזה מבחינה מעשית - אולי אפילו להשקיע במחקר יחד עם גדולי תורה, למצוא בימינו מי הם המשפחות המיוחסות באמת לבית דוד, את ההמשך אני משאיר לאחרים לכתוב...

...

דברים קטנים חשובים לא פחות

שלום וברכה וחורף בריא ושנה טובה ומבורכת, שנת גאולה וישועה!

מעבר לעיסוק ב'דברים גדולים' כמו המלחמה בעזה, יש גם דברים קטנים פשוטים שחשובים לא פחות ואולי הרבה יותר, וגם לא גובים חיי אדם.

דוגמא אחת לזה היא המצב בתחבורה הציבורית. אני חוזר עכשיו מנסיעה פנימית בירושלים מישעיהו לרמת שלמה, הייתי לבדי עם נהג חרדי ופתחתי בשיחה עמו. אמרתי לו, שטוב לראות נהגים כמוהו באוטובוס. הוא ענה לי, שבאמת הוא רוצה לעזוב, כי הכל הכל, היינו הנהגים, הפקחים, המנהלים וכו' - כולם משונאי ישראל, ולא רק בתחבורה הציבורית - בבתי המרקחת, בבתי החולים, משרדי ממשלה וכו' [אפילו באירוע של בני התורה שהיה בחול המועד בארנה, ה'מאבטחים'... היו מהם!!!].

את המצב הזה חייבים לשנות! צריך להקים פורום של נהגים חרדים ודתיים, לעשות את המהפכה קודם כל בתחבורה הציבורית, ומשם להתקדם הלאה! זה לא פחות ממלחמה בעזה, ומי שמבין יודע, שזהו סיכון הרבה יותר גדול, היל"ת. לא יתכן, שהמדינה הזו תהיה ביד המרצחים האלו [סיפורי זאת ליהודי דתי לאומי, והוא אמר לי - אתה חושב שזה הכל? אם חלילה תפרוץ מלחמה עם מצרים, אין נהגי משאיות להוביל טנקים וכלי מלחמה, כי כולם מהם!!!].

עד שאנחנו מדברים גבוהה על המשך המלחמה, בואו נעשה מעשה קל ופשוט - לעשות מהפכה פנימית בענין הזה. למה בכל תחנת אוטובוס, בכל תחנת רכבת ובכל מקום יש כיתוב בשתי שפות? האם זה לא הודאה שהארץ לא רק שלנו ח"ו? האם זה לא נותן להם להרגיש, שהם בעלי הבית כאן כמונו?!

אז קדימה - הנה לנו דבר בר השגה, אם נצליח בו - נוכל להתקדם הלאה.

נכון, יש פה סיכון מהרשעים היושבים בבג"ץ וכו', אבל זה יותר פשוט ממלחמה.

אם יהיה צבור מאוגד סביב הדבר הזה, הבג"ץ לא יכול לעשות כלום [כמו שניתן לראות כעת בעמידתם האיתנה של כלל בחורי הישיבות נגד הגיוס].

מ.פ.

...

על המלחמה

רדיפות בחו"ל עקב אי-ההורשה בארץ

לכבוד מערכת 'קדושת ציון',

בגמרא במגילה (י-יא), ובפתיחה למדרש רבה על אסתר יש רשימה של דרשות פורים של האמוראים. כל אמורא התמקד בהיבט אחר של ענין הפורים, ופתח בפסוק מסוים ועליו ביסס את דרשתו.

הוא מצד כיבוש ארץ ישראל, וכמו שכתב הרמב"ן שם - "ולא נעזבנה ביד זרים וזולתינו", ולא שייך כל-כך ל"פן יחסיאו אותך ליי". *

ב. מצות איבוד עבודה זרה מארץ ישראל [מצות עשה קפה לרמב"ם]. והיא כתובה לרוב בקשר עם כיבוש הארץ, וכמו שכתוב שם (פסוק ג):

"כי אתם עברים את-הירדן אל-ארץ כנען. והורשתם את-כל-ישיבי הארץ מפניכם ואבדתם את-כל-משכיתם ואת-כל-צלמי מסכתם תאבדו ואת-כל-במותם תשמידו". ובפרשת ראה - "אבד תאבדון את-כל-המקומות אשר עבדו-שם הגוים אשר אתם ירשים אתם את-אלהיהם על-ההרים הרמים ועל-הגבעות ותחת כל-עץ רענן. ונתצתם את מזבחתם ושברתם את-מצבתם ואשיריהם תשפרון באש ופסילי אלהיהם תגדעון ואבדתם את-שמן מן-המקום ההוא" (דברים יב ב).

ועוד במקומות רבים.

ואמרו בגמרא (עז מה:) - "גידועי עבודה זרה קודמין לכיבוש ארץ ישראל, כיבוש ארץ ישראל קודם לביעור עבודה זרה".

כלומר, להתחיל לטפל בעבודה זרה קודם לכיבוש ארץ ישראל, ואילו בנוגע ל'לשרש אחריה' - יש להקדים את כיבוש ארץ ישראל (עייני שם).

2. על-כן ראיתי להזכיר, שלצד העיסוק במצות כיבוש הארץ והורשת הנלחמים נגדנו עליה - יש לעורר עוד על מצות איבוד עבודה זרה מארץ ישראל [שם אתה מצווה לרדוף אחריה], שלצערנו בענין זה - לא רק שהרשויות אינן מאפשרות לאבד, אלא הן דואגות לשמר בתי עבודה זרה וכו' בגלל המדיניות המעוותת של "מקודשת לשלושת הדתות" וכדומה, ע"פ"ז, וזאת, בגלל רצונם להתחנף לאומות אשר סביבותינו, וכמעט אין פוצה פה עליהם מקהל יראי ה'.

ולכן, צריך לעסוק הרבה בתודעה הציבורית בענין זה, ולעורר ולפעול אצל הגורמים בעיריית ירושלים/ שר המורשת/ השר לעניני ירושלים וכדומה.

וראוי אולי שתהיה איזה עמותה / ועדה / ארגון שיהיה ענינה לעסוק בענין זה - למצוא מקומות שיש מה לתקן בהם [להוריד בתי עבודה זרה שונים מרשימת האתרים השומרים, להפחית בעניני נצרות וכדומה באתרי תיירות, ועוד ועוד], ולפעול אצל הגורמים השונים בענין זה, ובעיקר בתודעה הציבורית, שאם לדוגמא, בבחירות לעיריית ירושלים זה יהיה נושא חשוב ויצביעו עבור מי שזה חשוב לו, ואם תהיה דרישה מצד הציבור שיאמר שכאן זה ארץ ה' ואין כאן מקום לעבודה זרה הטמאה ואנחנו רוצים את ירושלים קדושה, אולי זה יעשה דה-לגיטימציה לעניני ע"ז, וזה יחלחל לעירייה ולמשטרה ולתיירות וכו'.

ויהי רצון שבזכות קיום "אבד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו-שם הגוים את אלהיהם", נזכה אנחנו לעבוד את ה' א-להינו - במקום אשר בחר ה' לשום את שמו שם - ושם נביא עולותינו וזבחנינו, ונשמח שם לפני ה' במהרה בימינו.

שלמה הלוי

* הערת המערכת:

לצערנו הרב, גם אצל הגוים הישמעאלים, קיים הטעם של 'פן יחסיאו אותך לי', כמו שכתב החזו"א בשביעית סימן כד ס"ק ג, שההחטאה היא לדתות כוזבות גם אם אינן עבודה זרה ממש, וז"ל - 'וקרינו בהו' פן יחסיאו' בכפירותם, והם אכן מחטאים רבים עד כדי להתאסלם ממש רח"ל, ובפרט רבבות בנות ישראל שהחטאו ומחטאים באופן גורא, ואף בשאר דברים כנגיבה וגזילה ופריצות, שהם מחטאים ביותר.

...

רבי לוי פתח בפסוק "ואם לא תורישו את יושבי הארץ", ומבאר רש"י, שהגזרה של המן היתה עונש על כך שלא קיימו זאת בימי שאלו שלא מחה את עמלק. במדרש (פתיחה ז) מבואר יותר בהרחבה, שמזה שחמל שאלו על אגג - יצא המן שגזר להשמיד, להרוג ולאבד. והנה, רבי לוי לא הביא פסוק שקשור למחית עמלק בדווקא, אלא את הפסוק הכללי על הורשת יושבי הארץ. ומבואר, שהנקודה היתה שעברו על ציווי זה, שזהו הגורם למה שכתוב בהמשכו - "והיה אשר תותירו מהם לשכים בעיניכם ולצנינים בצדיכם וצררו אתכם על הארץ אשר אתם יושבים בה".

ומוסיף המהרש"א, שחטא זה גורם לרדיפות וצרות גם כשאינם נמצאים בארץ ישראל, וכלשון הפסוק "וצררו אתכם על הארץ אשר אתם יושבים בה", וכמו שהיה בימי המן, שהיתה הגזרה בחו"ל, דהיינו שהצרות הללו אינן רק תוצאה טבעית ודבר טכני - שאם ישארו גוים בארץ, ממילא הם יצרו ליהודים שם, אלא זהו עונש על אי-הורשת יושבי הארץ, שתהייה רדיפות בכל מקום שהם, וממילא המציאות היא שאין שום מקום בעולם בו יכול יהודי לשבת בחוף מבטחים בשלום ובשלום, והדרך היחידה לזכות לחוף מבטחים היא רק להוריש את הגוים מהארץ.

ויש לשים לב לנקודה חשובה, ולפיה מצות הורשת יושבי הארץ חלה על כל הגוים שנמצאים בארץ ישראל ולא משנה מאיזו אומה הם, ולא רק משבעה אומות, וכפי שכתב האור החיים (במדבר לג נב), והוא מוסיף עוד דבר חשוב, שגם אם מכל סיבה שהיא אין בנו כח להרוג את האומות שנמצאים בארץ, לכל הפחות מחויבים לגרשם מהארץ ולרשת את המקום שיהיה ביד ישראל.

וה' יעזרנו להוריש במהרה את כל הגוים מארץ קדשנו

ישראל יצחקי

...

הדיון על כיבוש הארץ

ב"ה

לכבוד מערכת בית המדרש של 'קדושת ציון',

בהמשך לדיון שעורר הכותב החשוב בגיליון אדר-ניסן (גליון 83) בעניני ירושת הארץ וכו', אכתוב כאן עוד כמה דברים מענייני כיבוש ארץ ישראל ואיבוד עבודה זרה:

1. המצווה של גירוש גוים שהזכיר הרב הנ"ל, נראה שפשוט לרוב ככל הראשונים, שמצווה פרטית ממש יש רק על שבעת עמי הכנעני הכתובים בפסוק, כמו שכתב הרמב"ם - שהם שורש עבודה זרה ויסודם הראשון (ספר המצוות מ"ע קפז) - וכן כתב "זכר אבד זכרם" (הלכות מלכים פ"ה ד"ה). אבל שאר הנכרים שבארץ ישראל דינם הוא - או מצד כיבוש הארץ אם נלחמים בנו, או כחלק ממצות איבוד עבודה זרה אם הם עובדים עבודה זרה, [ואלו שאינם נלחמים, ולא עובדים עבודה זרה וגם מקיימים שאר מצוות בני נח אכן יכולים להיות בארץ כגר תושב אם יקבלו שבע מצוות, ואף שאין מקבלים גר תושב בזמן הזה, מכל מקום לא מצינו שצריכים לגרשם]

כדלהלן:

ויש לידע, ששתי מצוות אלו [כיבוש ארץ ישראל ואיבוד עבודה זרה ממנה] קשורות זו לזו, ובאותו בדרך כלל ביחד בתורה:

א. כיבוש וירושת הארץ (מצווה ד לרמב"ן על ספר המצוות לרמב"ם). היא כתובה בעיקר בפרשת מסעי - "והורשתם את-הארץ וישבתם-בה כי לכם נתתי את-הארץ לרשת אתה" (במדבר לג נב).

ובכלל מצוה זו - כל המלחמה בערבים וכו' שאינם מסכימים לשלטוננו ונלחמים אתנו על ארץ ישראל, וכבר כתב שם הרב מנשה בן יוסף, שהטיפול בערבים

לכבוד 'קדושת ציון',

ברצוני לכתוב הצעת דברים בבאור הנהגת ה' יתברך בענין עסקאות שחרור החטופים.

הנה אף שאנו בודאי נצטוונו שלא לעשות את העסקאות המופקרות והנוראיות הללו משום פיקוח נפש ומשום חילול ה', אבל הקב"ה לא חושש כמובן לפיקוח נפש שהרי בידו נפש כל חי ורוח כל בשר איש, וכמו שעניינו ראות, שברצותו מסכל פיגועים נוראיים שוב ושוב ושוב באורח פלא, והוא מסובב את ההנהגה הקלוקלת מחמת סיבותיו הוא. ואם המלחמה וצורה נגרמו משום מילוי סאת החוטאים, נראה ששחרור החטופים נגרם דווקא משום תשובתם הגדולה של השבים מן השבי.

ודבר זה שמעתי באזני ואף ראיתי בעיני, כיצד חטופים שחזרו שבים לאביהם שבשמים ומשיבים אחרים עמם בעוז ותעצומות באופן שממש לא יאומן כי יסופר, ויש שהוריהם התקרבו לדת בעקבות רצונם ותקוותם לחזרתם.

וזו הראנו הקב"ה, המסובב כל הסיבות, שיחזרו חטופים שיקדשו את שמו בשובם בתשובה שלמה, ובהשבתם אחרים בתשובה שלמה. ואנו אין לנו אלא לקרוא את המקרא הזה - "רבות עשית אתה ה' א-להי נפלאותיך ומחשבתך אלינו אין ערך אליך אגידה ואדברה עצמו מספר".

ונחתום בשבחם של ישראל שאמרו חז"ל (מגילה טז.) - "כשהם עולים - עולים עד לכוכבים, וכשהם יורדים - יורדים עד לעפר". וזה נראה לעינינו בכל השבים בתשובה לאחר שנצלו מעמק הבכא.

ועוד אמרו (כתובות סז.) - "אשריכם ישראל! בזמן שעושים רצונו של מקום - אין כל אומה ולשון שולטים בהם, ובזמן שאין עושים רצונו של מקום, מוסרם ביד אומה שפלה, ולא ביד אומה שפלה, אלא ביד בהמתם של אומה שפלה".

והנה סוף המאמר, בעונותינו, נתקיים בזמננו, שנמסרו שונאיהם של ישראל ביד בהמות האדם שיצאו מהאומה השפלה, והיה רצון שיתלה לנו הקב"ה תחילת המאמר בסופו, ובמהרה לא תשלוט בנו אומה ולשון.

ישעיהו ד. מבני ברק

יש תורה!

החילונים מנסים לבייש את הממשלה היום, שהם רוצים להמית את ילדי עזה ברעב. אני לא מבין מה הבושה בזה. כתוב בתורה (דברים יב) "ואם לא תשלים עמך ועשית עמך מלחמה וצרת עליה", וכתב רש"י: "ואם לא תשלים עמך ועשית עמך מלחמה. הכתוב מבשרך שאם לא תשלים עמך סופה להלחם בך אם תניחנה ותלך. וצרת עליה. אף להרעיבה ולהצמיאה ולהמיתה מיתת תחלואים" (שם).

אם כן, אנחנו מצווים לצור עליהם ולהרעיהם אותם דווקא, ואין זה שאנחנו לא עושים את הכל לראות שהמצור ימשך עד "ונתנה ה' א-להיך בידך. אם עשית כל האמור בענין, סוף שה' נותנה בידך" (שם).

וגם אם לא ישמעו לנו, חייב להיות שמישהו ימחה לפני הכל, ולא יאמרו שאין תורה. בפרט שזה דבר המפורש בתורה, ואין בזה סברה של מוטב שיהיו שוגגין (ראה רמ"א על אורח תר"ח סעיף ב בשם הר"ן והרא"ש).

מרדכי פ.

על התקופה

האם אנחנו שותפים לתהליך?

לכבוד מערכת בית המדרש - 'קדושת ציון',

ברצוני לעורר דיון בשאלה הבאה:

נראה, כי בשנים האחרונות חל שינוי בתודעה של רוב בעלי הדעה בציבור החרדי. כיום, רובם מסכימים שמה שנעשה כאן בדורות האחרונים הוא בעצם הכרזה של הקדוש ברוך הוא על 'סיום הסכסוך' ועל רצונו יתברך להחזיר אותנו להיות כימי עולם וכשנים קדמוניות. כמובן, שלאגודת 'קדושת ציון' יש חלק גדול בשינוי התודעתי הזה. לא מדובר רק על צעירים שפותרים עיניים נועזות ורוצים 'להחליט בעצמם', יוצא לי לפגוש גם לא מעט מבוגרים, שמשנים את דעתם בנושא.

באופן טבעי, אחרי שאדם מזדהה עם הדברים, הוא רוצה להתייחס אליהם, לפעול בכיוון הזה, כי כל יהודי ירא שמים שרואה שהקב"ה רוצה משהו - מיד הוא שואל את עצמו, איפה אני בתמונה, איפה אנחנו בתמונה?

ההתלבטות שלי היא, האם כפי שכולם יודעים, התהליך הזה בא בדרכים עקלקלות, ופה ב'קדושת ציון' אוהבים למצוא סימנים וראיות במקורות הקדומים שלנו, שאכן כך אמור להיות 'לא זכו - עני ורוכב על חמור' וכו' והגאולה מתקדמת בדרך הטבע, האם עלינו לקחת חלק בקידום הגאולה?

או אולי אנחנו צריכים דווקא לראות את הגאולה מן הצד. אולי הקב"ה רוצה שנחשוב שאנחנו לא ראויים להיות חלק מזה, ושהוא - יתברך שמו - עושה אך ורק למען שמו, היות ויש חשש כי דבר זה יהיה על חשבון 'שיטת היבדלות' שלנו?

הבעיה שלי בעצם מוגדרת בשאלה - איך אפשר להתייחס בפועל לעובדה שהקב"ה בחר בגאולה ע"י חמור, בלי להפוך לחמור. האם יש דרך מעשית ללכת בין הטיפות?

יצחק א., בני ברק

הרב שמואל מלוביצקי:

ההתלבטות כאן היא מיותרת. הצד הראשון נכון בהחלט. אנו, כלומר אני ואתה, בהחלט חלק מהמהלך ההיסטורי המתבצע לנגד עינינו. הנסים הם כל-כך גלויים ונפלאים, המהלך כה זועק 'הנה גאולתכם קרובה'. כבר קשה להגדיר זאת בשבילנו 'בדרך הטבע'. זה כבר כמעט פורץ את גדרי הטבע, ורק עיוור עדיין לא רואה זאת.

ברור הדבר, שהקב"ה רוצה מאיתנו להיות חלק מהתהליך. ובצורה שלא פוגעת ברוחניות [אדרבה - במציאות, החיבור לגאולה מביא לתנופה אדירה בעבודת ה', זה משנה את כל העבודה מתוך אהבת ה' וזוהי התרופה לרוב בעיות הדור בעבודת ה'. קרבת ה' שמקבלים מהתבוננות בחסדי ה' ובחזרתו אלינו, מכסה כל פשעים, ומדלגת כל המכשולים].

והדברים המעשיים לענ"ד:

דבר ראשון - 'ההכרה'. מי חכם וישמור אלה ויתבוננו חסדי ה'. יש חיוב מיוחד בתורה - "בינו שנות דור ודור". זאת לא המלצה, זה חיוב. ואם אין אתה יודע להתבונן, יש עצה - "שאל אביר ויגדך זקניך ויאמרו לך". ואת זה משתדלים ב'קדושת ציון' לעשות, להביא מדברי זקנינו, היאך הם ראו ורואים את זה.

שנית - להודות ולהלל. מי שיש לו 'ההכרה', מתחיל כבר עכשיו לשיר את ה'שיר חדש' שהבטחנו בליל הסדר. אמנם, כפי שכתב השואל בצדק, יש לנהוג בזה באיפוק ובמסגרות מתאימות, וכל זה משום 'עין הרע'

ומשום 'לשון הרע' ומשום חשש בחינוך הילדים ועוד חששות, והערות יעשה בדעת.

הדבר השלישי הוא לפרסם בכל דרך אפשרית את הרעיון והמחשבה האמיתית, שעוד ועוד יהודים יקריים יראי ה' יתחברו אל האמת. אין לתאר ואין לשער את גודל התועלת שדבר זה יביא. מלבד עצם הדבר, שיש חובה מן התורה שיהודי יכוון דעתו ומחשבותיו אל האמת הא-להית [מה שנקרא 'השקפה', אבל לא 'השקאפע'...], הרי גם בחיי המעשה, זה יביא לדברים גדולים.

דבר רביעי - לפרסם את גודל העניין לגרום לבני חו"ל יושבי החוץ לעלות לציון ברינה. ויש בזה הרבה מה לפעול. וכן יש לכבד ולייקר את עלו שעלו, ולהתעניין בשלומם ולסייע להם להתאקלם. וגם יש לפרסם את האיסור החמור לצאת מארץ ישראל לחו"ל, ולהזהיר לכולם שגם בארץ ישראל יש הרבה קברי צדיקים, וד"ל.

דבר חמישי - לחזק - במידה ומתאפשר לו - את ענין ההתישבות בכל חלקי הארץ, ובפרט ביהודה ושומרון [ובקרוב גם בעזה, בסוריה ובלבנון] נחלת אבותינו. ברור, שגם בזה נאמרה האזהרה דלעיל, לפעול בחכמה וללא התחברות לגורמים שאינם פועלים לגמרי על-פי התורה, וד"ל.

דבר שישי - ואולי זה הראשון - להרבות בתפילה מעומק הלב. ובפרט בתפילות המוספים ובתפילות הימים הנוראים, לבקש מה' לזרז את התהליך במהרה בימינו, אמן.

האם כאמת הגיע הזמן?

במהלך השיחות שניהלתי עם חברי בשנים האחרונות בכל הנושאים של 'קדושת ציון', שמעתי טענה, ולפיה אין לה' ענין לא במגורי יהודים בארץ ישראל ולא בשליטה יהודית בארץ ישראל, אלא רק בגאולה שלמה שעל-ידי משיח צדקנו, ושלבי הביניים - אינם נספרים כלל, לדעתם.

ויש בזה שני סוגים [או שתי דרגות].

ישנם כאלו, שכלל אינם מכירים את 'עם ישראל', אלא רק 'דת יהודית'. ואם אין עם - אין צורך במלך ומלוכה וממשלה, ולא בארץ ומקום ישוב אחד לכולם, ישמור כל אחד על דתו היהודית באיזה מקום בגלובוס שנמצא ודיו. התופעה מצויה בעיקר אצל אלו שאינם יודעים לקרוא פסוק אחד בחומש. מדובר במיעוט, ברוך ה', אבל הוא מיעוט המצוי, לדאבונו.

הרוב, לעומתם, מכירים בכך שעם ישראל צריך ארץ ושלטון, ושבעקרון זהו רצון ה', רק טענתם היא שעדיין לא הגיע הזמן לכך, כי אנחנו בגלות, ומעשי הציונים הם כבני אפרים שיצאו קודם הזמן [ומגבים את דבריהם בצטוטים מחכם פלוני ואלמוני וכו'].

אני מיד משיב להם, שלטענתם, אין להם לגור בארץ ישראל.

אבל כמובן, זה לא מספיק.

יש לי מה לענות, אבל אשמח לקבל מכם דברים ביחס לטענה זו.

[אגב, דפדפתי למעלה בגליונות 'קדושת ציון' ולא מצאתי מאמר מיוחד שמתחיל לכך].

ש. ד.

הרב משה מלוביצקי:

כבוד הכותב היקר, שלום רב.

הטענה, ולפיה מגורנו בארץ הוא כמעשה בני אפרים, מבוססת על הנחת יסוד מוטעית, הקובעת כי ישנה

רק דרך אחת להמרות את פי ה' והנהגתו - קירוב הגאולה טרם זמנה.

ראוי להזכיר, שבמכת חושך מתו יותר יהודים מאשר בעליית בני אפרים, ארבע חמישיות מהעם [לפי הדעה ה'מקלה']!

התבוננות בדברי ימי עם ה', מעלה את התובנה הברורה, ולפיה עם ישראל נכשל יותר פעמים בהכחשת גאולה מאשר בנטילת גאולה בזרוע.

יאמר האומר: אבל בזמן גאולת מצרים היה משה רבינו, ובזמן עליית בבל היו חגי, זכריה, מלאכי ועזרא, ואילו איתנו אין יודע עד מה.

ישיב המשיב: ראה והביטה עד כמה גדול היצר המעכב מלראות את הגאולה, שגם נגד נביאים ורבים של נביאים העיז פניו והניא את רוב העם מהגאולה, ושומר נפשו מאד שלא תלך בנתיבתו.

ובאמת, אם תקיים מצוות 'בינו שנות דור ודור' כראוי, ללמוד את מאורעות עמנו כדי לקחת מהם מוסר השכל, לדעת את אשר יעשה ישראל, או אז תשכיל ותבין, כי חשש זה מפני מעשה בני אפרים הוא זה שעמד בעוכרם של קבורי מכת חושך.

בין תבין, בעת דבר משה אל העם, הלא חלפו בקושי שלושים שנים מאז עלו מאות אלפי בני אפרים לפני קץ הגאולה (ראה תרגום דברי הימים א' ז כא), וטענתם בפייהם, שיש למנות את ארבע מאות השנים מעת כריתת הברית בין הבתרים, והסוף הנוראי ידוע לכל.

והנה, קם לו בן עמרם ומבקש להקדים את הגאולה במאה ותשעים שנה, והפעם עם תיקון קל, שיש למנות את ארבע מאות השנים מלידת יצחק, וכי כמה דם יהודי נשפך עוד בגלל חוסר היכולת להמתין לעת הגאולה?

לא היתה להם קושיה על משה רבינו ממאמר גמרא שהבינוהו שלא כהוגן, כי אם 'פירכא גמורה' מדבר ה' הבורר והגלוי אל אברהם, אשר לפי גר' יהיה זרעו בארץ לא לו ארבע מאות שנה, כשברקע ניצב אסון בני אפרים שאירע לא מכבר [ובודאי תבין, כי בדור יציאת מצרים היה קל מאוד לרשעי עמנו להכחיש את נבואת משה רבנו עליו השלום, כי העם עדיין לא גדל על אלפי שנות אמונה בנבואת משה].

אבל סופם העצוב של יראי בני אפרים ושל אוהבי ארבע מאות השנה ידוע, בקשו ארבע מאות שנה, והנה הם כבר קבורים באדמת מצרים כארבעת אלפים שנה.

ומה תבקש, כי ישלח לך ה' את נביאו לבשר את תום הגלות, הרי נסתלקה נבואה מישראל ומנין לך באיזה שלב של גאולתנו היא עתידה לחזור?

ודאי ידוע לך, כי רק נבואה שהוצרכה לדורות, נכתבה. אמור מעתה, כי נביאים רבים שלח לנו ה', **לדורנו אנו**, הלא הם ישעיהו, ירמיהו ויחזקאל ושאר נביאי עמנו, עלינו רק ללמוד ולהקשיב לדבריהם, ולא להקשות עורף ולדרוש מה' נביא בן דורנו, כי זה הוא חטא בני בבל המסרבים לעלות עם עזרא, וזה הוא חטא מתי מכת חושך המכחישים את נבואת משה בן עמרם.

יתכבדו מתנגדיך ויפתחו את ספרי הנביאים, יראו את דברי חכמי התלמוד וממשיכיהם, ויבינו שהם אינם יראי שמים מרבים שמפחדים מלהיות בני אפרים, כי אם עם קשי עורף שלא ידעו ולא אבו להלך בדרכיו. וכשם שיש מאמר לבל ידחקו את הקץ, הלא בה בגמרא זו הגרסה היא שלא **ירחקו** את הקץ, ועל אזהרה זו שלא ירחקו תמן יסודותיו בעל אם הבנים שמחה (פרק ג אות י) בחומר האיסור של ריחוק הקץ בזמן שיש התעוררות משימא לשוב לציון.

ובמאמר שכתב ידידנו הרב מאיר גולדמינץ, עמד על כך, שלהבדיל מיראי הגאולה, שאבד זכרם ובטלה תקוותם, דווקא בני אפרים - על אף שלא טוב עשו בצאתם קודם הזמן - מכל מקום הם נבחרו בידי הקב"ה לקום בתחתית המיתם ולשמוח בישועה, ולא די בכך, אלא שנבחרו על-ידי ה' להיות לכל ישראל לאות ולמופת

לא להתיאש מן הגאולה, כמו שנאמר ביחזקאל לז על תחתית המיתם שעשה יחזקאל ללמד את עם ישראל לכל יתיאשו מן הגאולה. ומי המיתם הללו שהחיה? וזה לשון רש"י במקום - "רבותינו אמרו, שהיו משבט אפרים שיצאו ממצרים לפני הקץ והרגום אנשי גת הנולדים בארץ, כמו שאמור בדברי הימים".

...

פ' המצב של עם ישראל היום - מה הענין בארץ ישראל?

לראשי אגודת 'קדושת ציון'

שלום וברכה.

בשנה האחרונה, נתתי אל לבי לעסוק ולברר מה היחס של תורתנו הקדושה לתקופתנו ולמצבנו. מעולם ידעתי, שהנושא מורכב, אך דחיתי את העיסוק בזה, משום שראיתי שאלה זו כענין של אמונה והשקפה ולא משהו מעשי ממש. אך כשהתחילה המלחמה, 'נפל לי האסימון', ששאלת היחס למצבנו היא שאלה בעלת השלכות מעשיות ברורות ואין לנו אפשרות להתחמק ממנה.

[לדוגמא, שאלת החזרת החטופים במחיר קיום החמאס או במחיר שחרור רוצחים, שאלת היחס לחיילים, שאלת דרכי ניהול המלחמה, ועוד ועוד. בכל הדברים האלו ועוד, נציגי בכנסת ובממשלה שקיבלו את סמכותם מחמת הצבעתי פעלו כצד מסוים, וכאן מחובתי לברר מהי דעתי ולדרוש מנציגי לעשות כן].

ידוע בעולם, שיש שלוש שיטות בענין זה.

1. שיטת הרבי מסאטמר, שעד שלא יבוא משיח בדרך נסית ויגאל את ישראל באותות ומופתים, אסור לנו לעשות שום צעד המקל מעלינו את עול הגלות. לשיטתו, לא ברור מדוע מותר לגור בארץ בזמן הזה, ובוודאי אין היתר לכבוש את הארץ או להוריש ממנה את הגויים, וקל וחומר שאין להסתכן בשביל מגורים כאן, ומי שעושה כן הוא אדם פחות ומגונה שאדמתו חביבה עליו יותר מגופו [ובוודאי אינו עדיף מאוקראיני שמוותר על חייו כדי שיהיה דגל אוקראינה תלוי בדוניאצ'ק].

2. שיטת חכמי הציונות הדתית, שהקלת מצב הגלות בזמננו היא עדות על כוונת ה' לסיים את הגלות בדרך הטבע, ומחובתנו לפעול להביא את ימות המשיח בדרך הטבע, ומצוה גדולה היא ליישב את ארץ ישראל בעם ישראל ולהוריש את הגויים, ומצוה עצומה היא לסכן עצמו למען קיום מצות ה' הנשגבה, תכלית בחירת עם ישראל.

3. שיטת רוב החרדים, והיא שיטה אמצעית - לא פועלים להגדיל את הישוב ולא פועלים לסלקו, לא בעד מלחמה ולא בעד שלום, שב ואל תעשה. וגם בה יש שני זרמים - יש הסוברים, שבעיקרון צודק הרבי מסאטמר, והסיבה שאיננו נוהגים כמוהו היא מסיבות צדדיות [כגון שהצורה לקרב יהודים שפרשו להחזירם לדת ישראל היא ע"י התחברות מסוימת איתם, או על-מנת לממן את הישיבות הקדושות ותלמודי התורה וכדומה]. וישנם הסוברים, שבעיקרון צודקים הדתיים לאומיים, אך למעשה איננו יכולים להשתתף בישוב משום החשש שנתחבר לחילונים וכיוצא בכך, ועל-כן אנו יושבים ולא פועלים.

והנה בציבור הכללי [להבדיל], אנשים רבים נמשכים למפלגות מרכז משני טעמים. האחד, שקשה להם להכריע מי צודק והם מוצאים צדק בדברי שניהם, ומרגישים שמפלגת המרכז לוקחת בשיקוליה את שני הצדדים. והסיבה השנייה, היא עצלות ופחד, שפחדים משינויים וטוב להם ב'סטטוס קוו' שנוצר. [ובזמן

מלחמה המרכז נאבד, כיון שחיילים לפעול ואי אפשר להישאר ב'שב ואל תעשה', וכל צד מדגיש את דעתו, ועל-כן הקצוות מתחזקים].

והנה, אנחנו כיהודים מאמינים השואפים לקיים את רצון ה' בשלמות, אין לנו פריבילגיה ללכת אחרי מי שיהיה לנו קל ונעים אתו, ואנו צריכים לברר בלי משוא פנים מה התורה מלמדת אותנו.

וכשנכנסתי לפרדס זה, לא מצאתי ידי ורגלי, כי הרבי מסאטמר באר שיטתו באריכות בספריו הידועים, וגם בקרב הציבור הדתי לאומי יש עשרות ספרים בענין זה לבאר שיטתם, מימות הראי"ה ועד חכמי זמננו. אבל כשחיפשתי מה דעת רבותינו מנהיגי רוב הציבור החרדי, לא מצאתי משנה ברורה בענין. מצאתי מאמרים בעיתונים, מצאתי ציטוטי סיסמאות שונות ומשונות, מצאתי הגדרות שונות שנאמרו בהקשרים שונים, ובעיקר מצאתי הרבה סתירות.

[ובאמת, שיטת ה'שב ואל תעשה' היא קשה מצד עצמה, כי בתורה אין פשרות, ואם לפי התורה צודק יאיר גולן, שהערכים צריכים לגור פה, ברור שהחרדים צריכים לדרוש כל הזמן להקים להם מדינה, ואם זה מסוכן - יתכבדו היהודים ויעזבו את הארץ, שהרי כל זמן שלא נתנה לנו, אנחנו באמת לסטים! האם משום שהימין נותן לנו יותר תקציבים [לו יה...], מותר לנו לגזול את הארץ מהערכים שקיבלוה עד ימות המשיח? וכן לאידך גיסא - אם הרב כהנא צדק, ומחובתנו להוריש את הגויים מארץ, מי מתיר לנו לא לדרוש את זה? האם משום שאז השמאל יתקפו אותנו ויקצצו לנו תקציבים [יותר מהימין...]? וירחיקו בעלי תשובה, מותר לנו לעבור על מצוות ה'?

ומה מאוד שמחתי, כשמישהו שלח לי את אוסף גליונות 'קדושת ציון', המלאים דברי תורה עם מקורות ברורים וטענות מסודרות דבר דבור על אופניו.

שם מצאתי דיבורים רבים על תכלית בחירת עם ישראל לעבוד לפניו בארצו, קראתי את הדיבורים הרבים על הסילוף שיש בתחושה כאילו היהדות היא רק משהו אישי בין האדם לקונו והענין הלאומי וארץ ישראל הוא דבר מיותר שעקרונות היהדות יכולה להתקיים בלעדיו. [וכמה התרגשתי מדבריו הנחרצים של הרב פינקוס שהובאו בגליון האחרון - 'ולשון זה' - 'לעשות רצון א-להי חפצתי, ועכ"פ ועל כל אופן עבדי ה' אנחנו, יעשה עמנו כרצונו וחפצו' - אלו ערכים עליונים ויפים, אבל אין זו יהדות, שהיהדות היא כריתת ברית אהבה ודבקות (נפש שמשון אמונה עמ' ריד)].

מצאתי גם דברים רבים עם הרבה מקורות על האפשרות של גאולה בדרך הטבע, כולל גאולה שמתגלגלת על-ידי אנשים שאין רצונם להרבות כבוד שמים, ואפילו מקורות שנבאו שכך יהיה [כמו נבואת יחזקאל על שיבת ישראל למרות חטאיהם כדי למנוע חילול ה']. ועדיין יש שתי נקודות שבעל דין מוצא מקום לחלוק בהם.

הנקודה הראשונה - כיון שעם ישראל רובו חילוני, מניין לנו שעל כזה ישוב ארץ ישראל נצטוונו, ואף שיתכן שביום מן הימים יחזרו כולם בתשובה ויבנו את המקדש, סוף סוף כיון שכיום העם היושב בציון אינו הולך בדרך ישראל סבא, מי אמר שעם כזה צריך לשבת כאן? ואף אם אין חוב להוריש את החילונים מן הארץ [ראה מדור בית המדרש בגליון 83], סוף סוף מניין שצריך להוריש את הגויים וליישב כאן חילונים? ובפרט, שאחרי שהעם חילוני, גם צורת השלטון היא חילונית, וגמצא שמתנת הארץ שמטרתה היא להעמיד את מלכות ה' בעולם אינה מתקיימת לבינתיים, ומנין שבמצב כזה יש בכלל מצוה בישיבתנו כאן?

וצריך להבין, שאין זה נושא של כסף וזמן, אלא שאלה של פיקוח נפש, כי אם במצבנו יש מצוה לרשת את הארץ, ברור שצריכים להיכנס במלחמה עם כל

הסיכונים הכלולים בה [וכמו שיהושע בן נון לא היה פטור מלכבוש את הארץ מחמת פיקוח נפש]. אך אם במצבנו איננו מצויים לכבוש את הארץ, אסור להסתכן בשביל הישוב כאן.

הנקודה השניה - הנה כולם מסכימים, שהגאולה השלימה היא רק כשעם ישראל עומד לפני ה' ועובד אותו בשלמות, והרי לפי דרך הטבע אין סיכוי שזה יקרה לבד, והדרך היחידה שזה יקרה היא ע"י התערבות א-להית נסית, ואם כבר צריכים לחכות לנס שיחזיר את ישראל בתשובה - מדוע לא נחכה לנס שיגאלנו ויסלק את הגויים מכאן ויבנה ערי יהודה?

אשמח לקבל תשובת הכותבים.
ברכה, **אריה מרקוביץ** מארץ בנימין.

הרב בצלאל גנז:

הדברים טעונים אריכות הסבר, אבל ננסה לקצר לנקודות העיקריות.
הנקודה הראשונה:

אתה שואל האם יש עניין שהחילונים בכלל יהיו כאן, ומניין שצריך לרשת את הארץ ליישב חילונים, ואם לא - מדוע יש בכלל להכנס לפיקוח נפש עבור כך.

אם היינו לפני 80 שנה והדיון היה האם להקים מדינה שבראשה יעמדו חילונים ושלא תתנהל ע"פ תורה, והיו באים לשאול דעת תורה ולקבל את התשובה ולהתנהג על פיה להלכה ולמעשה, היה אפשר ליצור דיון על הנקודות שאתה מעלה.

[ובמאמר המוסגר, אכן התקיים כזה דיון בדיוק על הנקודות האלה בשיבת מועצת גדולי התורה בתרצ"ז, היו דעות שונות לכאן ולכאן, כשבסופו של דבר ההחלטה שהתקבלה היא שאנו לא נתנגד להקמת מדינה כזו ונקבל אותה, הגם שאיננו מסכימים שלא תתנהל ע"פ תורה].

היות ואנו כאן אחרי 80 שנה, הקב"ה לא שאל אותנו אם להקים מדינה כזו, ולהבדיל - גם החילונים לא שאלו אותנו. המדינה הוקמה.

המצאות היא, שיש שלטון יהודי בארץ ישראל, וחלק גדול מאד מיהודי העולם הידועים לנו נמצאים בה, ביטולה אינה אפשרות מעשית לחלוטין מסיבות גשמייות ורוחניות, וממילא השאלות שאתה מעלה - אין בהן שום נפקא מינה.

[אנו גם מאמינים, שמאחר ואי אפשר ואין בחירה לבטל גזירת הקב"ה, וכמו שלא יכלו בעלי בחירה למנוע את המבול ולא את גלות מצרים - ראה מה עלה בגורלם של בני אפרים והמעפילים - גם את גזרת הגלות ושמת הארץ שנגזרה בחורבן בית המקדש אין בעלי בחירה יכולים לבטל ללא הסכמת הקב"ה. ואם חזרנו לכאן בשלטון יהודי והפרחנו שממות הארץ - כנראה שהקב"ה נמצא במהלך הזה...].

כרגע, המוטל עלינו על-פי התורה הוא לדאוג לאחינו בני ישראל היושבים כאן - לרוחניותם ולחיים ולפרנסתם ובריאותם וכו'. ולכן, עלינו להשתמש בכל הכלים שישמרו על הרוחניות של העם הישוב בציון [למשל, כח פוליטי עם חקיקה מתאימה וביטול מוקדי כוחות הרשע הממלכתיים - היועמ"ש, הבג"ץ, הפצ"ד וכו' - שרוצים לעקור את רוח ישראל סבא מהעם היהודי] ועל חייהם [קרי - כח צבאי שישמור על החיים, כמו שאנו מבינים שיש להקים ולתחזק בתי חולים].

הנקודה השניה:

אתה טוען, שלפי דרך הטבע עם ישראל לא יחזרו בתשובה ללא התערבות ניסית, ואם צריך לחכות לנס - נחכה לנסים על הכל.

לא מבין למה אתה מתכוון באמריך שעם ישראל יחזרו

בתשובה רק על-ידי נס. קודם כל - מה ההגדרה של חזרה בתשובה, איזו דרגה צריך של חזרה בתשובה כדי להביא משיח? שכולם עד האחרון שבבני ישראל יקפידו על מים אחרונים ותפילין דר"ת? זאת מניין לך?

אולי מספיק, שרק חלק יחזרו בתשובה ויזכו את כולם [אפשרות המוזכרת בדרך ה' לרמח"ל ובלשם], אולי מספיק שיחזרו בנקודות מסוימות וזה כבר יגיע את התהליך, ובכלל - ביחזקאל לו מבואר, שהקב"ה יגיע את תהליך הגאולה ללא זכויותינו כלל אלא רק למען שמו, ורק אחרי שיחזרנו לארץ ישראל, יתן לנו לב חדש ויחזירנו בתשובה. כיצד יעשה זאת, על-ידי ניסים או על ידי דרך הטבע? זה תלוי בדרגתנו, אם נהיה ראויים או לא. אם לא נהיה ראויים, לא יהיו ניסים למעלה מדרך הטבע (אור החיים בלק על הפסוק "דרך כוכב מיעקב" ומלבי"ם על הפסוק "ליל שימורים הוא לה").

עם ישראל כאן. מצוות ישוב ארץ ישראל עומדת בתוקפה גם ללא קשר לביאת משיח, לכאורה גם מצות בנין בית המקדש ככל התרי"ג, שאין תלויים במשיח [ועיין תויו"ט מע"ש פ"ה, שהביא מהירושלמי, שבנין בית המקדש קודם למלכות בית דוד], ואין אנו סומכים על שום נס אלא עושים מה שמוטל עלינו מהתורה ודואגים גם לכל אחינו, שאנו ערבים על קיום תורתם.

...

אפשר להסתכל גם אחרת

לכבוד גליון 'קדושת ציון', מדור 'בית המדרש', שלום וברכה

בנוגע לנבואות על תקופתנו, אצטט מה שכתב המלבי"ם במיכה פרק ד פסוק ח - **"ואתה מגדל עדר עפל בת ציון עדיך תאתה ובאה הממשלה הראשונה ממלכת לבת ירושלים"**.

וכתב המלבי"ם: 'תחלה תהיה כמגדל של צאן, ואח"כ תהיה עופל, שהוא מבצר חזק, ומפרש שזה יהיה בשלש מדרגות, תחלה 'בת ציון עדיך תאתה', שהגליות יתחילו להתקבץ, וגלות יהודה ובנימין - שהם בת ציון שגלו מציון בחורבן בית שני - יתקבצו אליך, ואח"כ 'ובאה הממשלה הראשונה, תבוא ממשלה קטנה, שיהיה להם קצת ממשלה והנהגה כמו שהיו לישראל בימים הראשונים לפני מלך מלך לבני ישראל, שהיה להם שופטים מנהיגים אותם, ואח"כ תבא 'ממלכת לבת ירושלים' - יהיה להם מלכות קבוע, שהוא מלכות בית דוד, שאח"כ ימלוך המלך המשיח בממלכה קבועה, וכן התבאר ביחזקאל לד כג, כד, ו-לו כד-כה, ועמוס ט יא, שמלכות בית דוד תתגלה בהדרגה, ותחלה לא יהיה רק במדרגת שופט, ויתעלה לאט לאט עד שיהיה לה' המלוכה'. ומכאן ואילך הדברים והפרושים מיותרים... יש רק להוסיף שהצרות המלוות אותנו אינן גורעות מהחזון המתמשש, ושגם בתקופת השופטים היו צרות רבות. ונזכה לגאולה השלמה בקרוב

ונזכה לגאולה השלמה בקרוב

ב.מ. לוי סון

...

הן הן גבורותיו

לכבוד מערכת קדושת ציון שלום רב,

אני קורא קבוע בשקיקה עלוני 'קדושת ציון' וגם מפיעם בישראל בס"ד,

ראיתי את גליון אייר-סיון תשפ"ה, נהניתי מאוד ובעיקר מהמאמר בעמוד 12 של הרב בצלאל גנז שליט"א, בה הוא מסכם את מאה השנים האחרונות בטוב טעם ודעת ודפח"ה.

רציתי להתייחס לקטע קטן מדברי הרב גנז - "היום אנו רואים בחוש זה מעל מאה שנה, שהמהלך מתקדם והולך, ולמרות שמדי פעם ישנה איזו הפסקה שגוראת כנסיגה, כמו במלחמת יום הכיפורים או הסכמי אוסלו, הגרוש מגוש קטיף והאחרון הכבד - 'השביעי לאוקטובר', אך אחר כל זאת - העובדה היא שבבחינת הזמן, מכל משבר רק התחזקה המדינה והתקדמה בכל הפרמטרים הגשמיים והרוחניים".

בהקשר לכך רציתי להביא את דברי היעב"ץ זיע"א בהקדמה לסידורו 'סולם בית א-ל', כי "כל האומות הקדומות העצומות אבד זכרם, בטל סברם, סר צלם, ואנו הדבקים בה' כולנו חיים היום וכו' וכו' היד המקרה עשתה כל אלה? חי נפשי, כי בהתבונני בנפלאות אלה גדלו אצלי יותר מכל ניסים ונפלאות שעשה השי"ת לאבותינו במצרים ובמדבר...".

ורציתי להוסיף פרפרת נחמדה ששמעתי מבנו של הגה"צ ר' משה וולפסון זצ"ל שאמר חידוש נפלא - בריש מסכת אבות אומר הברסנורא זיע"א - "למה נקרא שמם כנסת הגדולה שהחזירו עטרה ליושנה, שמרע"ה יתקן לומר 'הא-ל הגדול הגבור והנורא', ודניאל וירמיהו ביטלוהו בחורבן בית ראשון, משום שגויים מקרקרין בהיכלו ושותק ואי גבורותיו איה נוראותיו, ואנשי כנסת הגדולה החזירוהו, משום שעם ישראל מתקיים בין שבעים זאבים, הן הן גבורותיו הן הן נוראותיו (כמובא ביומא סט: ועי"ש ברע"ב באבות פ"א מ"א).

ושואל בנו של הרב וולפסון זצ"ל, מדוע דניאל וירמיהו לא ראו את נס קיום עם ישראל ככבשה בין שבעים זאבים, וא"כ על מה ולמה ביטלו לומר 'הגבור והנורא'? רק כנסת הגדולה ראו בפלא זה?

ומתרץ הג"ל, כי דניאל וירמיהו היו בגלות בבל, שם לא ניכר נס קיומנו כל כך, משא"כ כנסת הגדולה שהגיעו לארץ ישראל לבנות בית שני - פה זה עיקר הנס, משום שאומות העולם לא פירגנו לעם ישראל לחזור לארץ ישראל, ובכל זאת שתקו ולא עשו כלום - פה נתגלו גבורותיו ונוראותיו של הקב"ה במלוא עוזם [ואמר לי, שכשהרצה חידוש זה לאביו ר' משה וולפסון זצ"ל, נהנה מאוד מזה].

ורציתי להוסיף באקטואליה בזמננו, ודאי וודאי שרואים את הגבורות והנוראות של ה', שמילאירדי גויים סביבנו רוצים להשמידנו ונלחמים בנו, לא רק שלא מפרגנים ושותקים כמו שהיה בביאה שניה בזמן כנסת הגדולה, אלא נלחמים בנו בפועל, וכל הזמן אנו רק מתחזקים מבחינה כלכלית ורוחנית באופן מעל הטבע. וכמו שכותב הרב בצלאל גנז שליט"א בסיכום הג"ל - "הארץ בנויה מהמסד ועד הטפחות. הארץ החרבה בעבר בנויה לכל ארכה ורחבה בערים וישובים מלאים צאן אדם, הארץ נותנת פרותיה בעין יפה לאחר שנתקימה בה הקללה של 'ושממו עליה אויביכם' שלא יכלו להפריחה כלכלית, כדברי רבי אבהו (סנהדרין זז), והעם היהודי הפך למעצמה כלכלית, צבאית ורפואית, שעמי העולם עומדים בתור ללמוד מנסיונה ולרכוש את עצותיה וחידושיה בכל תחום... היהדות התורנית כפורחת עלתה נצה, ספסלי הישיבות והכוללים מלאים בלומדי תורה 24/7 כל ימות השנה, תלמודי התורה מלאים בתינוקות של בית רבן, בתי יעקב מלאים בבנות ישראל ההולכות בתורת אמותינו הקדושות, ועוד היד נטויה. ארץ הקודש הפכה למרכז התורה העולמי והתורה שבה לציון. וכל זאת אפילו במימון גדול של המערכת הציונית למרות התנגדותה לכך" - הן הן גבורותיו הן הן נוראותיו.

ד.ב.ש, גבעת זאב

...

שלושה סימנים

גרסינן בבראשית רבה (צח 1): "וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל יוֹסֵף אֲנִכִּי מֵת וְהִיא א-לֵהִים עִמָּכֶם וְהַשִּׁיב" וגו'. בר אחוי דרבי יוסי: שלושה סימנים נתן להם הזקן - א. הבא בסגנון שלו 'אנכי', ב. והממנה מכס זקנים, ג. ואומר לכם 'פקוד', זה הוא הגואל.

עם ה' שהיה שרוי בגלות מצפה היה לישועת ה', וחושש הוא מ'גואל' שקר, שילייב את הלבבות בהבטחות וחלומות שווא, ואולי אף ישבה הוא את העם אחריו, בדרך שאינה דרך ה', שממנה לא תצמח הגאולה ולא הישועה. אף עלינו ללמוד מכך, על מנת שנוכל לצעוד, אנחנו ובנינו, בדרך המביאה את הגואל.

ואלו הם הסימנים:

א. סגנון שלו [הנבואה שהוא מביא] הוא ב'אנכי' - כלומר הכל חייב להיות מבוסס ומושתת על אמונה בה' יתברך, בפרסום שמו וגדולתו, וזהו הערך העליון. ה'סגנון שלו', כלומר, זו לא רק סיסמה הצהרתית, אלא כל דבריו, צעדי הגאולה, ספוגים הם בדעת ה' וקיום תורתו הקדושה.

ב. ממנה מכס זקנים - צעדי הגאולה חייבים להיות תוך הערכה אמיתית לחכמי התורה. רק מהלך המבין שהחיים הפרטיים והכלליים צריכים להיות מונהגים וכפופים לדעת תורה ויראת שמים, לחוקי תורת אמת - רק ממנו תצמח ישועה.

ג. ואומר להם 'פקד' - ובדומה לזה בשאר מדרשים, שסימן היה מסור להם ממש שביבא הגואל ויאמר "פקד פקדתי". ובשמות רבה - "פקד להבא, פקדתי לשעבר" - מהלך הגאולה אינו מצייר לנו גאולה מהצרה בה היינו בעבר, בנימה האומרת שכבר הגענו אל המנוחה והנחלה, אלא מכיר הוא שהדרך היא ארוכה, שאין 'להסתפק במועט', או בשאיפות המקטנות את גודלה האמיתי של האומה, "הרבה מקטרגין יעמדו מפה ועד גיחון".

שנזכה א"ה בקרוב לראות בהשתכללות צעדי גאולת עמו ונחלתו.

י.ש. - בית שמש

דעת המשך חכמה

לכבוד מערכת 'קדושת ציון' השלום והברכה.

בנוגע למכתב המפורסם של בעל המשך חכמה זצ"ל [שפורסם בגליון אלול-תשרי האחרון], בו כתב ש"סר פחד השבועות" בגלל רשות האומות - תמוה לי מאוד:

א - שזה התפרסם פעם אחת בחייו בעיתון של תנועת המזרחי, ולמה לא התפרסם בשום עיתון חרדי, ולא הוא היה מרבני החרדים?

ב - ועוד, והוא העיקר - שזה סותר למה שכתב בספרו משך חכמה (בראשית נ כד), וז"ל: "פקוד יפקוד אתכם והעלה אתכם. הנה למדם, כי לא יעלו כחומה עד בא נביא מה' יתברך ואמר 'פקוד' וכו'. וזה לימוד לדורות, שלא יעלו מעצמן, ולא כמו שעשו בני אפרים שהקדימו הקץ" - הנה כתב בפירוש, שצריכים לחכות לנביא ה' להתיר השבועות?

יודל אליהו בורנשטיין, ירושלים.

הרב דוד מלינובסקי:

העובדה, ולפיה זה לא מספיק התפרסם היא אכן בעיה [כמו הרבה דברים מגדולי ישראל בעניינים אלו שלא התפרסמו], אבל אין זה מערער על נכונות המכתב, שכפי שמציין הרב המעיר, הוא בהחלט התפרסם בחייו, ובוודאי היה אמור להיות ערעור ממנו אילו היה מזויף. מדובר על מכתב חם ומפורט שיצר הד רב, ובוודאי היה מכחיש אותו אילו היה מזויף. המכתב גם חזר וצוטט רבות, ואף פורסם בצורה בולטת בחייו בספר 'אוצר הארץ' [תרפ"ו] (עמ' פג), ומקור זה מצוטט בהרבה מן הפרסומים. גם בספר המוסמך 'רבנו מאיר שמחה הכהן', הכל נכנס במלואו, ויש לזכור כי ספר זה יצא בהסכמתו הנלהבת של מרן הגרא"מ שך זצ"ל.

ומה שהביא מדברי המשך חכמה, שם לא כתב שיש דין דווקא ע"י נביא, אלא הוא מדבר שם על גאולת מצרים שהיה זה ע"י נביא, אבל יכול להיות גם באופן אחר, שיחשב 'לא מעצמן' כגון שרואים הנהגת ה' מיוחדת, כמו רשות מהגויים. ובפרט, שבמכתבו הוא לא כותב שמותר לעבור על השבועות, אלא שעקב ההתפתחויות, אין בכלל עברה על השבועות, וזאת מאחר שעושים ברשיון האומות, וממילא אינה עליה בחומה כלל - והיא נקודת החידוש המרכזית במכתב, שאין כאן שבועות כלל, כי סר פחדם, ולא שמותר כעת לעבור עליהם... [ואמנם כפי שכתבנו בהערה שם, משמע מדבריו שע"פ בסוף ימיו לא היה מוחלט אצלו שיש כלל בעיה בזמננו לעבור על השבועות, משום שסבר שכבר התגלה, אמנם לא ע"י נביא אלא ע"י אותותיו הם דבריו (כלשון הנצי"ב), שהגיע זמן 'עד שתחפץ', וכפי שכתבנו, אין זה סותר את דברי המשך חכמה, ששם לא כתב שהדבר צריך להתגלות דווקא ע"י נביא. ובדרך אגב ראוי לציין, שאת ספר 'משך חכמה' כתב שנים רבות ממש קודם, כשהיה בבחרותו, כשהיה בן 17, ואילו המכתב בתרפ"א נכתב קרוב לגיל 80].

...

דרכי שמים נסתרים

לכבוד מערכת קדושת ציון הי"ו, ובפרט הרב משה מלוביצקי שליט"א

אני חניך ישיבות קדושות וחשובות בארץ ישראל, שבראשן עמדו גדולי ישראל מהשורה הראשונה, ותמיד צרם לי היחס של חלק מחובשי ספסלי בתי המדרש כלפי הנושא של ארץ ישראל, אם כי אינני חושב שזה היחס של ראשי הישיבות עצמם, שמהם רוויתי את צמאוני.

הניכור בא מזה, שהבדילו את צעירי הצאן מהתנועה הציונית שהפילה רבים רבים מבני עמנו.

אני מזדהה עם עיקר מטרת אגודתכם, וטוב שתחדירו את ההשקפה האמיתית.

ציבור בני התורה מורגל תמיד ביחס נחית כלפי מה שנראה בשטחיות יותר 'אדוק', כביכול, ובפרט - כלפי הדוגלים בקנאות [סאטמר, בריסק, וה'פסודו-קנאים החדשים', ודו"ק].

ודבר זה הטיב לבאר הרב מלוביצקי בגליון פ"ב.

ובכן, מסתבר שצדק הגה"צ הקדוש רבי ישכר טייטל הי"ד במה שדרבן חרדים לעלות ארצה בהמונים, שאז היה להם כח לא להיות מושפעים ממפירי הברית.

וגם צדק, שאולי זה יחשב חטא חמור לא לעלות ארצה כשקרקע הגולה בוערת מתחת לרגליים.

אבל אנחנו לא יכולים לקבוע בוודאות, שגזרת השואה

לא היתה מתקיימת בארץ ישראל, אם עם ישראל היה עולה אז ארצה בהמוניהם.

דרכי שמים נסתרים מאתנו, ויש חשבונות שמים שלא נדע אף פעם, ואם כבר - מסתבר להיפך, שלא 'עוון' זה היה הסיבה לגזרה נוראה זו, אלא מה שאנו עוזנו רבי מאיר שמחה זצוק"ל התירע בספרו הקדוש 'משך חכמה', כידוע.

לכן, לא נראה לי טיעון הרב מלוביצקי להרב קאהן, שאילו היו עולים ארצה - לא היתה שואה.

כי אולי אם היו עולים ארצה, השואה וחילולי הקודש על ידי קלגסי הנאצים ימ"ש, היו מתקיימים בארץ ישראל, והיו מוחקים כל זיק של קדושה והוד קדומים מארץ ישראל גם כן.

ה' יתברך יראה לנו נפלאות בשבוע עם הנבחר לציון ברינה בב"א.

המצפה לגאולת עולמים,

אליהו דניאל ב.

ר"כ אדר"א - ירושלים תובב"א

הרב משה מלוביצקי:

כבוד הרב אליהו דניאל ב., שלום רב.

לא התכוונתי לקבוע נחרצות, שאילו עלו ישראל כחומה היו ניצלים מהשואה, וגם לא התכוונתי לומר שזה הטיעון העיקרי נגד טענת פיקוח הנפש שהעלה הרב מבריסק זצ"ל. ראה לשוני ותבחי, שאני רק נוקט טענה לפום ריהטא, וכאשר אבאר.

מול תמיהתו של הרב קאהן, שממש לא מצליח למצוא סברה איך אפשר לדחות את טענת פיקוח הנפש הנ"ל, רציתי להציג כאפשרות וכדוגמא לתירוץ אחד מני רבים על תמיהתו, שפשוט אינו רואה דרך ליישב את דעת מי שתומך בעליה לארץ ישראל למרות הסכנה ה'נוראית' מפני כוונות הערבים מרגיזי א-ל, שיש מקום מרווח לסבור - בחכמת הבדיעבד בודאי, אבל גם בזמן אמת של כינוס הכנסיה הגדולה - שאדרבה, הצלת היהודים היא בארץ ישראל, והשמדתם צפויה בנכר.

לא נראה לי, שניתן לסתור דברי, ולפיהם זוהי לכל הפחות אפשרות וסברה טובה, ובזה יצאתי ידי חובתי. ועתה אשוב ואומר, שעל-אף שאיני אומר 'קבלו דעתי' ואיני קובע נחרצות, מכל מקום אחזק את דברי:

א. אחת מהשבועות שהושבענו, והוזכרנו שבעוברנו עליהן יותר בשרנו כצבאות וכאלילות השדה, הוא שלא להמנע מלעורר את האהבה משתחפץ, ואחרי שהראנו ה' כל זאת בועידת סן רמו והצהרת בלפור, סברא אלימות היא, שהמשך השתקעותנו בגלות עוררה עלינו את העונש המובטח, וכמדומני שכעין זה כתוב ב'אם הבנים שמחה', שהלכה כמותו בעניני השקפה.

ב. ידוע בשם מרן החפץ חיים זצ"ל, שהזהיר על עתיד בני ישראל בגלות, ושקרא כוועד לקרא את מאמר הנביא 'זוהר ציון תהיה פליטה' [זהר 'והיה קודש' - אחרי שיחזרו במצב רווחי ירוד לארץ ישראל, יעיר ה' לבם לשוב אליו והיה קודש].

ג. ידוע, שצבאו של הצורר הנאצי כבר עמד בשערי ארץ הקודש באל-עלמין, ושם נחל מפלה נסית ופלאית. למה ומפני מה נעצום עיניים בכה, ונאמר שדווקא אילו היו עולים לארץ - אזי היה רומל כובש אותה ועורך בה שואה כפי שהתרחשה באירופה?

בכבוד רב, משה מלוביצקי

...

על הארץ ועל פירותיה

אכילת פירות ארץ ישראל

לכבוד רבני קדושת ציון שליט"א

ברצוני לשאול אודות ד' הב"ח הנפלאים: "וכתב עוד - וי"א ונאכל מפריה ונשבץ מטובה ואין לאומרו וכו', תימה - הלא קדושת ארץ הנשפע בה מקדושת הארץ העליונה היא נשפעת גם בפירותיה שיונקים מקדושת השכינה השוכנת בקרב הארץ, כי על כן הזהיר ואמר בסוף פרשת מסעי 'לא תטמא את הארץ אשר אתם יושבים בה אשר אני שוכן בתוכה כי אני ה' שוכן בתוך בני ישראל', ואמר - אם תטמא את הארץ, נמשכת הטומאה גם בפירותיה היונקים ממנה, וכבר נסתלקה השכינה מקרב הארץ אשר אני שוכן בתוכה, ממש בגוף הארץ נסתלקה מפני הטומאה שטמאתם, ונמשך מזה כי ג"כ אנכי מסלק שכינתי מתוך בני ישראל, כי עד עתה היכל ה' המה היו בני ישראל, לפי שהשכינה היתה שורה בקרבם ממש, ועתה באכלם פירות היונקים מטומאת הארץ, נסתלקה השכינה, כי כשהטומאה נכנסת עם אכילת פירות

בתוך בני ישראל, יוצאת כנגדה הקדושה מקרב ישראל, ועל כן נוחא שאנו מכניסין בברכה זו 'ונאכל מפריה ונשבץ מטובה', כי באכילת פירותיה אנו ניזונים מקדושת השכינה ומטהרתה ונשבץ מטובתה".

אני הקטן שואל: האם מן המילים שלו אפשר ללמוד שיש מצווה/ענין לאכול מפרות ארץ ישראל, וכן האם אפשר ללמוד מדבריו שישנן תקופות, בהן דווקא באכילת פירות ארץ ישראל, ניזונים אנו מדברים 'לא טובים', רח"ל?

מה אמרו המפרשים על זה?

תודה רבה
הושע וייסמן

הרב מיכאל שפירא:

לרב הושע הי"ו שלום וברכה.

אכן, דברי הב"ח פותחים לנו צוהר במעלת אכילת פירות הארץ, שאינה אכילה סתמית, אלא דרך להמשיך את קדושת הארץ לבני ישראל.

בהקשר זה, מן הנכון להביא בבחינת 'גיד עליו רעו' - מדברי הרה"ק מאוורטש-צפת, בעל 'בת עין' ז"ע (פרשת בהר), שהאריך גם הוא בגודל מעלת אכילת הפירות, ומדבריו עולה שאכן יש מצוה גדולה באכילתם, ואדרבה - עיקר כניסת בני ישראל לארץ היא לצורך אכילת פירותיה.

זה לשונו:

"...יש לדקדק בפסוק 'וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית' וגו' 'וצוית את ברכת' וגו'. ולכאורה אינו מובן מה שהוא בלשון קושיא, שאינו דרך הכתוב. ולהבין כל זה צריך להבין מקודם ענין בריאת האדם, שאין לו קיום רק על ידי אכילה ושתייה, שלכאורה אינו מובן למה ברא הקדוש ברוך הוא את האדם

הרב משה מלוביזקי:

מה ששאל האם משמע מדברי הב"ח שיש מצווה או ענין לאכול מפירות ארץ ישראל, לא ידעתי מה מקום לשאלתו, וכי מה היה על הב"ח לכתוב עוד, כדי שישמעו דבריו על גודל מעלת אכילת פירות ארצנו הקדושה?

ומה ששאל, האם ניתן להסיק מדברי הב"ח שיש תקופות בהן יש להמנע מאכילת פירות הארץ, אתחיל מהסוף, לכתוב את המסקנה, ומשם אשוב לדון בדבריו דבר דבור על אופנו.

הנה זה ברור ופשוט, שלא ניתן להעלות על הדעת שיש ענין בזמן מהזמנים שלא לאכול מפירות ארץ ישראל, כי הרי במפורש מצאנו בגמרא (ברכות מד), שרבה בר בר חנה ורבי יוחנן אכלו מפירות גינוסר, והם הלא היו זמן רב לאחר החורבן. והנה מצאנו פעמים רבות ב"ס, שהזהירו חכמים מאכילה מדברים שיש בהם היזק לגוף או לנפש, וכגון דברים שיש בהם רוח רעה או שקשים לשכחה או שיש בהם סכנה לגוף, ובכל זאת לא ראינו ולא שמענו מעת נתינת התורה ועד עתה אף אחד ממקבלי ומוסרי התורה, שיהיר מפני אכילת פירות ארץ ישראל בזמן מן הזמנים, ואדרבה - הרי ידוע מהרבה צדיקים ואנשי מעשה בכל הדורות, שהיו מחזירים בחיבה גדולה אחר פירותיה. ועוד, וכי תעלה על לבך שמא רבי יוחנן ועד עתה היה אפילו

אחד מהחכמים והצדיקים שגר בארץ ישראל ולא ניזון מפירותיה? אין אלו אלא דברי תימה.

ומה שכתב הב"ח, שאם תטמא את הארץ נמשכת הטומאה גם בפירותיה היונקים ממנה, ברור ופשוט שגם אם וכאשר ארץ ישראל נטמאת חלילה, לעולם אינה נגרעת משאר הארצות המתועבות אשר חלק ה' כביכול לאלהים אחרים, ארצות שאוירן מלא טומאה, כפירה, ניאוף, זוהמה, לב רגז ויצירי רעים. א"כ תמיד עדיפים פירות הארץ הקדושה, שאפילו אם לא נותר בהם אלא סרך קדושה, הרי מעלתם גדולה מפירות תבל, ואם אפסה חלילה קדושתה, לא נגרעה מהם. ומי הוא זה ואיזה הוא אשר מלאו לבו לחשוב, שארץ ישראל אינה קדושה וטהורה, הלא אם אשכחן ירושלים תשכח ימיני, השוכח מירושלים ומארץ הקודש אתה הוא ששכח מימינו ומזרוע עוזו של הקב"ה, תורתו הקדושה, שכל סוגייתו היא קדושת ארץ ישראל לדור דור.

וכן כתב בספה"ק ערבי נחל (שלח דרוש א): והנה בעת שהיו ישראל במדבר, שאז נסתלק הקדושה וההשגחה מארץ ישראל, כי הכל בא למקומה של ישראל, ונשארו הכנענים שם בלי השגחה, והסתלקות של הקדושה והתענוג, לכן היתה אז המדינה אוכלת יושביה מחמת סילוק ההשגחה מאתם, ואעפ"כ הפירות היו טובים יותר מבכל המדינות אף שנסתלק כל כחה ושפעה כפי שנודע ש'שמן תורק שמן' (שיר השירים א יג) - **שבכל מקום שיש השגחה הקדושה אף על פי שנסתלק אח"כ, מ"מ הרשימו מהקדושה נשאר קיים תמיד, כמו כשמיקין שמן מתוך הכלי, ומחמת הרשימו זה היו ג"כ הפירות משונים ויפים יותר מבכל הישוב.**

אך אין ספק, שיש בקדושתן הרבה דרגות ומעלות זו למעלה מזו, וכשם שזכינו לראות בעיינינו את הרי ישראל אשר נושאים את ענפיהם ונותנים פרים הטוב לקראת רבבות אלפי ישראל ההולכים ומתקבצים על אדמתם, ודאי הוא שבד בבד עם ההשתבחות החמרית שהולכת וגדלה משנה לשנה, אף קדושתם מתווספת והולכת לה עד אשר יזכו להיות מונפים לפני מזבח ה' בטנא הביכורים במהרה בימינו.

שיהיה מוכרח לדברים גשמיים דהיינו אכילה ושתייה, ובפרט כמעט שעי"ז עובר אדם כמה עבירות ואינו יכול לעבוד את הבורא ברוך הוא בתמידות כל כך בלי הפסק על ידי טרדת הפרנסה.

אך נוכל להבין כל זה על דרך העבודה, דהנה עיקר כוונת הבורא ית' באשר ברא בחינת אכילה היה רק בשביל בחינת ארץ ישראל, מחמת שפירות ארץ ישראל יש להם קדושה כל כך כשאדם אוכל מפירות ארץ ישראל שהם ז' המינים שנשתבחה בהן ארץ ישראל ואוכל אותם בקדושת הגוף - מעורר ז' מדות העליונים ונקשר ונדבק לבחינת קדושה עילאה, ובא לבחינת 'אותם הדברים בה' א-להיכם חיים' וגו'. ולבחינת אכילה זו צריכים לכסוף ולהשתוקק מאוד שעיקר בריאת האכילה היה בשביל זה, כדי שעל ידי אכילה יהיה קשור ודבוק בבחינת קדושה ולעורר ז' מדות עליונים, אבל בלא בחינת אכילה מקדושת ז' המינים מפירות ארץ ישראל, היה קשה מאוד לידבק בבחינת קדושה לעורר ז' מדות עליונים. וזהו 'וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית הן לא נזרע ולא נאסף', היינו כשלא נזרע ולא נאסף ולא יהיה לנו מפירות ארץ ישראל לאכול, באיזה בחינה נוכל לעורר בחינת ז' מדות עליונות הקדושות. ע"ז אמרה התורה 'וצוית את ברכת' לכן בשנה הששית, כדי שיהיה לכן לאכול מפירות ארץ ישראל לידבק על ידם לבחינת קדושה עליונה.

העולה מכל מה שכתבנו, שבחינת אכילה הוא עבודת גדול לידבק על ידה לבחינת קדושה על ידי פירות ארץ ישראל".

הרי מפורש בדבריו כי מעלה גדולה באכילת פירות הארץ, וכלשונו הקדוש - **'לבחינת אכילה זו צריכים לכסוף ולהשתוקק מאוד, שעיקר בריאת האכילה היה בשביל זה'**. ודברי תורתו מאירים כספירים, נחמדים מזהב ומתוקים מדבש ונופת צופים.

...

ואביא אתכם אל ארץ הכרמל לאכול מפריה וטובה

הרב חיים לנדו
CL@KEDUSHASTZION.ORG

מיסודות האמונה היא האמונה ביציאת מצרים, וכבר במעמד הסנה מגלה הקב"ה למשה רבנו את תכליתה, שהיא בעבור "וארד להצילו מיד מצרים ולהעלתו מן הארץ ההוא אל ארץ טובה ורחבה אל ארץ זבת חלב ודבש אל מקום הכנעני והחתי והאמרי והפרזי והחוי והיבוסים" (שמות ג ח). וכן פעמים רבות נוספות, כותבת התורה שזוהי תכליתה של יציאת מצרים, כיון שהיא תכלית הבריאה, כך שלאחר צאתנו מכור הברזל הולכים אנו אל התכלית, וכפי שאכן התנבאו בני ישראל בשירת הים - "תביאמו ותטעמו בהר נחלתך מכוון לשבתך פעלת ה' מקדש ה' כוננו ידיך" - אז השיגו והשכילו שתכלית הכל הוא בעבור כך.

[ואמנם מצוי אצל הדרשנים, שדורשים שתכלית יציאת מצרים היא מתן תורה מכח הפסוק "וזה לך האות כי אנכי שלחתיך בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את הא-להים על ההר הזה" (שם יב). אך צריך לדעת, שאין זה פשוטו של מקרא, אלא כמבואר בפסוק עצמו, שהוא רק אות - סימן, וודאי שהוא החלק החשוב ביותר בתהליך יציאת מצרים, שעל-ידי כך נוכל לזכות להיכנס לארץ ישראל].

ובירמיה (ב ז) אומר הכתוב - "ואביא אתכם אל ארץ הכרמל לאכול מפריה וטובה". ולכבוד יום ט"ו בשבט - ראש השנה לאילנות - ליקטנו מדברי הכתובים וחז"ל אודות שבחם של פירות ארצנו הקדושה, מתוך תקווה גדולה שנזכה כבר לקיים את כל המצוות התלויות בארץ בשלמותן.

הנה הקב"ה כבר קרא לארץ ישראל במקראות במיני לשונות רבים של שבח וטוב מופלא, וכגון מה שכתוב (דברים ח י) - "כי ה' א-להיך מביאך אל ארץ טובה ארץ נחלי מים עינת ותהמת יצאים בבקעה ובהר. ארץ חטה ושערה וגפן ותאנה ורמון ארץ זית שמן ודבש ארץ אשר לא במסכנת תאכל בה לחם לא תחסר כל בה. ארץ אשר אבניה ברזל ומהרריה תחצב נחשת. ואכלת ושבעת וברכת את ה' א-להיך על הארץ הטבה אשר נתן לך".

וכמובן, מלבד ריבוי הטוב הגשמי שבאמת קיים בה, עומד כנגדו הטוב הרוחני שיש להשיג בה, וכמו שכתוב (דברים יא יב) "והארץ אשר אתם עברים שמה לרשתה ארץ הרים ובקעת למטר השמים תשתה מים. ארץ אשר ה' א-להיך דרש אתה תמיד עיני ה' א-להיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה".

ובהאזינו (דברים לב ג) כתיב - "ורכבה על במתי ארץ ויאכל תנובת שדי וינקוהו דבש מסלע ושמן מחלמיש צור. חמאת בקר וחלב צאן עם חלב כרים ואילים בני בשן ועתודים עם חלב כליות חטה ודם ענב תשתה חמר" - ועי"ש בגר"א באדרת אליהו, שמקביל את כל מיני השבח הגשמיים הללו לפנימיות המעלות הרוחניות שמאירים בעיקר בארץ ישראל.

וכן מצינו בדברי חז"ל הפלגה מרובה על שבחה וטובן של פירות ארצנו הקדושה.

ולזקנים אינו יפה, תלמוד לומר 'ולבן שנים מחלב' - אל תיקרי 'לבן שינים' אלא לבן שנים.

רב חייא בר אדא מקרי דרדקי דריש לקיש הוה, איפגר תלתא יומי ולא אתא, כי אתא אמר ליה - אמאי איפגרת, אמר ליה - דלית אחת הניח לי אבא, ובצרתי ממנה יום ראשון שלוש מאות אשכולות אשכול לגרב, יום שני בצרתי שלוש מאות אשכולות שתי אשכולות לגרב, יום שלישי בצרתי ממנה שלוש מאות אשכולות שלש אשכולות לגרב, והפקרתי יותר מחציה. אמר ליה - אי לאו דאיפגרת, הוה עבדא טפי. רמי בר יחזקאל איקלע לבני ברק, חזנהו להנהו עיזי דקאכלן תותי תאיני וקנטיף דובשא מתאיני וחלבא טיף מנייהו, ומיערב בהדי הדדי. אמר, היינו זבת חלב ודבש.

אמר רב יעקב בן דוסתאי - מלוד לאונו שלשה מילין, פעם אחת קדמתי בנשף והלכתי עד קרסולי בדבש של תאינים.

אמר ריש לקיש - לדידי חזי לי זבת חלב ודבש של צפורי, והוי שיתסר מילין אשיתסר מילין.

אמר רבה בר בר חנה - לדידי חזי לי זבת חלב ודבש של כל ארץ ישראל, והויא כמבי מיכסי עד אקרא דתולבנקי, כ"ב פרסי אורכא ופותיא שיתא פרסי.

רבי חלבו ור' עזירא ור' יוסי בר חנינא איקלעו לההוא אתרא, אייתו קמיהו אפרסקא דהוה כאילפס כפר הינו, ואילפס כפר הינו כמה הוה ה' סאין. אכלו שליש, והפקירו שליש, ונתנו לפני בהמתן שליש. לשנה

גרסינן בברכות מד. - "אמר רבה בר בר חנה - כי הוה אזלינן בתריה דרבי יוחנן למיכל פירות גנוסר, כי הוינן בי מאה מנקטינן ליה לכל חד וחד עשרה עשרה, וכי הוינן בי עשרה מנקטינן ליה כל חד וחד מאה מאה. וכל מאה מינייהו הוה מחזיק להו צנא בר תלתא סאוי ואכיל להו, ומשתבע דלא טעים זיונא. זיונא סלקא דעתך, אלא אימא מזונא. רבי אבהו אכיל עד דהוה שריק ליה דודבא מאפותיה. ורב אמי ורב אסי הוו אכלי עד דנתור מזייהו. רבי שמעון בן לקיש הוה אכיל עד דמריד, ואמר להו רבי יוחנן לדבי נשיאה, והוה משדר ליה רבי יהודה נשיאה באלושי אבתריה ומייתי ליה לביתיה".

ובשבת סג. - "אמר רחבה אמר רבי יהודה - עצי ירושלים של קינמון היו, ובשעה שהיו מסיקין מהן, ריחן נודף בכל ארץ ישראל, ומשחרבה ירושלים נגנזו, ולא נשתייר אלא כשעורה, ומשתכח בגזאי דצימצמאי מלכתא".

ובכתובות קיא: - "כי אתא רב דימי אמר - מאי דכתיב 'אוסרי לגפן עירה' - אין לך כל גפן וגפן שבארץ ישראל שאין צריך עיר אחת לבצור. ולשורקה בני אתונו - אין לך כל אילן סרק שבארץ ישראל שאינו מוציא משוי שתי אתונות. ושמא תאמר אין בו יין - תלמוד לומר 'כבש בין לבושו'. ושמא תאמר אינו אדום, תלמוד לומר - 'ודם ענב תשתה חמר'. ושמא תאמר אינו מרוה, תלמוד לומר 'סותה'. ושמא תאמר אין בו טעם, תלמוד לומר 'חכלילי עינים מיין', כל חץ שטועמו אומר לי לי. ושמא תאמר לנערים יפה

המערה או השדה

הרב חיים גולדשטיין
HIGOLD@KEDUSHASTZION.ORG

לפני פטירתו של יעקב אבינו, הוא מצוה את בניו לקבור אותו במערת המכפלה.

וזה לשון התורה:

"וַיֵּצֵא אוֹתָם וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֲנִי נֹאסֵף אֶל עַמִּי קִבְּרוּ אֹתִי אֶל אֲבֹתֵי אֵל הַמַּעְרָה אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה עֵפְרוֹן הַחֲתִי. בַּמַּעְרָה אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה הַמְּכַפֶּלָה אֲשֶׁר עַל פְּנֵי מְמָרָא בְּאֶרֶץ כְּנָעַן" (בראשית מט כט-ל).

בלשון הפסוקים, נראה שיש דגש על השדה, והמערה נמצאת בסמיכות לשדה.

בהמשך (שם - המשך פסוק ל), הדברים חדים אף יותר - "אֲשֶׁר קָנָה אַבְרָהָם אֶת הַשָּׂדֶה מֵאֵת עֵפְרוֹן הַחֲתִי לְאַחֲזָתוֹ קֶבֶר"

כאן המערה כבר לא מוזכרת כלל. אברהם קנה את השדה.

והנה, בפרשת חיי שרה הדגש הוא אחר לגמרי -

"אִם יֵשׁ אֶת נַפְשְׁכֶם לִקְבֹּר אֶת מִתִּי מִלְּפָנַי שְׁמַעוּנִי וּפְגַעוּ לִי בְּעֶפְרוֹן בֶּן צֹחַר. וַיִּתֵּן לִי אֶת מַעְרַת הַמְּכַפֶּלָה אֲשֶׁר לוֹ אֲשֶׁר בְּקֶצֶה שְׂדֵהוּ" (שם כג ח-ט).

כלומר, הצורך הוא במערה, והשדה איננה מוזכרת אלא כציון מקום היכן המערה נמצאת.

אמנם, אחרי שעפרון 'נכשל בלשונו' ואמר - "לא אֲדִנִּי שְׁמַעֲנִי הַשָּׂדֶה נִתְּנִי לָךְ וְהַמַּעְרָה אֲשֶׁר בּוֹ לָךְ נִתְּנִי" (שם יא), אברהם קפץ על המציאה ואמר "כִּסְף הַשָּׂדֶה קַח מִמֶּנִּי" (שם יג).

בסופו של דבר, אברהם אבינו ניצל את ההזדמנות בהרחבה יתירה, ובפסוקים ניכר שינוי הסגנון - "וַיִּקֶם שְׂדֵה עֵפְרוֹן אֲשֶׁר בַּמְּכַפֶּלָה אֲשֶׁר לִפְנֵי מְמָרָא, הַשָּׂדֶה וְהַמַּעְרָה אֲשֶׁר בּוֹ וְכָל הָעֵץ אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה אֲשֶׁר בְּכָל גְּבֻלוֹ סָבִיב. לְאַבְרָהָם לְמִקְנֶה לְעֵינָי בְּנֵי חַת בְּכָל בָּאֵי שְׁעַר עִירוֹ" (שם יז-יח).

ועדיין צריך ברור, מדוע בפרשת חיי שרה הדגש הראשוני הוא על המערה, ואילו בפרשת ויחי הדגש הוא על השדה. ונראה לומר, שכאן למדה אותו התורה יסוד גדול - כאשר אברהם בא לקבור את שרה, הוא צריך מקום קבורה. לכן מספיק מערה. השדה שנקנתה לא היתה אלא אגב המערה. אך יעקב אבינו רוצה לכוון את בניו, שקנין זה של אברהם לא יהיה רק כדי להקבר בארץ, אלא כדי לחיות בארץ. וכדי לחיות צריך שדה. לכן הוא מדגיש את קניין השדה, כאשר המערה משמשת כמקום קבורה יחד עם קנין השדה.

מעניין לציון, כי הפסוק שחותם את העניין - הן בפרשת חיי שרה והן בפרשת ויחי - מדגיש את השדה לפני המערה, ומרגיל את לשונו, שהשדה עיקר, והמערה טפלה אליו.

בפרשת חיי שרה נכתב - "וַיִּקֶם הַשָּׂדֶה וְהַמַּעְרָה אֲשֶׁר בּוֹ לְאַבְרָהָם לְאַחֲזָתוֹ קֶבֶר מֵאֵת בְּנֵי חַת" (שם כ). ובפרשת ויחי נכתב "מִקְנֶה הַשָּׂדֶה וְהַמַּעְרָה אֲשֶׁר בּוֹ מֵאֵת בְּנֵי חַת" (שם מט לב). כלומר, גם אברהם, אחרי שקנה את המערה והשדה, מדגיש כי לדורות השדה היא העיקר. לחיות בארץ ולעבדה, ולא רק להיקבר בה.

ומצא גדר של דבש מקיף אותו. חד בר נש זרע חקלא לפת, והוה מקטע ומזבין.

מעשה בשועל שבא וקנין בראשה של לפת. מעשה בשיחין בקלח אחד של חרדל, שהיו בו שלשה בדין ונפשח אחד מהם, וסיככו בו סוכת יוצרים, ומצאו בו שלשת קבין של חרדל.

אמר רבי שמעון בן חלפתא - קלח אחד של חרדל היה לי בתוך שלי, והייתי עולה בו כעולה בראש התאינה.

מעשה באחד שזרע סאה של אפונים, ועשת שלש מאות סאין. אמרו לו - התחיל קב"ה לברכך, אמר לון אזלון לכון די אנחת טלא בישא עליה, די לא כן בכפלא הוות מעבד.

אמר ר"ש בן חלפתא - היה מעשה שאמר ר' יהודה לבנו בסיכנין, עלה והביא לנו גרוגרות מן החביות, עלה והושיט ידו ומצאה של דבש. א"ל - אבא של דבש הוא, א"ל - השקע ירך ואת מעלה גרוגרות.

מעשה שאמר רבי יוסי לבנו בציפורין, עלה והביא לנו גרוגרות מן החביות, עלה והושיט ידו ומצאה של דבש. א"ל - אבא של דבש הוא, א"ל השקע ירך ואת מעלה גרוגרות.

רבי חנניא מזבין דבש דדבוריין והוה ליה דבש דצליין, בתר יומין עברין תמן, אמר לון - בגין לא מטייעא לכון, הוון ידעין ההוא דובשא דיהבית לכון דצליין אינון. אמרו ליה - מיניה אנן בעוון דו טב לעבידתון, ואפריש טמיתיה ובנא בי מדרשא דציפורין.

ר' לעזר ב"ר שמעון אזל לחד אתר ואייתון קומיה כרוב מצמק, אמר לון - סגין דבש יתבתון ביה, אמרין ליה - לא יתבונן ביה, מיניה וביה הוא.

מדרש נחומא פרשת תצוה פרק יג - מעשה ברבי יונתן בן אלעזר, שהיה יושב תחת תאנה אחת בימות הקיץ, והיתה התאנה מלאה תאנים יפות, יצא הטל והיו אותם התאנים שואבות דבש ומורידין, והיה הרוח מגבלו בעפר, ובא עז אחת והיתה מנספת חלב לתוך הדבש, ונתערב החלב והדבש. קרא לתלמידיו אמר להם - בואו ראו מעין דוגמא של עולם הבא, וכל כך למה - שהיו הקרבנות קריבין. [הרי שהיו החכמים רואים בשבח פירות הארץ את שבח השפעתו ית' מעין טובו שיתגלה לעתיד לבוא].

ואנשי כנסת הגדולה תיקנו לנו בברכה תשיעית מתפילת שמונה עשרה 'ושבענו מטובה', והגרא"ב שו"ע או"ח סוף סי' רמ"א כתב בברכת השנים 'ושבענו מטובה', וקאי על ארץ ישראל ולא מטובך - עכ"ל הגר"א, ונראה שכן הוא, שהרי כן אנו אומרים בברכה מעין שלש 'ועל ארץ חמדה טובה ורחבה שהנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה' (ברכות מד). דהיינו מטוב ארץ ישראל, וכמו כן כאן מטובה של האדמה הנזכרת - 'ותן ברכה על פני האדמה' - שהיא אדמת א"י [ועיין מגילה יז: - ומה ראו לומר קיבוץ גלויות לאחר ברכת השנים, דכתיב (יחזקאל לו ח) 'אתם הרי ישראל ענפכם נתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל כי קרבו לבא', ומבואר שהאדמה המוזכרת בברכת השנים היא הרי ישראל]. וכן בתפילת 'הביננו' - 'ודשנו בנאת ארצך' (ברכות טז). - התם בודאי קאי על ארץ ישראל.

איקלע ר' אלעזר להתם ואייתו לקמיה, נקטו בידיה ואמר ארץ פרי למלחה מרעת יושבי בה.

רבי יהושע בן לוי איקלע לגבלא, חזנהו להנהו קטופי דהוו קיימי כי עיגלי, אמר עגלים בין הגפנים, אמרו ליה - קטופי נינהו. אמר - ארץ ארץ הכנסי פירותיין, למי את מוציאה פירותיין, לערביים הללו שעמדו עלינו בחטאתינו. לשנה איקלע ר' חייא להתם, חזנהו דהוו קיימי כעזי, אמר - עזים בין הגפנים, אמרו ליה - זיל, לא תעביד לן כי חברך.

ושם קיב: - אמר רב חסדא, מאי דכתיב 'ואתן

לך ארץ חמדה נחלת צבי', למה ארץ ישראל נמשלה לצבי, לומר לך - מה צבי זה אין עורו מחזיק בשרו, אף ארץ ישראל אינה מחזקת פירותיה. דבר אחר - מה צבי זה קל מכל החיות, אף ארץ ישראל קלה מכל הארצות לבשל את פירותיה. אי מה צבי זה קל ואין בשרו שמו, אף ארץ ישראל קלה לבשל ואין פירותיה שמנים, תלמוד לומר 'זבת חלב ודבש' - שמנים מחלב ומתוקים מדבש.

ובירושלמי פאה פ"ה ד' - "אמר ר' חנינא - כד סלקת להכא, נסיבת איזורי ואיזוריה דברי ואיזוריה דחמרי, מקפא בירתא דחרובתיה דארעא דישראל, ולא מטין. קצת חד חרוב ונגד מלא ידיו דובשא.

אמר רבי יוחנן יפה סיפסוף שאכלנו בילדותינו מפרסקין שאכלנו בזקנותינו, דביומוי אישתיני עלמא.

א"ר חייא בר בא - סאה ארבלית היתה מוציאה סאה סולת, סאה קמח, סאה קיבר, סאה מורסן, סאה גנינין, וכדון אפילו חדא בחדא לא קיימא.

רבי חונא בשם רב אידי - מעשה באחד שקשר עז לתאינה, ובא ומצא דבש וחלב מעורבין.

רבי אמר לרבי פרידא - לית את חמי לי היא סגולה בגו כרמך, א"ל - אין. נפיק, בעי מחמיא ליה, עד דהוא רחוק צפה ביה כמין תור, א"ל לית הדין תורא מחבל כרמך, א"ל הדין תורא דאת סבר הוא סגולה, וקרא עליו 'עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו', בית מקדשא חריב ואת קאים בקשיות, מיד איתבעין ולא אשכח. אייתון קומיה תרין פוגלין מבין ריש שתא לצומא רבא, והוה אפוקי שמיטתא והוה בעון טעינא דגמלא. אמר לון - ולית אסור ולית ספיחין אינון, א"ל - באיפוקי ריש שתא איזרדעין. באותה שעה התיר רבי ליקח ירק במוצאי שביעית מיד כו'. מעשה באחד שהיה לו שורה של תאינין, ובא

הרב אהרן סירקין
ASIRKIN@KEDUSHASTZION.ORG

תיקון מחירי הדיור בישראל

ת. בסין עושים דברים כאלו בעשירית מהזמן. במציאות כיום מאד מסובך ליזום פרויקט בניה, מה שגורם לעלויות רבות ולשוק פחות תחרותי.

נתמזת את השיטה הנוכחית:

1. מכיוון שהמדינה משחררת קרקעות לבניה בצורה של מכרזים שמי שמשלם יותר על הקרקע זוכה - קורים שני דברים:

א. המדינה רוצה לקבל יותר על קרקעות. אם היא תשחרר קרקעות לבניה בלי הגבלה - היזמים ישלמו פחות על יחידת קרקע, ולכן המדינה מגבילה מאד את הקרקעות הזמינות לבניה.

ב. היזם רוצה לזכות בקרקע, ולכן הוא חייב להציע מחיר גבוה מאד. כדי להרוויח אחרי המחיר הזה - הוא חייב לבנות באותו שטח הרבה דירות, כלומר רבי-קומות.

2. מכיוון שהבניה היא לגובה - גם עלויות הבניה מתיקרות משמעותית. אי אפשר להדפיס בנינים בני שמונה קומות, ולכן רוב העבודה צריכה להתבצע ידנית, החל מטפסנות ועד צביעת קירות. בנוסף, יש עלויות נוספות כמו מעליות, פיגומים, חניונים תת קרקעיים ועוד עלויות, שאינן נצרכות בבתי קרקע.

נמצאנו למדים, כי שיטת המכרזים גורמת גם לעליה בעלויות הקרקע עצמה וגם לבניית רבי-קומות, ובכך גם לעלות עבודה יקרה יותר.

אם שיטת המכרזים והמימון הבנקאי תשתנה, בהערכה גסה ניתן להגיע למצב שבית פרטי בגודל 100 מ"ר על קרקע של 200 מ"ר יעלה פחות ממיליון ₪ ברוב אזורי הארץ.

למה זה לא קורה?

1. חלק מתקציב המדינה מבוסס על רווח מקרקעות.
2. אם מחירי הדיור ירדו, הבנקים יפלו, מכיון שהם נתנו משכנתאות בסכומים דמיוניים, וברגע שהמחירים ירדו, אנשים יעדיפו לא לשלם, ושהבנק יעקל את הדירה, שלא תהיה שווה הרבה.

3. עצלנות של פוליטיקאים. מכיון שאין מספיק לחץ ציבורי, אנשים שהשקיעו הון בדירה שלהם שממשיכה לעלות יצטערו אם המחיר שלה ירד, וזאת הסיבה שדווקא האנשים בעלי היכולת היותר גבוהה - אנשים מבוגרים שלרוב כבר שילמו על הבית שלהם - אינם דוחפים לשם כל כך.

אם נרצה להוריד את מחירי הדיור, ניתן לצמצם משמעותית את 1, 3, 4-.

קרקע - אם המדינה תגבה סכום סמלי על הקרקעות ולא במכרז³. נכון, המדינה תכניס פחות כסף, אבל בטווח הרחוק, אנשים יוכלו לשגשג יותר כלכלית, וזה ישתלם גם למדינה⁴.

עלויות עבודה - משכורות. לבניית דירה כיום צריך אלפי שעות משכורות לפועלים. אין זה הגיוני שכיום, במשך רוב שעות העבודה על הדירה שלכם, הפועלים עובדים כמו לפני 100 שנה: טיח ידני, ריצוף ידני, חשמל ואינסטלציה - הכל ידני. יש כיום טכנולוגיה שעושה את הכל באופן אוטומטי. הבעיה היא, שהיא לא כל כך ישימה בבנינים רבי-קומות.

1. **שחרור יותר קרקעות** - ברגע שהמדינה תשחרר יותר קרקעות - לא יהיה צורך לבנות רבי-קומות. כדי לבנות בתים בני קומה אחת או שתיים - יש כבר כיום טכנולוגיה לבניה רובוטית או טרומית, כך שהעלויות לכל דירה תהינה נמוכות משמעותית [נקודה זו התלבנה אצלי מתוך ידע מקצועי שרכשתי בקי יצור]⁵.

2. **תקנים פחות מחמירים**. התקנים כיום לבניה בישראל מבין המחמירים בעולם⁶. ניתן לבטל חלק מהם ולהזיל עלויות, בפרט כאשר מדובר על בניה צמודת קרקע שהסיכון במקרה של שריפות או רעידות אדמה מלכתחילה נמוך משמעותית⁷. הבעיה המרכזית היא לא בעלות הישירה של העמידה בתקנים אלא בעובדה שעקב כל התקנים, מורכב יותר לבנות בתים בפס ייצור תעשייתי שחוסך כח אדם. אם התקנים יהיו יותר גמישים לשינויים - יהיה מעשי יותר להגדס קווי ייצור חסכוניים.

רווח ליזם - ברגע שהסיכון וההשקעה יהיו נמוכים משמעותית - היזם יוכל לבנות באחוזי רווח נמוכים יותר ועדיין להרוויח יפה, כי אין סיכון ואין עלויות מימון. בנוסף, התחרות תגדל, כלומר יכנסו יזמים חדשים לשוק שכיום אינם יכולים להכנס, כי צריך הון עצמי גבוה בשביל זה.

ביוורוקרטיה - כיום תב"ע לעיר לוקח שנים רבות, ולאחר מכן מזמן הגשת מכרז ועד לאכלוס לוקח שנים. ואין סיבה מהותית מדוע זה כך. המדינה צריכה להוסיף עוד כח אדם במשרדי התכנון והשיכון ולדאוג לכך שניתן יהיה להרים פה עיר בתוך שנתיים, ורחוב בתוך חצי שנה מ-א ועד

בחסדי ה' יתברך המצב כיום בארץ ישראל טוב מהרבה מאוד בחינות, אבל יש קושי גדול מאד - מחירי הדיור אינם הגיוניים בכלל. אנשים עובדים כל חייהם רק כדי שיהיה להם איפה לגור, תופעה שטרם הייתה כמותה בהיסטוריה. בעבר, אנשים עבדו בעיקר בשביל מזון ומחיה, בעוד עלות בית היתה מאתיים זוז כמו משכורת שנתית אחת¹. כיום, דירת ארבעה חדרים עולה סביב ה-200 משכורות חודשיות, מה שאומר שבמציאות, אדם ממוצע משועבד למשך 30 שנה ויותר² רק כדי שיהיה לו איפה לגור.

זה לא הגיוני, שאנשים תקועים שנים כה רבות בעבודה קשה בלי יכולת להנות ממנה, רק כדי שבעוד 20 שנה תהיה בבעלותם דירה בקומה בבנין רב-קומות בעיר שנראית כמו 'שרותי אפסנאות אדם' ללא חיבור לטבע וללא חיים נורמליים.

התחושה שלי היא שיש פה קצת 'סורי ארץ ישראל' למעלה מדרך הטבע, הרי אין שום הגיון שכך יראו פני הדברים, ותפקידנו, כמובן, הוא לתקן את המצב.

המחיר נובע מארבע נקודות עיקריות:

1. קרקע (לרוב למדינה).
2. חומרי בנין.
3. עלויות עבודה.
4. רווח ליזם.

1. כיום זה עומד בסביבות ה-160 משכורות חודשיות ממוצעות ו-200 משכורות חודשיות נוקטות למשכנתא, ואם משלמים עוד כמה עשרות משכורות, ולמעשה אדם נעשה משועבד לדיור למשך 30-40 שנה בעלות חודשית של שליש מההכנסה של משק בית. מיותר לציין, שאם בציבור החרדי עסקין - לפני לא הרבה שנים, וכנוסף - אחוזים יותר גבוהים הם צמודי קרקע.
2. מי שקונה דירה כיום ב-2 מיליון ₪ ללא עזרה ממשפחה, ירושות וכדומה - יצטרך קודם כל לעבוד כמה שנים כדי להשיג הון עצמי, ובמשך הזמן הזה לשלם גם שכירות, ולאחר סיום תשלומי הקרן יצטרך לעבוד במשך כמה שנים נוספות לשלם רק את הריבית על המשכנתא.
3. כיום, ברוב המקרים, היום שמשלם יותר על הקרקע זוכה. זאת אחת מהסיבות לכך שהמדינה אינה משחררת הרבה קרקעות, כדי לשמור על הימים שיהיה שווה להם לשלם יותר על הקרקע, ובכך להכניס יותר כסף לקופת המדינה.
4. למשל, אם לאנשים תשאר יתרת מזומנים, הם ישקיעו יותר בעסקים שיכניסו יותר מס הכנסה וכו', יקנו יותר מותרות מחנויות שיריחו יותר וישלמו יותר מסים, וכן הלאה.
5. בגרמניה יש קוי ייצור מהירים לבניה אוטומטית של בתים פרטיים מושקעים מאד. הבית יוצא מהמפעל על משאית בכמה חלקים שמרכיבים אותם בשטח בכמה ימי עבודה בודדים, והבית מוכן למגורים. להקים מפעל כזה עולה החל מ-10 מיליון ₪ בערך (הסכום המדויק תלוי, כמובן, בקיבולת ואוטומציה) - סכום אפסי בהשוואה למה שמושקע כיום בענף הבניה.
6. למשל ממ"ד בכל דירה, וגם מבחינת עמידות לרעידות אדמה ועוד יש תקנים מחמירים במיוחד. את כל השיטה הזאת ניתן לבצע גם בהנחה שחוק הממ"דים לא יבוטל; ממ"ד תקני בלבד מוסיף לעלויות הבניה מקסימום עשרות אלפי ש"ח בודדים. אגב אם הישוב היהודי יתפרס על פני יותר שטח גם הסיכון לפגיעת טיל לאדם ירד משמעותית, מה שאומר אולי שאם יבטלו את הממ"דים סטטיסטי הסיכון ישאר זהה למצב הנוכחי עם ממ"דים...
7. הסיכון בהמשך השיטה הנוכחית בוודאות גבוה מאד לכולנו, זה עלול להביא אותנו ואפילו תאונות דרכים - אנשים נאלצים לנסוע יותר לעבודה רק כדי שיהיה להם איפה לגור. כלומר גם אם הבית יהיה מעט פחות בטיחותי - הסיכון הכולל יהיה נמוך יותר אם נצליח לשנות את השיטה.

איך לפתור את הבעיות?

תקציב המדינה - נכון, המדינה תכניס פחות כסף, אבל בטווח הרחוק, אנשים יוכלו לשגשג יותר כלכלית, וזה ישתלם. בנוסף, למרות המחירים הגבוהים, זה עדיין אחוז קטן מהכנסות המדינה⁸, כך שגם אם הכנסה זו תקטן משמעותית, המדינה לא תהיה כלל בסכנה תקציבית.

בנקים - בנק ישראל צריך כבר מעכשיו להתחיל בהגבלת המימון על דירות, שבשנה הקרובה יוגבל ניהול ל-70%, בשנה הבאה ל-65% וכן הלאה, במקביל לשאר הפעולות. וכך, בעוד 10 שנים, לאחר שמחירי הדירות ירדו בהדרגה - הבנקים לא יפלו⁹.

לחץ ציבורי - ליצור מודעות לכך. האדם הממוצע לא יפסיד כלום אם בעוד 10 שנים הדירה שלו תהיה שווה 50% ממה שהיא שווה כיום. כלומר, הוא יפסיד מספר, אבל המספר הזה לא שווה לו כלום, כי הוא יצטרך לגור איפשהו, ולא משנה אם זו דירה בבעלותו או שהוא משקיף את הכסף במקום אחר וגר בשכירות. גם מחירי השכירות מושפעים ישירות ממחירי הדירות.

הציבור לא יפסיד - היחידים שיפסידו הם הבנקים¹⁰ וגם יזמי הבניה הגדולים, שכן ברגע שישתחררו יותר קרקעות, יכנסו עוד יזמים קטנים יותר והתחרות תגבר. האדם הממוצע שגר בדירה בבעלותו לא יפסיד באמת, אולי הוא ירגיש ששילם תמורת הרבה כסף על נכס ששווה היום מספר נמוך יותר, אבל זה לא באמת יקשה על חייו במשהו.

יתרונות נוספים משמעותיים להורדת מחירי הדירות

1. עידוד עליה לארץ. בפני יהודי ששוקל לעזוב את ארץ

מגוריו ולעלות לארץ הקודש עומדים כיום כמה קשיים גדולים. אחד המשמעותיים שבהם הוא מחירי הדירות. קשה לאדם לעזוב את ביתו המרווח ולקנות באותו מחיר דירה קטנה בבנין רב-קומות. אם המחירים ירדו - יהיה לו קל יותר לחשוב על עליה.

2. **צמצום בעיות ביטחוניות** - אם הבניה תהיה יותר רובוטית או טרומית ממפעלים מתקדמים, משמעות הדבר היא הרבה פחות כח אדם והרבה פחות תלות בפועלים מהאויב הערבי.

3. **מיטוט הטרור הפלסטיני ועידוד הגירה** - חלק גדול מהתקציב שלהם הוא מכסף שאנחנו עובדים עליו, ובחסות המצב הבלתי הגיוני הזה, אנחנו נאלצים לשלם אותו בעקיפין לעובדים פלסטיניים, וזה מה שמשאיר אותם פה בארץ, כלומר אנחנו 'מממנים' את האויב¹¹.

4. **הרחבת גבולות ישוב ארץ ישראל**. גם באזורים כמו יהודה ושומרון וישובים רבים בגליל ובנגב שעד לפני שנים בודדות בנו שם בעיקר בתי קרקע - כיום בונים בעיקר רבי קומות, מה שאומר ששטחי ארץ ישראל ברובם נשארים ריקים, וכנגדם האויבים שלנו הולכים ומשתלטים על שטחים גדולים יותר ויותר. אין כמעט רבי קומות בישובים ערביים.

5. **חיים טבעיים יותר** - כל מי שירצה, יוכל לגור בבית עם חצר קטנה. שמת לב לדבר מעניין בספרי הלימוד של בתי בבית יעקב - כל האזורים שם פסטורליים, ונראה כאילו הילדה הולכת לבית הספר דרך ערוגות צמחים, סביבה עם בעלי חיים, ונוף. זה מאד מנותק ממה שרוב הילדים בארץ ישראל פוגשים, למרות שלכולנו מובן שחיים כאלו

יכולים לפתור הרבה בעיות רגשיות שנוצרות מהחיים המלאכותיים שלנו. ילדים חרדים פחות נחשפים לטבע. זה נתון משמעותי בפער גדול וכואב. חרדים גרים הרבה יותר ברי-קומות ובשכונות צפופות. במגזר הכללי, רבים נחשפים ולו בקצת לטבע - במוזיאוני, בקיבוצים ואפילו בערי המרכז בבתים פרטיים וכיוצא בכך, דבר שילדים חרדים כמעט ולא זוכים לו!

6. **לימוד התורה** יהיה קל ורגוע יותר כאשר יופחת משמעותית עול הפרנסה.

7. חלק גדול מהתורה הוא **מצוות התלויות בארץ**. כיום, רוב האנשים כמעט ולא פוגשים אותם. כשנגור בבתים עם חצרות, תהיה אפשרות אמיתית לכל יהודי לשמור שמיטה, ערלה, להפריש תרומות ומעשרות.

8. כיום, רובם המוחלט של יושבי ארץ ישראל נאלצים לקחת הלוואות **בריבית עם היתר עסקא** שלא חלק לפי כל הפוסקים. אם מחירי הדירות ירדו בעזרת ה' - הרבה פחות יהודים יאלצו להסתמך על ההיתרים האלו.

וכמובן, מלבד הכל - חיים פשוטים ומאושרים, אנשים לא יצטרכו להמציא את עצמם ולעמוד שעות רבות בפקקים, ילדים יוכלו לגדול עם הורים נוכחים שלא חוזרים הביתה בחמש אחר הצהריים גמורים מעייפות, וכולנו נוכל לראות יותר טבע, יותר חיבור טבעי לחיים, יותר חיבור לארץ ישראל, ולא חיים וירטואליים מנותקים ברי-קומות צפופים.

שטחי ארץ ישראל ממתניים לנו, זאת מצוות 'שוב ארץ ישראל' פשוטה כמשמעה. ליישב יותר חלקים מארץ ישראל, ולאפשר ליותר יהודים לגור בה ברוגע ובבטחה.

8. לא הצלחתי להגיע לנתונים עדכניים אבל כנראה סביבות 20 ומשהו מיליארד ₪ בשנה = פחות מ-5% מתקציב המדינה.

9. כיום, סך המשכנתאות הוא כ-600 מיליארד ₪. אם מחירי הדירות ירדו ב-50%, אנשים שחייבים לבנק 60% ממה ששילמו על הדירה יעדיפו שהבנק יקבל להם את הדירה והבנק יקבל דירה ששווה 20% פחות מהחוב. אם המשכנתאות יוגבלו, כך שבעוד כמה שנים כאשר מחירי הדירות יגיעו ל-50% לא יהיו אנשים עם חוב של למעלה מ-50% לבנק - אין סיכון.

10. הבנקים בישראל הרוויחו סכומים דמיוניים בשנים האחרונות. אין סיבה לרחם עליהם ולהמשיך לפרנס את השיטה במשך חלק גדול מחיינו.

11. צריך ליצור קמפיין ולומר זאת לאנשים במפורש: 'מתוך שמונה השעות שעבדת היום - נניח שעה מתוכן עבדת לא כדי לפרנס את עצמך, אלא כדי לפרנס את האויב הערבי. האם זה מקובל עליך?'

מסיבת חנוכה

בימי החנוכה התכנסנו מתוך דיבוק חברים בסמוך למקום מקדשנו בבית ויטנברג שבירושלים. דורשי ציון על טהרת הקודש גזשו את המקום וזכו לערב מרתק המלא בדברי תורה, תוכן מרתק ואוירה מרוממת, בסימן 'ימים ההם - בזמן הזה'. הרב רפאל ספייער מסר שיעור מרתק אודות תולדות הקנאות בישראל, וכדרכו הפליא בתובנות מרתקות לאור פשטי המקראות, תוך שהוא שוזר בדבריו גם את דברי ימי בית שני, מרד החשמונאים וההיסטוריה שלאחר מכן. הרב בנימין שוורץ בן מורנו הגר"י זצוק"ל סקר בעזרת מצגת מיוחדת את המאבק למען צבא יהודי כשר, המתנהל לאור תורתנו, ואשר אליו ייחלנו במשך אלפיים שנה, לאור האתגרים הקיימים לצערנו כיום בצבא המנוהל בידי סוכני הפרוגרס, אשר מנהלים אותו באופן הפוך מאותו צבא יהודי כשר מיוחל. בין לבין, חזינו במצגת מרתקת מאת 'חלוצי הבשן', הצדיקים השואפים ליישב את האזורים שישראל שחררה מהכיבוש הסורי לפני כשנה, ואשר לדאבונו טרם נתקבעו בתודעה הציבורית - אף זו החרדית - כחבלי ארצנו.

הילולת מורנו בעל אם הבנים שמחה זי"ע

לזכר עולם יהיה צדיק! סעודת ההילולא וערב עיון במשנתו של מורנו הגאון הקדוש רבי יששכר שלמה טייכטאל זצ"ל הי"ד בעל המשנה שכיר ואם הבנים שמחה בראשות נכדיו וצאצאיו, בעיה במוצ"ש פרשת בשלח - אור ל"ד שבט, בעיה"ק אשדוד ת"ו רובע ח' באולם שעל ידי בית החסידים דגור 'דרכי איש' - רחוב הצבעוני 19 החל מהשעה 21:00. בהילולא ניתן לרכוש את הספר הקדוש 'אם הבנים שמחה' במחיר מוזל במיוחד!

שבת חנוכה - פרשת ויחי

כמדי שנה, ערכה 'קדושת ציון' את השבת השנתית עבור הציבור החרדי על טהרת הקודש בעיר האבות חברון, בפרשת ויחי, בה מוזכרת קבורת יעקב אבינו במערת המכפלה. בני תורה רבים, בראשות תלמידי חכמים דורשי ציון, ואף משפחות שלמות הגיעו לשבות יחדיו בעיר האבות. השבת המרוממת נערכה על טהרת הקודש כמיטב המסורת מתוך מסירות רבה של המארגנים, אשר דאגו לכל הפרטים הטכניים, ובכלל זה למצברי ענק שסיפקו חשמל כשר במתחם, תוך מבצע לוגיסטי מורכב בניצוחו של דורש ציון בטהרה הרב יוסף חיים ויכלדר.

במהלך הסעודות, נאמרו דברי תורה ואמונה חוצצי להבות אש מפי הרבנים החשובים מורנו הרב שמואל מלוביצקי ובנו הרב משה מחשובי הכותבים בגליון, הרב בצלאל גזן, י"ר האגודה הרב יהודה אפשטיין, הרב חיים איינהורן, הרב חיים יצחק פישר והרב מאיר גולדמיץ. הרב גולדמיץ אף הדיך סיור מרתק אחר הצהריים באזור תל-רומיידה, והמדרין הנודע הרב יחיאל פיירמן הדיך סיור היסטורי מרתק בליל שבת בשכונת אברהם אבינו, ואף זכינו לשמוע סיפורים מרתקים על גאולתם של בבתיים חדשים בעיר האבות ולהודות לה' מציב גבול אלמנה.

על-אף הקור ששרר בחוץ, החום שהוצת בלבבות פיצה על הכל, והתפילות הנרגשות בקברי אבות היו חוויה מרוממת מאין כמוה. כדי להטעים לקוראים ולו משהו מהאווירה המרוממת, מובא בעמוד 27 בגליון זה דבר תורה קצר בענין קנין מערת המכפלה שנאמר על-ידי המדרין האגדי של האגודה, הרב מאיר גולדמיץ.

להצלחות

מנחם אליהו בן כינא שטארך ורחל בת אהובה שרון שטארך

לע"נ א"מ יעקב ב"ד מנחם מנדל

לע"נ אילת אלקה בת יעקב יששכר

עדכון שוטף על פעילות האגודה בדוא"ל ובטלפון בדוא"ל: בשליחת בקשה ל- OFFICE@KEDUSHASTZION.ORG או בטלפון: 079-607-3701

לתרומה / למנוי: נדרים פלוס: 'אגודת קדושת ציון'

לתרומה בלבד: בנק מזרחי (20) סניף 459 מס' חשבון 109491 - 'קדושת ציון'

סיפורים על גדולי ישראל שהתעסקו בבניין הארץ, מתוך הספר החדש נחלת יעקב - חמישים מרקמים על גדולי ישראל שבנו את ארץ הקודש (ניתן להשיג ברשת יפה נוף).

פרק ט'

אדמו"רי בית לעלוב - הרבי הראשון בארץ ישראל

הבעש"ט הקדוש אמר, כי אם יזכה להיפגש עם בעל ה'אור החיים' בארץ ישראל דווקא, או אז יזכה להביא את הגאולה ולגלות את משיח צדקנו. כך גם רבי משה מלעלוב ידע, כי אם יסגור את המעגל בינו לארץ ישראל ודווקא בכותל המערבי, בכוחו יהיה לייחד ייחודים ולהביא את המשיח. מאחורי הבטחה זו עמד ללא הרף.

האדמו"ר רבי משה אינו מטה אזניו לקולות הקוראים לו להישאר עם חסידיו, החליט לעזוב ויהי מה. יותר אינו מסוגל לסבול עוד את אווירת ארץ העמים. התשוקה לארץ הקודש יקדה בכל נימי דמו, והיא שגברה על כל הקשיים שנערמו בדרכו.

מועד הנסיעה מתקרב. החבילות כבר ארוזות, והרבי לא מפסיק להסתיר את התרגשותו וכל הזמן לא פסיק פומיה מלשוחח על ענייני ארץ ישראל ומעלתה.

ו...היום המיוחל הגיע!

הרבי יוצא לדרך בלוויית משפחתו ו ת ל מ י ד י ו ה מ ס ו ר י מ , כעשרה במספר. הם יצאו את העיר פשדברוז' כשמאחוריהם אלפי רבנים, אדמו"רים, צעירים וזקנים. ניכרת היתה על פני כולם תחושת הפרידה הקשה, בחלל האויר יכלו למשש את האמרה: "קשה עלי פרידתכם".

הנה, חרף כל ההפצרות, עלה הרבי על הספינה יחד עם קומץ

מושג זה של אהבת והוקרת ארץ ישראל אינו חדש אצל עם ישראל, מאז ימי קדם עמד ענין זה ברום מחשבתו של כל יהודי באשר הוא שם.

בכל פינה של בית מגורים יהודי בקצוות תבל, יוחד מקום נכבד לפרי אומנות עבודת יד, אם זה תבליט או חרט של שריד בית מקדשנו או אפילו מגדל דוד, קבר רחל ומערת המכפלה. מקומות קדושים אלו הפנו את רחשי לבם של בני הבית כאבן שואבת, ובערגת נפש מלווה בשתי טיפות-דמע מלוחות ומזוגות בצער עול הגלות, היו אנשים נושאים בקרבם שיח חרישי: 'והעלנו לתוכה כאשר דברת', כאשר שוב פונים הם לעסקי יום יום, ושוב חוזרים חלילה לביתם ושוב פוגשים הם בכותל, וכמו זרם עבר בגוום.

במשך כל דברי הימים של עם ישראל, עולה וצף נושא ארץ ישראל בין הדברים העומדים בראש סולם העדיפויות, ולא פעם פוגשים אנו בדברי חז"ל התיחסות נכבדת לנושא ארץ ישראל, כמו "אין תורה כתורת ארץ ישראל". מסופר בדברי חכמינו על פקחותם של ילדי ארץ ישראל, על כלי המילת הגדלים בה, על שבעת המינים שפורחים ומלבלבים, ועל עצם קדושתה והיופי בה נשתבחה.

אף במשנת החסידות נקבע מקום מכובד לארץ ישראל, וכל ספרי החסידות קשרו וכרכו את הרוחניות ואת ארץ הקודש בבחינה אחת. כאמור, בימים עברו הוקמו ברחבי העולם קופות החסד ו'כוללים' לרווחת ישוב ארץ ישראל שנקנית ביסורין, וכל גדולי האדמו"רים ממונים היו כנשיאים וגבאים, כשהם פועלים נצורות ודורשים מכל הבא בקודש לשלשל לקופות אלו את מיטב כספם, למען החזקת ישוב ארץ ישראל.

והחוט המשולש

אם נפנה מבט אחורה, נוכל להבחין, שמי ששבר את הקרח הקפוא בנושא העליה לארץ ישראל מפולין, היה רבי משה מלעלוב, בעוד הוא מותיר אחריו שובל ארוך וחשוב של חסידים ואנשי מעשה. הוא זה שקם ועשה, ובכך היה לא רק 'קריינא דאיגרתא', כי אם גם 'פרוונקא' - מגשים החזון ומתרגמו למעשה בפועל.

באותו פרק, טרם קם בפולין רבי לאלפי חסידים שיהיו לעזוב ממלכת-ענק של יקר וגדולה ויכניס עצמו ללוע הארי בסכנות עצומות ויפתח דף חדש בפרק חייו. החסידות לא היתה מצויה בארץ ישראל, וכל מושגי החסידות של מזרח אירופה עדיין לא היו מוכרים בארץ. ולכן היה זה נסיון לא קל, ובפרט לאותם אנשים גדולים וגבוהים משכמם ומעלה.

וחזר לחו"ל, כסגולה שלא ידבר סרה על ארץ ישראל.

היה משבח את יינה של ארץ ישראל, והיה אומר שאף שעצי הגפנים בחו"ל עומדים נהדרים בקומתם, אבל יינם תפל וקהה. לעומתם גפני ארץ ישראל, מוטלים פרא על האדמה מעופרים בעפר ואבק, אבל יינם מתוק מדבש...

בלכתו פעם עם דודו

זקנו הגה"ק משינאווא זי"ע, שאל אותו, אם הוא רואה איך שההרים כאן רוקדים ושמים על שזכו לשכון בארץ הקודש.

את חשיבותה של ארץ ישראל והחיבה העזה הזאת, העביר בירושה לבנו הרה"ק רבי דוד בידרמן זי"ע. מסופר עליו, שהיה בוער בשולחנו הטהור ביום ט"ו בשבט, והיה מתלהב באומרו כי הנה היום הוא יום טוב של ארץ ישראל. העידו, כי לא הייתה אצלו התלהבות במשך השנה כהתלהבותו בשולחנו זה אחת בשנה, והיה חוזר ואומר שוב ושוב - 'אין ארץ-ישראל' דיגער יום טוב'.

אין יום ללא חיבת ארץ ישראל

על אהבתו הכבירה ותשוקתו הנפלאה של כ"ק האדמו"ר הרה"ק רבי משה מרדכי בידרמן זי"ע לא ארץ ישראל, אין אנו זקוקים עוד לנבור בספרים ולדלות מן הכתובים. כל איש ואיש שזכה להסתופף בצל קורת רבנו הקדוש ראה עד כמה מחשיב הוא אותה, עד כמה החשיב את המקומות הקדושים, מקומם של האבות והאמהות ושריד בית תפארתנו. כשהיה חונה בעיר טבריה, דיבר על קדושת העיר ממנה עתיד להתגלות משיח צדקנו, ואמר כי קדושת העיר גוברת על כל גורם שלילי שבה.

כל ימיו הרבה לדבר אך טוב על הארץ ועל האויר המיוחד שבה, שהוא צח ובריא עשרת מונים מהרי האלפים בשוויץ, ונמנע מלצאת את גבולותיה שלא מפאת אילוצים הכרחיים ביותר. מה לנו כי נרחיב, אם עינינו ראו ולא זר, כי בכל כתיב-יד קדשו הקפיד הרבי לציין לצד שמו הקדוש 'מירושלים', וזאת על-אף שבזמנים מסוימים הוכרח לרדת ולהתגורר באזור השפלה. תמיד היה חוזר ומדגיש, כי לבו תמיד בירושלים, ובכל הזדמנות היה פוקד את עיר הקודש והמחוזות.

1. רבי אלעזר מנחם מנדל בידרמן, נולד בשנת תקפ"ז. לאביו רבי משה בידרמן ולאמו בתו של 'היהודי הקדוש' מפשיסחה. בשנת תרי"א, עלה אביו לארץ ישראל. חמיו של רבי אלעזר התנגד לעליתו, אך הוא החליט שיש לעלות לארץ ישראל במסירות נפש, וקיבל על כך את הסכמתו של רבי שלום מבעלז. אביו נפטר כחודשיים לאחר שעלה לארץ ישראל ורבי אלעזר מנדל הוכתר כממלא מקומו. הוא עמד בראש הישוב החסידי בירושלים, כשלצדו עומד אחיו רבי יצחק דוד. נהג ללכת מדי ערב לכותל המערבי, שעות שלמות ארכה תפילתו. כמו-כן, הלך רבות לקבר שמעון הצדיק, נלב"ע ט"ז אדר ב' תרמ"ג.
2. רבי דוד צבי שלמה (כונה בירושלים 'ר' דוד''), סירב בתחילה לשמש כאדמו"ר והחשיב עצמו חסיד קרלין. לאחר פטירת דודו רבי יצחק דוד, החל לנהל אדמו"רות לבקשת אמו. עמד בראש כולל פולין והקים את שכונת בתי ורשה בירושלים. יסד את בית הדין החסידי בעיר בראשות בעל ה'תורת חסד'. יחד עם דודו רבי יצחק דוד, יסד גם את הישיבה החסידית חיי עולם. רבי דוד'ל ערך את נוסח התפילה של חסידות לעלוב. נפטר בה' באלול תרע"ח.
3. רבי משה מרדכי בידרמן, נולד בשנת ה'תרס"ג בירושלים שבין החומות להרה"ק רבי שמעון נתן נטע בידרמן. אמו נפטרה בילדותו ואביו העתיק מקום מגוריו לקרקוב שבפולין. כיתום, נשאר עם אחיו בבית סבו האדמו"ר רבי דוד מלעלוב, שנודע כמנהיג עדת החסידים בירושלים. הסבא חיבבו במיוחד והשקיע רבות בחינוכו. מנעוריו, עמל בימים ובלילות בתורה ועבודת ה'. בלילות קבע מקום לימודו בישיבת המקובלים שער השמים בירושלים העתיקה. בגיל שבע עשרה, קיבל סמיכת חכמים. לאחר פטירת סבו, יצא לשהות עם אביו בקרקוב. עם פטירת אביו, בצום גדליה תר"ץ בירושלים, הוכתר כממלא מקומו על ידי זקני חסידות לעלוב. קבע את מושבו בירושלים, אחר כך בתל אביב ובני ברק, ושוב חזר לירושלים באמרו שאינו מסיח דעתו ממנה. נלב"ע כ"ד בטבת תשמ"ז. נכדו הוא המשפיע הנוער הרה"ח אלימלך בידרמן שליט"א בעל ה'באר הפרשה'.

אנשים, בניו, תלמידו ומשמשי. בין נחשולי הים שאיימו לבלעם, עשו את דרכם בין שמים לארץ, כשמטרתם לנשק כיפי דארעא דישראל.

מהדרך כתב ביום א' אלול תר"י: "הנה אנכי יצאתי מארצי ממולדתי ומבית אבותי הקדושים. אם כי היה קשה מאד פרידתם, אבל מחמת חיבת עיה"ק, וגם מטעמים הכמוסים עמדי, אזרתי כגבור חלצי..."

בערב ר"ח חשוון שנת תאי"ר עגנה הספינה בחוף העיר עכו. רבי משה יורד וכך רגלו דורכת זה עתה בפעם הראשונה בחייו על אדמת קודש, אך תיכף הפטיר ואמר כלא אמר: "יום לשנה. יום לשנה". סתם ולא פירש. אף אחד מהמלווים לא היה מעלה בדעתו להבין את דברי הרבי, שאכן אך שבעים וארבעה יום מפרידים בין העולם הזה לעולם שכולו טוב, ומספר ימים אלו כמספר שנות חייו עלי אדמות.

מעכו רכבה השיירה על חמורים לכיוון העיר צפת, שם שהה הרבי שבת אחת. אף על טבריה לא פסחה השיירה, אך הרבי זירז והחיש את צעדי חרף התלאות והקשיים של טלטולי הדרך בדרכים לא דרכים. משהגיעה השיירה לשערי ירושלים, יצאו לקבל את פני הרבי הגאונים רבי נחום משאדיק ורבי יעקב לייב לעווי.

אנשי הרבי שכרו דירה בקרבת מקום לכותל המערבי, וכעת ציפו הכל בקוצר רוח לקראת הביקור ההיסטורי שעתיד לחולל מהפכה רוחנית בשארית הפליטה. אך דא עקא, ככל שהציפיות גברו, גבר אף השטן, והוא בשלו מעכב ומקשה על בא הגאולה הנכספת. וכי יתן כל כך בקלות לתת קץ לגלות? כי אז תפסק עבודתו?

והנה כי כן, למגינת לב הכל, אל הכותל המערבי לא זכה הרבי להגיע. היו אלו שלוחי השטן הערבים שהמטירו עליהם אבנים בעת שנשאו את רבי משה על כסא, ואיימו לרגמם בסקילה. הם הבינו, שמן השמים שולחים אליהם אותות, כי עדיין לא הגיע הזמן.

היה זה ביום י"ג בטבת. השעונים עצרו מלכת, הלבבות החסירו פעימה, האמינו ולא רצו להאמין. אכן, לאחר שבעים וארבע יום בארץ ישראל, עלה הרבי בסערה השמימה, והתקוות נגוזו כלא היו.

שמו וזכרו של רבי משה מלעלוב נחקקו ונטבעו בליבותיהם של אנשי ירושלים בכך שחידש ועודד את העליה החסידית לארץ הקודש ובפרט לירושלים. היסודות נוצקו על ידו ועברו בירושה אצל כל אדמו"רי בית לעלוב עד היום הזה.

אהבה לדורות

את חיבת בנו ממשיך דרכו, הרה"ק רבי אלעזר מנחם מנדל זי"ע לארץ ישראל, אין צורך לתאר. כל אישיותו אפפה ומיקדה את נושא ארץ ישראל, ומרגלא בפומיה, כי בכל ליל שבת קודש בעת סיום קבלת השבת, אינו זז מהכותל המערבי, עד ששומע הוא את אבני המקום עונים לו: 'שבת שלום'.

הקפיד מאוד שלא לדבר ולא לשמוע דיבורי לשון הרע על ארץ ישראל, ואף כיבד פעם בפרי הארץ אדמו"ר מפורסם שביקר אצלו

העמדת בסיס איתן
להוצאת הגליון
והרחבת הפצתו

הרחבה רבי!

מעשור של יסוד לעשור של צמיחה והתרחבות

זה תראי בד!

720 ש"ח
לחודש

עמודי התווך

360 ש"ח
לחודש

עמודי היסוד

180 ש"ח
לחודש

עמוד

קורא יקר!

אתה נהנה מהגליון של 'קדושת ציון' ומזדהה עם המסרים העולים ממנו? אתה מבין, שזהו גליון יחודי, הנושא מסר חיוני מאין כמותו, שלא תמצא בשום מקום אחר? אתה מודע לעמל ולהשקעה הנצרכים כדי לעמוד בחזית המערכה על דמותה של היהדות החרדית, וכפועל יוצא - על דמותו של עם ה'? אתה מבין אלו כחות עלינו להפעיל בכדי שהמסר יקבל את התהודה הראויה ויגיע בתפוצה משמעותית לכל ריכוזי היהדות החרדית? אתה מבין שזה לא עוד גליון, שפשוט שמים חבילה של 50 גליונות בבית הכנסת והולכים? אתה מבין שאנו זקוקים למערכת הפצה חכמה, יעילה ועוצמתית, וזאת מלבד מערכת הכתיבה, העריכה והביקורת הנצרכת להוצאת גליון באיכות וברמה הראויה לבני התורה הצמאים לדבר ה'? הדברים הללו עולים ממון רב, והמעמסה העומדת על כתפי האגודה כדי לעמוד במשימה ולהיענות לדרישה העולה להרחבת תפוצת הגליון ותדירותו עולה כל העת, וזאת מלבד שאר הפעילויות של האגודה, אשר גם הן מחויבות המציאות מכח הגידול המשמעותי בתמיכה הציבורית שאנו זוכים לה.

על-כן יצאנו בקריאה לכל אשר נגע דבר ה' בלבו להרתם למבצע 'הרחיבי' וקבענו יעד של גיוס תמיכה חודשית של 18,000 ש"ח עבור ביסוס הגליון, וזאת באמצעות 100 אנשים, שיהיו עמודי היסוד - עמודי התווך של האגודה. עד כה הצטרפו 38 חברים למיזם, כאשר חלקם תרמו סכום כפול של 360 ש"ח, ואחרים תרמו אף סכומים גבוהים יותר, כך שבסך-הכל נותר לגייס 7,500 ש"ח מדי חודש, ולשם כך אנו זקוקים לכ-42 עמודי תווך נוספים.

בעזרת ה' יתברך, יתקיימו אירועים ופעילויות הפתוחים לעמודי האגודה בלבד, וכבר הוחל בכך בסעודת ראש חודש במרחשוון, ובהמשך יהיו טיולים, ערבי גיבוש, מתנות יחודיות ועוד.

לשותפות במיזם 'הרחיבי' על-מנת לבסס ולהעצים את הגליון - ניתן לתרום בכרטיס אשראי דרך 'נדרים פלוס'. לפרטים נוספים ניתן ליצור קשר בכתובת הדוא"ל של האגודה - kdst.office@gmail.com

האגודה זוכה לברכתם של גדולי ישראל ובראשם מרן הגר"ד קוק שליט"א מטבריה, ולהבחל"ח של מרנן הגאון רבי זלמן נחמיה גולדברג זצ"ל וראש הישיבה הגאון רבי מאיר מאזוז זצ"ל.